

berjin haki
kavalın ezgisi
weřanên mezopotamya

İkinci Baskı: Ocak 2004

ISBN: 3-931885-63-1

Basım: ERACGO

Tel.: 0032 89 51 11 51

Fax: 0032 89 51 11 52

Herausgeber:

Mezopotamien Verlag und Vertrieb GmbH

Stolbergerstr. 200

50933 Köln/Deutschland

Onlar,
çocuklar bir daha sömürülmesin diye
atıldılar kavgaya
Onlar,
insanlık adına,
ezilenler adına
namluya sürülen milyonlarca mermi oldular
ve Onlar,
kan tarlalarında
kankızıla boyanarak,
taa ufuktan önce çıktılar yola
insanlığı aydınlatan

yayınevi notu

Bir gün bir defter geldi. Kağıttan yapılmış, bantlanmış bir zarfın içinde özenle korunmuştu. Defterdeki yazılar aynı elden çıkmasına rağmen, bazen okunamayacak kadar birbirine karışmış, bazen oldukça düzenli yazılmıştı. Defterin ilk sayfasında “Kavalın Ezgisi” ismini görünce bunun bir “aşk öyküsü” olduğunu tahmin etmiştik.

Berjin Haki bir kadın gerilla... Bir gün arkadaşları konuşurken kulak misafiri olduğu bir olay, onu tepeden tırnağa sarsar. İki bayan gerillanın 85 gün boyunca yaşadıkları olaylar, karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara karşı bükülmeyen iradeleri karşısında hayranlığa kapılır. Bir yandan da bu öyküyü anlatanların olayı sıradan, herhangi bir olay gibi anlatmaları onu şaşırtır. O an karar verir; dünyanın başka hiçbir ülkesinde benzeri yaşanmamış bu olay mutlaka yazılmalı. İlk işi Berivan ve Dicle’yi aramak olur.

Berjin Haki, bir gün Dicle’yi Zap’da görür . Uzun uzun sohbet ederler. Dicle, Berivan’la birlikte yaşadıklarını en ince ayrıntılarına kadar abartmadan ve çok sade bir dille anlatır. Notlar alır, bu notlardan sorular türetir, sohbetleri uzatır kitabın yazarı... Bu arada Berjin Haki zaman zaman askeri görevlerini aksatır, “küçük ihmalkarlıklar” yapar. Bu nedenle komutanlarından eleştiri ve uyarılar da alır. Soracağı sorular ve yazacağı kitabın materyallerini toplayamadan Dicle görevli olarak Zagros alanına atanır.

Berjin Haki inadını sürdürür. “Bu kitap mutlaka yazılmalı” der. Görev yaptığı alandaki komutanlarına bu istemini anlatarak Zagroslar’a gitmek istediğini belirtir. Bu istemi ciddi bulunmaz ve konu üzerinde durulmaz. Berjin Haki’nin bu direnişçi yazma tutkusu onun ısrarını da hep canlı kılar. Gerilla literatüründeki deyiimi ile Zagroslar’a gitmek için adeta “kendisini yere atar.” Ve bir gün Zagroslar’a gitme istemi kabul edildiğinde kanatlanır uçar...

Zagroslar’da tamamlanır bu zorlu “roman.” Kitabımızın yazarı kitabını bazen güneşin aydınlığında yazma şansı bulurken, bazen de soluk gerilla ateşinde yazmaya çalışmış.

Dicle, ilkokul mezunuydu, Berivan’ın okuma yazması yoktu. Ama ikisi de o gün verilen derste okunan Parti Önderliği’nin çözümlemesini can kulağıyla dinlemişler ve anlatılanları bilinçlerine adeta kazımışlardı. Başkan Apo; “siz, gerektiğinde bir taşın altında on gün başınızı kaldırmadan saklanmayı becerebilmelisiniz. Bir parça ekmeğe, bir sigaraya tenezzül etmez gerilla. Siz açlığınızı ağaç kökleri ile otlarla da sürdürebilirsiniz. Savaş, yaşamı gerçekleştirme sanatıdır, ömrü uzatma sanatıdır.

Devrim kendine güvenmedir. Güven yitirilirse arkası çorap söküğü gibi gelir. Devrimci yaşam, ölümcül şeylere başkaldırıdır. Ucuz ölmek, düşmana zafer imkanı hazırlar.”

Dersin özü bu sözlerdi. İkisi de çok iyi anlamış, bilince çıkarmışlardı. Aradan günler, aylar geçti. Başka dersler de gördüler. Ve bir gün düşmanlarıyla bir çatışmaya girdiler. Dicle ayağından ciddi bir biçimde yaralandı, ayağa kalkamıyordu. Berivan onu sırtına aldı. Çatışma alanından çıkardı.

Başkan on gün bir taşın altında kalmaları gerektiğini söylemişti, onlar 85 gün kaldılar. Ağaç kökü ve otlarla 85 gün beslendiler. Dicle’nin bacağındaki yara kurtlandı, kurtları temizlemek için yaranın üzerine karıncaları saldılar. Düşman askerinin nöbet tuttuğu kayaların altında günlerce saklandılar, gece çıkıp gündüz dinlendiler. Suyu, Berivan’ın lastik ayakkabısı ile taşıyarak içtiler.

Duygulandılar bazen de. Birbirlerine sarılıp ağladıkları da oldu. Ama umutlarını hep diri tuttular. İradelerini teslim etmediler zorluklara karşı. Daha sonra bu iki yürekli gerillanın yaşama “iradi müdahalelerini”de göreceksiniz. İki kişi eğitim programı yapıyor, kitap okuyor ve tartışıyor. Yani partililiklerini hiç bırakmıyorlar.

Kavalın Ezgisi herhangi bir kitap değil her şeyden önce. Kahramanları hayal mahsulü değil. Anlatılanlar, yazarın fantezileri hiç değil, hepsi bir bir yaşanmış, acısı tadılmış olaylar.

Kitabı okuyanlar ve film yönetmenleri Kavalın Ezgisi’nin aynı zaman da müthiş bir film malzemesi barındırdığını, bu öykünün büyük ve etkileyici bir film senaryosuna dönüştürülebileceği de rahatlıkla görebilirler.

ikinci baskıya önsöz

Benim için Bestlerde bir ateşin alazında başlamıştı bu öykü. Berivan ve Dicle için ise yaşayıp

tamamlanmıştı bu üç aylık gerçek serüven. Ben buna sonradan olayı yazarak dahil oldum. Kitapta bu başlangıç yoktur. I. baskıyı okuyanlar bu başlangıçtan habersiz okudular. Ne yazık ki kitabı yetiştirme telaşı ve bu öyküyü nasıl yazmaya başladığım, roman kahramanlarıyla nasıl bir araya geldiğimiz, yazılı değildir. O dönem bu başlangıç saklı kalmıştı.

Saklıydı çünkü bende henüz bir bilinmezin başlangıcındaydım. Ama kitabın sonunda anladım ki zorlu başlangıçlar mutlaka iyi bir sonuca ulaşır. Tıpkı Berivan'ın üç aylık macerası gibi. Yeterki cesurca adım atılsın.

Ateşin alazı demiştim. Bana Varşin adlı bir arkadaş vermişti bu öyküyü anlatan küçük kaseti. Kaseti alalı iki üç gün olmuştu. Dinleyememiştim. Çünkü pil yoktu. Kasette olanları özetle Varşin arkadaş anlatmıştı bana. Nasılsa önümde daha iki aylık bir yolculuk vardı. Bu yolculuk sonunda Zap'a ulaşacak ve rahatlıkla dinleyebilecektim. Botan'da imkanlar sınırlıydı. Küçük pili ancak Güney'deki basın birimlerinde bulabilirdim. Varşin, akşama kasete olayı anlatan ve okuyacağınız kitabın kahramanı Berivan'ın geleceğini söyledi. Akşam ateşlerini yakıp yıldızları henüz ateşe koymuş yavaşça gecenin demlenmesini bekliyorduk ki, beklenen misafirin geldiğini duyduk. Kampa girmişti, ama hangi mangadaydı bilmiyorum. Varşin arkadaş bir ara kayboldu. Bir süre sonra yeniden yanımda belirdi. Usulca "bak Berivan bu arkadaş" dedi. Karşımda duruyordu. Ayağa kalktım elimi uzattım tokalaştık. Berivan'ın yüzünü tam seçemiyordum. Ateşin alazında ellerimizin ve gözlerimizin dokunuşu belli belirsizdi. Yalnızca gözlerindeki derin kıvılcımı saniyelik fark edebildim. Her şey birkaç dakika içinde olmuştu. Çaya davet ettik. Kürtçe Varşin'e gitmesi gerektiğini söyledi. Başka bir alana gidecekti. Onda gitmenin telaşı vardı... Kalmadı gitti.

Kaseti Zap'ta dinlediğimde, o zamanki telaşını daha iyi anlamıştım. Berivan yaşamın ve savaşın ne olduğunu çok iyi biliyordu. İkisi de bekletmeye gelemeyen olgular. Bizimle oturacak geceyi demleyecek zamanı hiç olamazdı...

Kitap bittikten sonra Berivan okumuş ve beni merak etmişti. İçindeki duyguları ifade etmekte belki de en büyük sebebi. Bu sefer O Zap'a gelmiş ben ise Zagros'a geçmiştim. Dicle ile buluşmuş geri kalan detayları Dicle'den edinmiştim. Onlar sonra tekrar buluşabilmişlerdi. Ama bu sefer ben bir türlü onlarla bir araya gelemiyordum. Anlayacağınız asla üçümüzün bir araya gelme imkanı olmadı. Hep ayrı ayrı buluşabildik. Bahara ben yeniden Zap'a döndüğümde nihayet gündüz gözüyle görebilmiştim O'nu. Oturup yeniden konuşacak, esas şimdi tanışacaktık. Ben tam Kürtçe. O da tam Türkçe bilmiyordu. Ama birbirimizi çok iyi anlıyorduk. O kırık Türkçe'siyle söylemişti: 'sende Dicle gibisin!' çok sevinmiştim beni aralarına almıştı. Kasetteki ses tonu aklımdan hiç çıkmamıştı. Bunu O'na anlatmak istemişim hep. Konuşma konusunda çok rahat olmama rağmen bir türlü konuşamamıştım. Berivan'ın karşısında sadece sessiz kalıp O'na öylece eşlik ediyordum ve O da bunu hissediyor, bu sessizliğe ortaklık etmeyi çok iyi beceriyordu. Birkaç gün birlikte kalmıştık. Sabaha beni kitabı Berivan'a okuyan ve redakte edip basım için gönderen Ferda Çetin'le tanıştırmaya götürecekti. Sabah kalkıp her günkü gibi saçımızı tarayıp güne hazırlandığımız bir sıraydı. Berivan az ötemizde duran arkadaşlara Kürtçe ama duyulamayacak bir sesle sordu "meqese neynuka li cem ke heye?" Kimseden ses çıkmadı. Zaten anladığım kadarıyla O da bunu istiyordu. Çünkü hemen sonra gelen kırık Türkçe'siyle sorudan belliydi ki, benim buna cevap vermeme istiyordu. Benim yanımda tırnak makasının olduğunu biliyordu. Anladığım halde bende O'na bilerek cevap vermemiştim. Bir nevi birbirimize kur yapıyorduk. Sonunda benim anlamam için Türkçe sordu hem de direk: "tırnaq meqasi sende vardır?" Gülümseyip zevkle uzatmıştım. Ama sıra bendeydi. O'nun Türkçe'sine takılarak ve aynı yöntemleri izleyerek ben sormuştum. "Aynek sende vardır?" sonra gülmüştük. Kahkahalarla ve içimiz acıyana kadar....

Kısa sürede gene bizi terk edecekti Berivan. Telaşı hiç bitmiyordu. Yaklaşık bir ay sonra vedalaşmaya geldi. Nedense hala birlikteyken az konuşuyorduk. Ama çok iyi hissediyorduk... Güney'de operasyon vardı ve O takım komutanı olarak gidip önde savaşacaktı. Gitmesen, bu kadar acele etmesen dedim. Başını salladı. "Kendine lütfen dikkat et" dedim ses çıkarmamıştı. Öyle kararlıydı ki, O'na daha fazla ısrar edemiyordum. Tuhaf bir vedaydı. Uzun uzun baktık sonra sınıksız sarılıp başarı diledik birbirimize. Gene telaşa düşmüştü ve O'nu hiç kimse durduramıyordu.

Bir şeyden başka, o da katil havan topları... Bir daha karşılaşamadık Berivan’la. O’nun telaşına yetişememiştim. Yaşam bu kadar ani bu kadar derin ve bu kadar anlıktı. Her an son bulabilir... Özellikle de Kürdistan’da bu acımasız bir gerçektir. İşte bu nedenle Kavalın Ezgisi...

Ama önemli olan iyi ve kahramanca yaşamaktır. Berivan bunu çok iyi biliyordu ve yaşam, O’nun kahramanlığı karşısında saygıyla eğilmişti...

Berjin Haki

Birbiri ardına sıralanmış esrarengiz dağlara sadece coğrafya kitaplarında ya da sınır belirlemelerinde rastlanır. Sıradan bir yaşamı tercih eden çoğu insan, bu dağları merak etmediği gibi “dağ”ın gerçek anlamını da bilmez. Onlara göre bu yüksek dağlar yaşamın olmadığı, sabit, hareketsiz ve sıradan birer coğrafya konusudur. Oysa bu dağlarda asırlardır yaşayan topluluklar vardır. Varlıklarını bu dağlar sayesinde sürdürebilen; nesillerini bu dağların doğal koruma yasaları ile mümkün kılan aileler, aşiretler ve giderek bir halk topluluğu.

Belki çaresizliklerinden, belki henüz savaşa hazır olmadıklarından, belki düşmanlarının barbarlığından onlar hep dağlara sığındılar. Dost bildiler dağları. Binlerce metre yüksekleri mekan bildiler kendilerine. Buralarda sürdürülen yaşam hem korkunç, hem gizemli, hem çok hareketli, hem çok zor, hem de çekicidir. İnanılması zor ama gerçek olan bu yaşamı, dilleri olsa da bu dağlar, bu kayalar, hatta çakıl taşları anlatsa. Onlar buradaki yaşamın sessiz tanığıdır. Onlar birçok uygarlığı, birçok sevinci, acıyı, ölümleri, aşkları, yoklukları, umutları gördüler. Korkunç bir dengesizlik içinde sürdürülen savaşta bu dağlar, bağrında hep haklıyı sakladılar. Siper ettiler kendilerini barbarların toplarına, havanlarına. Ah, dile gelse de konuşsa anlatılamayan, unutilan, görülemeyen binlerce olayı anlatsa, bu dağlar.

Türk okullarında okutulan coğrafya kitaplarında anlatılan, daha doğrusu ismi anılan dağlardan biri de “Kelmehmet dağları”dır. Bu dersi anlatanlar ne bu dağların gerçekliğini, ne bu dağların üzerinde binlerce yıldır yaşayan halkı, ne de bu dağlar için anlatılan yüzlerce efsaneyi bilmezler.

Bu dağların gerçek sahipleri ise bu dağlar daha “Kelmehmet” olmadan binlerce yıl önce “Kêla Memê” demişler. Zaten Türkçe ismi de çevirinin azizliğine uğramış. Kêla Memê Beytüşşebap’tan başlayarak uzun bir alana yayılıyor. Yüksekliği 4000 metredir. Sivri kayalıkları, insanı bıçak gibi kesen soğuk rüzgarları ve yazları bile eksilmeyen karıyla adeta bir imparatorudur. Hayır, baharda açılan yüzlerce, binlerce çiçek; kardelenler, nergizler, newrozlar, sümbüller, zambaklar, laleler, papatyalar içinde bir imparatoriçe demek daha uygun düşer. Kah sıcak, sevecen ve koruyan, kah haşin ve sert, kendi yasalarına başkaldıranları affetmeyen bir imparatoriçe...

Kêla Memê’nin belli bir yerine kadar katırlarla geçmek mümkündür. Geniş, hafif eğimli toprak yolları vardır. Biraz ilerlediğinizde yükseklerle doğru yollar daralır, dikleşir. Artık kayaların arasında kıvrılan bu dik yollardan ilerlemek sabır ve irade işidir. Daha yüksek yerinde ise bu yollar adeta labirent şeklini alır. Bazı yerlerde geniş odalara açılır. İşte Kêla Memê’nin yeri de asıl olarak bu oda şeklindeki kayalıklardan birindedir.

Kêla Memê isminde bir çoban varmış. Bu çoban Beytüşşebap yöresinin en yakışıklı, en gözüpek, en iyi avcısıymış aynı zamanda. On yaşından beri çobanlık yaparmış. Baktığı koyunlardan hiçbirini kaptırmamış kurtlara, hiçbirini kaybetmemiş. Sürülerini en güzel yaylalarda, en has otlarla beslemiş. Mêm sürüsünü bir geçirdiği yerden bir daha asla geçirmezmiş. Bu nedenle onun baktığı

koyunlar hep çift doğurmuş, başkasının sürüsü bir verirken Mêm'in koyunları on verirmiş. Mêm'in adı sanı yayılmış dört bir yana. Yirmi yaşına geldiğinde Mêm'in de yüzlerce koyunu olmuş. Her sene aldığı çobanlık hakkından kendisi de sürü, sahibi olmuş. Yirmi yaşında herkes gibi onun da yüreği bir sultan aramış. Mêm çobanlık yaptığı aşiret ağasının kızına tutulmuş. Kızın adı unutulmuş, ama güzelliği dillere destanmış. Ağa bu ilişki kendisine anlatıldığında sinirinden küplere binmiş. Çağırması kırk adamını, Mêm'i bağlatmış bir asma köküne. Çobanlığı elinden aldığı gibi Mêm'in yüzlerce koyununa da elkoymuş. Mêm'in güçlü bileklerine dayanmamış aşiret ağasının prangaları, ipleri. Birkaç gün sonra kaçmış Mêm. Düzde kalmanın ölüm olduğunu biliyormuş, onun için vurmuş dağlara, en yakın dağa. Çıkmış çıkmış, ince, uzun ve dik kayalıkların arasından geçmiş, bir düzlüğe ulaşmış. Dört tarafı kaya olan bir düzlük. Aşiretin kaldığı alan aşağılarda küçük bir nokta gibi görünüyormuş. Mêm hiç sopa kullanmamış sürüsünü güderken. O, aynı zamanda bir kaval ustasıymış da. Koyunlarını kavalıyla otlatır, kavalıyla suya götürür, kavalıyla toplarmış. O kaval çaldığında başta çevrenin genç kızları herkes işini gücünü bırakır dinlermiş. Yaşlılar efkarlanıp ağlarmış bu gizemli kaval ezgisine.

Mêm oturmuş birgün bir kayanın tepesine ve aşağılarda yayılan sürüsünü görüp efkarlanmış, okşamış kavalını. Kavalıdan çıkan melodi bir çağrıymış meğer, koyunlara ve sevdiğine bir sesleniş. Diyormuş ki Mêm'in kavalı, seviyorsanız eğer beni, yolumdan yürümelisiniz, haksızlığa karşı durmalı, benim yanımda olmalısınız. Bu ses bir büyü gibi yayılmış aşağı düzlüklere. Otlayan koyunlar birer birer kavalın sesine doğru sıralanıp, kayaların arasındaki ince patikadan tırmanmaya başlamışlar yukarılara. Mêm'in aşağılarda tek bir koyunu dahi kalmamış. Kaval sesi Mêm'in sevgilisine de ulaşmış elbet. O da gizlice ayrılmış evinden, hedef tutmuş kavalın sesini.

Mêm bir yandan sürüsüne kavuşmanın keyfini, diğer yandan sevdiği ile sonsuza kadar birlikte olmanın sevincini yaşıyormuş. Ama Mêm bu dağların yasalarını hiçe saymış, unutmuş bir an. Sabah aşiret ağası ve üçyüz savaşçısı izleri sürerek bu dağların zirvesine geldiğinde, yerde soğuktan donmuş bir koyun sürüsü, bir Mêm'in bir de Mêm'in sevgilisinin donmuş cesedi ile karşılaşmışlar. O gün bugündür bu noktada iki kaya görürsünüz. Biri erkeğe benzer o Mêm'dir, diğeri kadına benzer o da sevdiği. İkisinin etrafında da koyunları andıran irili ufaklı kayalar vardır, onlar da Mêm'in koyunlarıdır. İşte efsane bu. Bu dağlara "Kêla Memê" denmesinin nedeni bu.

Kêla Memê'nin Besta'ya düşen kısmı ise bir kavis çizerek, bir başka koldan derin bir vadiyle ayrılır. Bu kola düşen dağ silsilesinin ismi de ilginçtir. Adına "Serikê Mehmedo Oso" derler. Söylentilere göre Serikê Mehmedo Oso bir aşiret reisidir ve bu arazilerin tümüne sahiptir. Zamanla buranın ismi de değişmiş, daha kolay ve kısa bir ad bulunmuş burada yaşayan insanlar tarafından. Tıpkı Kêla Memê'ye nasıl kısaltılarak Kelê deniliyorsa bu dağada "Serik" diyorlar. Besta'nın Cudi'ye bakan tarafından bakıldığında bu dağın en uç noktası durgun bir gölün üzerinde, hafifçe sallanan bir kayığı andırır. Özellikle yağmurlu ve rüzgarlı gecelerde hafifçe sallanarak –bulutların da etkisiyle– denizde yükselen dalgaların çarptığı gerçek bir kayığı andırır. Kelê ve Serik buradan birbirlerine sadece bakışlarıyla duygularını anlatan iki aşık gibidir.

Derin vadilere inildikçe meşe, ardıç, yabani meyve ağaçları ile oluşan ormanlar, çıplak tepelerin kadife giysisidir. Bazı yerlerinde kümeler halinde kavak ağaçlarına rastlanır. Eğer bazı yerlerde böyle küme küme kavak ağaçları görürseniz, bilinki orada ya bir köy vardır ya da en azından boşaltılmış, zorunluluklardan göçetmek zorunda bırakılmış bir harabe... Buralardaki köyler dağların yamaçlarına, vadilere birer saatlik aralıklarla serpiştirilmiş köylerdir. Yüzyıllardır bu topraklarda, bu yüce dağlarda, birbirine komşuluk etmiş, sevinçlerini, acılarını birlikte paylaşmış; toprağın bereketinden ortaklaşa yararlanmış, kıtlıkları birlikte atlatmış yüzlerce Kürt, Ermeni, Asuri ve Yezidi köyü. Ermeni köyleri, Kürtler tarafından "Gundê Fêlle" diye anılırlar.

Yükseldikçe genişleyen ceviz ağaçlarının haşmeti, salkım salkım dallarıyla insanı serinleten söğüt ağaçları, dağların yücelerinden süzülüp gelen suların bir yudumu, insanın saatler süren yorgunluğunu bir çırpıda alır götürür. Sonra gözleriniz bu güzel yerlerde yaşayan insanları, bağlardan dönen genç kızları, süt sağmaya giden kadınları, sırtında yabası, önünde yüklü eşiği ile dönen yorgun, ama mutlu köy erkeklerini ararsınız. Kulaklarınız çocukların şen şakrak seslerini

duymak ister. En azından birkaç yıl öncesinde böyle bir tablo varken buralarda, bugün maalesef çok acı bir görüntü ile karşılaşsınız. Cennet gibi mekanlara kurulan bu köyler şimdi birer harebeye dönmüş, kiminin artakalan pencere çerçevesi, kiminin kırılan kapısı ve yanan eşyaları, çevreye saçılan kırık tabak, tencereler, yanmış giysiler, ayakkabılar ve kimi köylerdeki camilerde yanan seccade ve Kuranlar, küllerle birbirine karışmıştır.

İnsansızlaştırılan bu köylerin dramını yazı ile anlatmak veya bu duygularınızı kelimelerle ifade etmekten daha zor bir iş olmasa gerek. Sevinçle girdiğiniz ve her şeye rağmen insanların izlerini görme, onlarla teselli olma isteminiz köyü terk ederken, derin bir hüzne yerini bırakır.

Bu dağların binlerce vadisinden ve tepelerden akan küçük sular ve kar suları kol kola girerek, güle oynaya kendini aşağıya bırakır. Hezil çayına ulaşır. Hezil Çayı ise Kelê ve Serik'in ortasından geçerek onları "V" biçiminde birbirinden ayırır. Birbirlerine sadece bakarak aşklarını anlatan Kelê ile Serik, duygularını başka diyarlara taşıması için Hezil'e yol verirler. Hezil ise; buralarda doğan bir çocukken aşağılara indikçe güzelleşen, büyüyen ve hırçınlaşan bir genç kıza dönüşür. Besta'yı dolana dolana süzülür. Cudi'ye vardığında ise kabına sığmaz, geçilmesi imkansızlaşır.

Cudi ise, asi yeşil kızını adeta korurcasına ortasına alıp sivri, sarp kayalıklarını kalkan eder. Hezil, Botan'ın asi kızıysa Cudi'de asi oğludur. Nuh, gemisini kurtarmak istediğinde ağırlığını hiçbir dağ kaldıramadığı için en son Cudi'ye gelir. Cudi Nuh'un gemisini, Cudi'ye Navzera denen zirveye oturtmayı başarır. Nuh onun bu iyiliğini unutmaz daima ona dualar okur. Bazıları Cudi'nin azametini ve güzelliğini Nuh'un bu dualarına bağlarlar.

Bu yılda Botan'ın oğlu bahar kapısını yeni yeni açıyordu. Doruklarını kaplayan bulutlar açılmak nedir bilmiyordu. Alabildiğine yağmur yağıyordu. Kimi yerlerde kışın düşen büyük çığların getirdiği karlar birikmiş, erimek nedir bilmezken, kimi yerlerde ise, kırmızı toprağın üstü açılmış kardelenler uç vermişti. Daha on gün öncesine kadar kardan dalları yere değen ağaçlar, bugün tomurcuklanmış, coşku ile baharı karşılamaya çalışıyordu. Durmak bilmeyen yağmur, büyük bir hızla eriyen kar suları, toprağı alabildiğine doyurmuş, yumuşatmış ve bahara hazırlamıştı. Dağların arasında kıvrılan keçiyolları, patikalar çamurdan geçilmiyordu. Bazen sis, dağların tepelerinden ovalara kadar her tarafı kaplıyor en yakın mesafeler dahi zor görülüyordu.

Daha bir yıl öncesinde buralardan geçiş son derece rahat ve kolay iken bu yıl içinde düşman askerleri bütün geçiş noktalarını tutarak yeni karakollar kurmuş ve binlerce askeri bölgeye göndermişti. Şırnak ve çevre ilçelerle olan bütün bağlantı yollarını tutmuştu. Koruculaştırdığı birkaç köyün dışında diğer köyleri de yakıp boşaltmıştı. Korucular maaş ve araziye tanımları nedeniyle sık sık operasyonlara katılıyorlardı.

Kadro eğitiminden ve diğer birçok alandan gelen yeni güçler Cudi'ye ulaştılar. Bir yandan bu yeni gelen gücün düzenlenmesi yapılırken, diğer yandan Türk ordusunun her bahar gerçekleştirdiği operasyonlara karşı gerekli tedbirler geliştiriliyordu. Türk askerlerinin çıkması muhtemel tepeler tutuluyor, pusular atılıyordu. Yine gerillanın temel ilkelerinden olan gizlilik ve hareketlilik sürüyordu. Baharın yağmuru, çamuru da bu hareketliliğe eklenince yaşam oldukça zorlaşıyordu.

Gerillalar, yağmurdan korunmak için birkaç metrelik şeffaf naylonlarını açıp uçlarını ya bir ağacın dalına ya da bir kayanın üstüne asarak altına giriyorlardı. Bir yandan da ıslak giysilerini kurutmak ve biraz ısınmak için sağa sola koşup odun getiriyorlardı. Uzun ve ince yapılı biri kucağında epey odunla ateşin yandığı yere doğru yaklaşıyordu. Yağmurdan saç, giysisi iyice ıslanmıştı. Fakat buna rağmen, gayet sakin ve ağır hareket ediyordu. Ateşe yaklaştıkça, kendilerini ısıtan arkadaşları kenara kayıp ona yer açmaya çalıştılar. O da getirdiği odunları bozmadan, olduğu gibi yanan ateşin üzerine koydu.

Bulutlar bir dağılıyor bir birikiyordu. İlerde büyük bir kitle halinde birleşen bulutlar hızla yaklaşıyordu. Yağmur da gün boyu inceden inceye yağıyordu. Bir ara hafiflemişti ki, gür bir ses ortalığı hareketlendirdi. Herkes silahını kapmış, hızla aşağıya doğru koşuyordu. Çünkü bu gür ses "İçtimaaa!" demişti.

Naylon çadırlarının altından hızla fırlayarak silahlarını kapan gruplar, tepenin altındaki küçük düzlükte hızla bir araya geldiler. Ve hemen içtima düzeni aldılar. Sıralar ip tutulmuş gibi dümdüzdü. Hem kadın, hem erkek gerillaların ıslak başları dik, ıslak bedenleri gergin ve göğüsleri ileri doğru çıkmıştı, tümünün bacakları avını bekleyen bir kaplanın bacağı gibi gergin ve sertti.

İçtima her sabah ve her akşam yapılırdı. Eğer önemli bir gelişme veya özel bir tören yoksa, günün diğer saatlerinde içtima yapılmazdı. Şimdi herkes hazırolda beklerken bu soru da kafalarda dolaşıyordu; acaba içtima neden dolayı verilmişti? Herkes sessizlik içinde komutanı bekliyordu. Silahlar sağ bacağa paralel, sağ ayağın yanında dipçığı yere değiyordu. Kısa boylu, esmer ve sert bakışlı komutan geldi, birliğin önünde durdu ve gür bir sesle seslendi;

– Rawestin! Amadebên!

Ardından esmer ve asık suratlı komutan açıklamaya başladı;

– Arkadaşlar, düşman operasyona çıktı. Pusu atılacak, pusuya gidecek arkadaşların düzenlemesini yaptık. İsimlerini okuduğum arkadaşlar sağ tarafa geçsinler.

Komutanın yüzü gergindi. Yağmurdan saçları dağılmış, üstü başı sıırıksıklamdı. Fakat yüzündeki ifadeden en küçük bir şikayetçi hali veya bir üşüme belirtisi yoktu. Sert ama rahattı. Biraz önce cebine koyduğu kağıdı çıkardı ve okumaya başladı. Komutan kalanlara dönüp;

– Bir de sekiz kişilik bir pusu grubu daha çıkaracağız. Bu grup için önceden bir liste hazırlamadık. Bu gruba sonradan ihtiyaç duyuldu ve ani oldu.

Komutanın yanına takım komutanı olan Dersim de gitti. Aralarında nereye pusu atılacağı ve kimlerin gideceği tartışıldı. Konuşma fazla uzamadı. Hemen yanaşarak hazırolda komutanlarının komutunu bekleyen gerillalara döndüler. Dersim, savaş tecrübesi olan ve pusuya gidebileceklerin daha doğrusu bu işi en iyi yapabileceklerin adını çağırırdı;

– Ferhat, Xebat, Erdal, Cahit çıksınlar. Xebat B-7 kaldıracak. Cahit öncüdür, iki kişi hemen gidip fazla roketleri getirsin!

Cahit ve Erdal hemen gruptan ayrılıp alanın dışına doğru hızlı adımlarla yürümeye başladılar.

Bunların yanında üç kişi daha gerekiyordu. Dersim, gözlerini bayan gerillaların üzerine dikmiş, seçeceği üç gerillayı arıyordu. Gerillar da gözlerini Dersim'in gözlerinden ayırmadan bekliyorlardı. Bu halleriyle kros müsabakalarında start çizgisinde hakemin silah atışı ile öne fırlamayı bekleyen sporcuları andırıyorlardı. Dersim, bakışlarını kısa boylu, esmer saçları yağmurda dağılmış gerillada durdurdu. BKC kaldırabileceğini düşündüğü, güçlü, daha önceki savaşlarda da gönüllü öne çıkan bu gerillaya seslendi;

– Manga komutanı Bêrîvan arkadaş, siz BKC'yi alacaksınız.

Bêrîvan gözlerinin içi gülerek öne çıktı, hızla yerini aldı. Dersim, diğerlerini de çağırdı;

– Zozan arkadaş ve Serhatlı Dicle arkadaş.

Çıkanlar hemen savaş hazırlığına girdi. Dicle, manga komutanı Bêrîvan'ın gözlerinin içine sevinçle bakıyordu. Daha evvel konuşurlarken bir eyleme beraber katılma istemlerini dile getirmişlerdi. Şimdi bu fırsatı yakalamışlardı. Eylem ve diğer görevlendirmelerde bireyler seçilirken, daha çok onların savaş tecrübesi, ordu ve parti içindeki durumları göz önünde bulunduruluyordu.

Bu kez bu ölçüleri titiz bir biçimde gözden geçirme fırsatı kalmamıştı.

Cahit, yolu bildiği için en önde yürüyüp pusunun atılacağı tepeye doğru yürüyordu. Diğer yandan sağına soluna bakarak gelen seslere kulak kabartıyordu. Savaş içinde komutanlık yapmak hem büyük bir onur hem de büyük bir sorumluluk gerektiriyordu. Komutan, denetimi altındaki gücün psikolojik durumunu iyi bilecek, onları motive edecek, mevzilendirecek, savaştıracak ve en önemlisi kayıp vermeden başarılar elde edecek özelliklere sahip olmalıydı.

Yolların çamur olması ve yağmur bulutlarının yoğunluğu geceyi daha da karartıyordu. Arada bir düşüp kalkanlar oluyordu. Sırt çantalarında fazla mermi taşıyanlar çamura daha fazla batıyor ve daha çok zorlanıyorlardı.

Cahit, yolu o kadar iyi biliyordu ki, sırtındaki çantada dört roket güllesi taşımasına rağmen ne hızından bir şey kaybediyor, ne de düşüyordu. İri yarı cüssesiyle bir gece devi gibi ilerliyordu. Her ortamda şakacı özelliğini konuşturması bazı eleştiriler almasına neden oluyordu. Defalarca “savaş ciddi iştir” denilip uyarılmış olsa da, Cahit buna pek aldırmazdı. Bu akşam da öyle yapıyordu. Yolda kayıp düşenlere katıla katıla gülüyordu. Hemen arkasından yürüyen Dersim birkaç kez düştükten sonra bir kez daha düşünce, Cahit artık dayanamadı ve içinden geçirdiklerini gülerek söyledi;

– Heval Dersim, yerde bir şey mi arıyorsun?

Dersim dizlerine kadar çamura batmasına rağmen ve son düşüşünde sol dizini fena halde incitmesine rağmen tepki göstermedi. O da benzer bir espiri ile yanıtladı Cahit’i;

–Yok heval, yolu asfaltlıyorum.

Bu söze diğerleri de gülümseyerek katıldılar. Dicle, kalın dudaklarına yayılan gülümsemesini kaybetmeksizin, Cahit’in bu kadar ağır yükke, zifiri karanlıkta düşmeden, hatta yalpalamadan nasıl yürüyebildiğini düşünüyordu. Kendisi bir buçuk yıl önce ‘sivil yaşam’ına nokta koyup gerillaya katılmıştı. İlkokul mezunuydu. Kürtlerin karşı karşıya kaldıkları saldırı, haksızlık ve zulmün ayrıntılarını veya derinliğini tam kavramasa da, genel olarak büyük bir adaletsizliğin olduğunu ve bunun düzeltilmesini çok iyi kavıyordu. Özellikle Kürtçe’nin yasaklanmış bir dil olmasına bir anlam vermiyordu. Bütün bunları düzeltmenin savaşla mümkün olabileceği gerçeği onu da sarmış, bu yeni yaşamın içine çekmişti. Dicle’nin amacı iyi bir asker olmaktı. Bunun için en iyi silah kullanmak, Cahit gibi araziye mükemmel tanımak, zorluklara karşı dayanıklı olabilmek onun en büyük arzusuuydu. Yuvarlak beyaz yüzünden eksilmeyen gülümsemesi, ağırbaşlılığı ve mütevaziliği, Dicle’nin beğenilen özellikleriydi.

Grup sessiz ve dikkatli yürüyüşünü devam ettiriyordu. Eyleme giden bu mangadaki sekiz kişinin her biri farklı düşüncelerle gecenin içinde nelerin geçeceğini düşünüyordu.

Bu sakın yürüyüşü, etrafını aydınlatarak yükselen bir aydınlatma fişeği bozdu. Herkes ani bir refleksle ve aynı anda yere çömelerek havadaki fişeği izledi. Bu sık sık yapıldığı üzere çevre karakollardan fırlatılan bir aydınlatma fişeğiydi. Sekiz çift göz, havada büyük bir alanı aydınlatan ışığın, yavaş yavaş aşağı doğru inişini izliyordu. Xebat da bu aydınlıktan yararlanarak ardından gelen arkadaşlarını kontrol ediyordu. Ferhat ve Erdal’a bakıyordu. İkisinin de son günlerdeki soğuklukları dikkatini çekiyordu, ama fırsatını bulup konuşamamıştı.

Işık yere değip söndükten sonda Cahit’in ayağa fırlamasıyla birlikte, diğerleri de ayağa kalktılar. Adımları daha da hızlanmıştı.

Xebat, Erdal ve Ferhat’ı yeniden düşünmeye başladı. Ferhat bir sığınak kazılma işinde “belim çok ağrıyor, hastayım” diyerek çalışmaktan kaçmıştı. Aslında çok güçlü ve sağlıklı idi. Her “görev var” denildiğinde, yüzünü ekşitip ardarda gerekçeler sıralıyordu. Çevresine yaklaşımlarında da uyumsuz ve iticiydi. Onu eleştirmek ve geliştirmek için çok sabırlı olmak gerekiyordu. Çünkü Ferhat’ın eleştiriye yaklaşımı da çok öfkeli ve tepkiliydi. Açıkça “ben eleştirinizi kabul etmiyorum” deyip işin içinden çıkıyordu.

Erdal da sorunluydu. Adeta kendisine verilen işlerin ve görevlerin tersini yapıyordu. Eleştirileri kabul eder gibi görünse de içinden kendi doğrularını savunur, kendi haklılığına inanırdı. Doğruları söylerken bile bir sıcaklık, bir canlılıktan uzaktı. Adeta bir teybe alınan kaset gibi konuşurdu. Konuşma biçimi, mimikleri, hatta gözleriyle genel arkadaş yapısına uymuyordu. Erdal’ın bir başka özelliği bebek yüzünü, saçlarını, ince bıyıklarını çok sevmesiydi. Traş olması, taranması neredeyse saatlerini alırdı. Günde on kez saçlarını tarar, bıyıklarını düzeltirdi.

Xebat, onun bu özelliklerini izledikçe kendi delikanlılık günlerini hatırlar, birçok yaşıtı gibi o da kızlar beğensin diye kılıktan kılığa girerdi. Bu nedenle Erdal'ın bu halini normal bir "geçiş dönemi" veya geçici bir ara dönem olarak değerlendirirdi. Xebat bunları düşünürken Cahit oturdu ve seslendi;

– Heval Dersim, birazdan tepeye çıkacağız. Şimdi bir mola veriyoruz. Hem bir sigara içer hem de dinleniriz. Burası uygun, herkes sigarasını dikkatli ve gizli içsin.

Sırayla herkes oturdu. Ardarda tütün tabakalarının kapakları açılmaya başladı. Karanlıkta sigaralar özenle sarılmaya başlandı. Xebat, kefiyesini kafasına örtüp yüzünü dizlerinin arasına saklayarak sigarasını içiyordu. Kefiyenin altında bile sigarayı iki avucunun içine alıyor, öyle çekiyordu. Sigara ile birlikte derin bir iç çekti Xebat.

Eylem kısa bir süre sonra başlayacaktı. Başarı temel alınmakla birlikte Xebat iyi biliyordu ki kayıplar, şehadetler ve yaralanmalar da olabilirdi. Ama o şu an bunların hiçbirini düşünmüyordu. Partiyi anlamaya çalışıyordu. Kullanılan yöntemler, insanı kazanmadaki ısrar ve inat... Düşmanın kullandığı zor ve baskı yöntemlerine karşılık, ikna ve kavratma esasına dayalı çabalarının onlarca örneğini hatırladı. Büyük bir huzur ve güven duydu hem partiden hem de kullanılan yöntemlerden. Ferhat ve Erdal'a da böyle yaklaşmalıydı.

Grupta arada bir fısıldaşmalar duyuluyordu. Sigarasını iyi kamufle edemeyenler sertçe uyarılıyordu. Zozan, gidecekleri yeri bilen Bêrîvan'a sessizce sordu;

– Heval Bêrîvan, rê gelek maye?

– Na... Ev tepeye. Nezike saatek ma, diye cevap verdi Bêrîvan.

Bêrîvan'ın boyu kısaydı, ama oldukça güçlü bir vücudu vardı. Bu nedenle BKC dendimi herkes gözlerini Bêrîvan'a dikerdi. Bu eylemde de BKC'yi o kullanacaktı. Aynı kolda taşıdığı BKC'yi diğer koluna alan Bêrîvan sigarasından son nefesini çekip söndürdü. Diğerleri de sigaralarını bitirmişti ki, Dersim komutunu verdi;

– Emê bıçın!

Herkes aynı anda ayağa fırladı. Silahların omuzluklarındaki metallerin sesleri gecenin sessizliğindeki tek aykırılıktı. Bêrîvan'da BKC'ye sardığı şeridi sarmakla meşguldu. Hızla sarıyordu, gruptan kopmamalıydı. Dersim grubun sonunda yer alan Bêrîvan'a dönerek sessizce sordu;

– Tamam?

Herhangi bir cevap gelmemesine rağmen, yürümeye başladı. Yol, bir süre sonra yükselmeye başlamış, dikleşmişti. Bu dik kısım epey yükselerek devam ediyor, ardından zikzaklarla yatay bir kısma geçiliyor, ardından tekrar dikleşiyordu. Yolun yapısına uygun olarak gruptakilerin nefes alışları da hızlanıp düşüyor, kalp atışları bir makinanın ritmine benziyordu.

Dik bir kaya geçilirken herkes durdu. Öndeki önce taşta tutunup tırmanıyor, ardındakine elini uzatıyor ve onu yukarı çekiyordu. Yukarı çıkanlar yavaş yavaş ilerlemeye devam ediyorlardı. Karanlıkta kimsenin kopmaması için Cahit'ten başlayan soru sekizinci kişiye dek uzanıyordu.

– Heval tê, Heval tê?

Bu sorunun cevabı yine Kürtçe'nin zengin bir tonla dile getirilmesiyle veriliyordu. 'Evet' anlamı çıkaran ses, bu kez sıranın en sonundan önlere doğru ilerliyordu. Başta soru olarak gelen 'heval tê' sorusu, aynı kelimelerle fakat farklı bir vurgu ile 'arkadaşlar geliyor' şekline dönüşüyordu.

– Heval tê, Heval tê!

Soruların cevabı bazen geciktiğinde adımlar kendiliğinden yavaşlayıp sona kalan arkadaşlarını bekliyorlardı.

Ağır silah taşıyan Bêrîvan, yolun zorluğuna inatlaşırçasına yürüyor, az bir ara olsa bile gruptan kopmamaya özen gösteriyordu. Arada bir duruyor, kısa saçlarından dar alnına akan terleri siliyor, tekrar devam ediyordu. Esen rüzgarın, boynunu okşarcasına esmesi hoşuna gidiyordu. Sık sık yaptığı gibi boynunu kaldırıp yakasını açıyor, serinlemeye çalışıyordu.

Xebat yolun kenarında bekleyerek yorulanlara yardım etmek istedi. Özellikle de bir bayan arkadaşının silahını alıp yardımcı olmak istemişti. Ama kimse ona silahını vermedi. Bêrîvan'ın zaten vermeyeceğini bildiği için hiç teklif etmedi. Yardım etmek yerine onun durumunu sormak daha uygun olurdu.

– Heval Bêrîvan durumun nasıl?

– Durumum iyidir, dedi Bêrîvan kısaca.

Bêrîvan'ın bozuk bir Türkçe'si vardı. Her kelimenin Türkçe karşılığını bilmemekle beraber Türkçe'yi anlıyordu, ama kendisini ifade edemiyordu. Karşılığını bilmediği Türkçe kelimelerin yerine Kürtçe karşılıklarını yerleştiriyordu. Bunu o kadar rahat ve doğal yapıyordu ki, karşısındaki de kısa sürede 'yaratılan' bu dili benimsiyordu. Okuma yazma bilmemesi Bêrîvan'ın en çok üzüldüğü konuların başında geliyordu. Birkaç kez kesin karar verip öğrenmeye çalıştıysa da, çıkan görevler, ya kendisinin ya da öğretene arkadaşın başka alanlara, görevlere gitmesi bu çabasını kesintiye uğratiyordu.

Xebat'ın ona sorduğu bu sıcak soru onun yeniden güçlenmesine ve hızlanmasına neden oldu. Omuzundaki BKC'ni düzelttikten sonra soğuk dipçliğini kavradı ve adımlarını hızlandırdı. Xebat da ondaki bu canlılığı dikkatle izliyordu. İnsanlar zorlu anlarda kimi zaman acizliğe düşer, isyan eder, hatta oturur ağlarlar. Onları ikna etmek için ne kadar uğraşsanız, ne kadar yardımcı olsanız da yerinden kaldıramazsınız. Kimi insanlara ise küçücük bir tebessüm göstermekle, 'nasılsın' demekle onun gücüne güç katarsın. Moral olursun. Bêrîvan da böyle insanlardandı. Xebat düşüncelere öylesine dalmıştı ki, peş peşe ayağı kayıyordu. Düşüncelerinden sıyrıldı ve gözlerini dikkatlice önündeki karartılara ve yola çevirdi.

Tepenin sonu yaklaşıkça zikzaklar yerini dik çıkışlara bırakıyordu. Rüzgar daha da şiddetle esiyor, serinletmeden öte yürüyenleri üşütüyordu. Yoldaki yoğun çamur zirveye yaklaştıkça yerini kalın bir çakıl tabakasına terk ediyordu. Yağan yağmurlar toprağı aşağılara sürüklemiş, geriye çakıl taşları kalmıştı. Çakıllar üzerinde yürümek daha rahat ve kolaydı. Eteklerdeki kar, yağın yağmurlar sonucu eridiği halde tepenin zirvesinde hala kar vardı.

Sonunda tepe çıkılmıştı. Tepenin üzerinden uzaktaki karakolların sönük ışığı görünüyordu. Tepelerin üzerindeki sis perdeleri rüzgarın hızıyla zaman zaman bu ışıkların önünü kapatıyor, ışıklar ve karakol kayboluyordu.

Düşmanın muhtemelen geleceği yöne doğru ikişer ikişer mevziler belirlendi. Gün ağarınca kadar gizli olmak kaydıyla sigara içilebilecekti. İlk mevzide roketatar kullanan Xebat konumlandı. Yan tarafında kaleşnikof kullananlar yer aldı. Tepenin diğer çıkış yoluna doğru BKC konumlandı. Herkes gürültü etmeden ve el yordamıyla bozulan mevzileri düzeltiyordu, insanı koruyacak biçimde sağlamlaştırılıyordu. BKC şeridinin çıkardığı ses yakın mevzilerden duyuldu.

Bêrîvan yerini uygun hale getirmek ve BKC'nin yerini hazırlamak için taşları ayıklıyor, toprağı özenle düzeltiyordu. Dersim de son kez arkadaşlarını kontrol ettikten sonra iki ağır silahın ortasında mevzilenen Dicle'nin yanında mevzilendi. Herkes artık pür dikkat çevreyi dinliyor, gözlerinin ulaşabildiği en uzak noktalardaki hareketleri izlemeye çalışıyordu.

Grup yola çıkmadan önce, kendilerine düşmanın bu gece çıkma ihtimalinin yüksek olduğu ve tedbirlerin mutlaka alınması uyarısı yapılmıştı. Dersim, havanın soğuk ve görüş açısının dar olduğunu, bu nedenle düşmanın çıkma ihtimalinin zayıf olduğunu düşünüyordu. Ama buna rağmen son günlerde gelen haberlerde, düşmanın büyük bir hazırlık ve hareketlilik içinde olduğu görülüyor, büyük bir operasyonun yapılacağı anlaşılıyordu. Bu nedenle çok dikkatli olunmalı ve tedbirler

arttırılmalıydı. Düşmanın hedefi Cudi'ydi. Operasyon başarılı olursa Cudi'ye yerleşmek istiyordu.

Sabaha doğru zaman ilerledikçe soğuk daha da artıyor, rüzgar keskin bir bıçak gibi insanın suratını kesiyordu. Gece boyunca yoğunlaşan yağmur bulutları da rüzgarın etkisiyle hızla dağılıyordu. Sessiz bekleyiş, büyük bir sabırla devam ediyordu. Dışarıdan birileri gelse, buralarda insan olduğunu akıllarının ucundan geçirmezdi. Oysa bu sekiz kişilik gruptan herkesin aklından geçenler dışarıya vurulsa büyük bir gürültü çıkardı. Zaman zaman bu düşünceler çok kısa ve net sorularla yanıtını ararken, bazen yanıtsız kalıyor, bazen de çok kısa sorularla cevaplandırılıyordu.

– Düşman bu havada nasıl gelsin?

– Belli olmaz, düşman bu.

– Düşman bu yoldan mı gelir?

– Şşşşşş... Sessiz ol...

– Heval Xebat, gizlice sigara içebi.....

– Heval Ferhat ciddi ol biraz!

– Erdal uyuyor musun?

– Hiç uyurmuyum, bir an önce düşman çıksın diye dua ediyorum.

Bu konuşmalar arada bir tekrarlanıyor, uzaktan atılan top sesleri ile kesiliyordu. Düşman, karanlıkta tepeleri tutma hazırlığı içindeydi. Bir önceki günde yakın karakollara helikopterle asker sevkiyatı yapıldığı söylenmişti.

Rüzgar sakinleşmiş, karakolların etrafındaki aydınlatma lambaları yavaş yavaş küçülmüştü. Dersim, bir kez daha mevzileri kontrol etmeye gitti. Mevzilerde bekleyenlerden bir kısmı uyuşan ayaklarının pozisyonunu değiştiriyor, üşüyenler ellerini birbirlerine sürtüyordu.

Dicle de, Dersim'in uzaklaştığını görünce fırsattan istifade ederek açılan mevzide ayaklarını katlayıp dizlerini karnına çekti. Tortop olmuş, atılan top seslerinden nereye düştüklerini anlamaya çalışıyor, bir yandan da başını dizlerine dayayarak soluğuyla ısınmaya çalışıyordu. Günlerdir yağın yağmurdan, sağa sola koşturmaktan ne ısınabilmiş ne de uyuyabilmişti. Yuvarlak iri gözlerini kapatmıştı, ama şimdi pusuda oldukları için uyuyamazdı. Bunları düşünürken, acıktığını hissetti. Saatlerdir farkında olmadan kucağında tuttuğu dürbünü taşın üstüne indirmeyi düşündü. Sonra vazgeçti. Rüzgarda çatlayan dudaklarını ıslattı. Yakına atılan top sesini duyunca başını ve elini kaldırmadan dizi ile silahına dokunarak kontrol etti. Havan topları gittikçe daha yakına düşüyordu. Uzaklardan ise silah sesleri geliyordu. Kendisine doğru gelen karartıyı görünce Dicle'nin başı kalktı. Dersim'di gelen.

– Biz Bêrîvan'la keşfe gidiyoruz, dürbünü ver, dedi.

Dicle kucağında tuttuğu dürbünü ona uzattı. Havayı gittikçe yeryüzünü kaplayan kara çarşaf yavaş yavaş aralanıyordu. Düşmanın en çok yararlanmak istediği saatler bu saatlerdi. Çok dikkatli olmak gerekiyordu. Dersim, bu nedenle çevre tepeleri bir kez daha kontrol etme gereği duymuştu.

İlkbaharda havalar ne kadar kötü de geçse sonraki günün güzel geçme olasılığı insanın içinde tarifsiz bir umut yaratır. Şimdi de öyleydi. Rüzgarın hızı kesilmiş, dağların doruklarında gün aydınlanmaya başlamıştı.

Bêrîvan, Dersim'in arkasından yürüyor ve geçen yaz görmüş olduğu tepeyi bir yıl sonra yeniden seyreliyordu. Dersim, yandaki ağacın altına gidip oturdu. Bêrîvan'ın dürbünüle izlediği tepeleri o çıplak gözle izlemeye çalışıyordu. Bêrîvan'dan dürbünü aldı ve tepeleri uzun uzun kontrol etmeye başladı, bu epey sürdü. Dürbünü ile karşı tepeleri adeta adım adım tarıyordu.

Bêrîvan ellerini cebine sokmuş bekliyordu. Yüzündeki ciddiyet ve sert ifade onun gerçek yaşını gizliyor, daha büyük gösteriyordu. Özünde çok duygusal biri olmasına rağmen, gerillaya

katıldığında hızla terk ettiği özelliklerinin başında bu geliyordu.

Dersim dürbünü yine gözüne dayadı. Karşıdaki hareketliliği görünce hızla Bêrîvan'a dönerek;
– Bêrîvan! Bak askerler çıkmış. Bu yöne doğru geliyorlar.

Bêrîvan dürbünü yine aldı, soluğunu tuttu ve Dersim'in gösterdiği yönü izlemeye başladı. Açık seçik görünüyordu ve Dersim'in belirttiği gibi kendi bulundukları noktaya doğru ilerliyorlardı. Bir an önce gidip arkadaşlarına haber vermeliydiler. İkisi aynı anda fırladı. Kayaların arasında başlarını eğe eğe koşar adımlarla geri döndüler.

Xebat ikisinin koşuşundan yeni bir gelişme olduğunu anladı. Konuşmadı, baş işaretiyle “ne oldu?” sorusunu sordu. Dersim düşmanın üç koldan bulundukları noktaya doğru ilerlediğini söyledi. Xebat gayet sakin Cahit'in yanına yaklaştı, roketlerden birini alıp roketatara taktı. Diğerleri de herhangi bir komut beklemeden, önceden planlandığı üzere mevzilerine çekilerek beklemeye başladılar. Kimseden çıt çıkmıyordu. Herkes dikkatlerini düşmanın geldiği yöndeki seslere doğru yoğunlaştırmış bekliyordu. Biraz sonra tepeye doğru tırmanan askerlerin gürültüsü artmaya ve yakınlaşmaya başladı.

Eylemi Xebat başlatacaktı. Askerleri en iyi o ve Bêrîvan görüyorlardı. Yaklaşıyorlardı, sürü gibi ya da Kızılderili filmlerindeki gibi bağıra, çağıra ilerliyorlardı. Xebat iyi bir karşılama yapmak için, mümkün olan en yakın noktaya kadar gelmelerini bekledi. Askerler ağır yükleri ile alışık olmadıkları bu dağ tırmanışında müthiş zorlanıyor, düşe kalka ilerliyorlardı. Ağzına kadar silah yüklü sırt çantaları ile en önde avcı grupları ilerliyordu.

Xebat roketatari omuzuna yerleştirdi. Tetiği işaret parmağı ile okşadı. Artık ‘konuklar’ı karşılama saati gelmişti. Öndeki avcı grubu ile onu izleyen grubun arasındaki topluluğa nişan aldı. Birazdan başlayacak olan kızıl kıyamet artık Xebat'ın işaret parmağına bağlıydı. Xebat bir an bu parmağının ne kadar marifetli olduğunu düşündü. Nişandan, hedefe bakarken amcasını hatırladı. Bir zamanlar koyunlarına saldıran kurda amcasının av tüfeği ile nişan alıp yere devirmesi tüylerini diken diken etmiş, kendilerine zarar veren bu yaratığın öldürülmesi kafasında çocuk yaşına rağmen bin bir düşünce oluşturmıştı. Amcasına karşı bu nedenle korku ile karışık bir saygı besliyordu. Başka bir zaman ise, amcasının güvercinleriyle oynarken canlarını yakıyor diye amcasından çok fena bir azar işitmişti. Bu iki yaklaşımın aynı insan tarafından sergilenmesini pek anlayamamıştı. Bir yandan acımasız bir yaklaşım, diğer yandan duygusal bir tavır. Askerler yaklaştıkça bunları düşünüyordu. Birazdan öldüreceği insanlar kurt rolünde idi. Amcası da dahil bir çok insanın kanına giren, zulmün bekçiliğini yapan bir kurt nesli diye düşündü. İşaret parmağı habire roketatarın tetiğini okşuyordu. Atılan roket ortalığı toza dumana buladı bir anda. İlk hamlede askerler büyük bir panik yaşadılar, sağa sola koşturanlar, çantasını atıp kaçanlar ve bağırانlar... Panik atlatıldıktan sonra karşılıklı kurşunlar atılmaya ve daha temkinli hareket etmeye başladı taraflar. Şarjörler boşalıyor, yerine yenileri takılıyordu. Telaşlı sesler, acılı bağırtılar birbirine karışıyor, barut kokusu insanın genzini yakıyordu. Çatışmanın sürdüğü alandan gökyüzüne doğru dumanlar yükseliyordu.

En arkadan gelen askerler kaçmaya başlamıştı. Bêrîvan ilk şeridi boşalttıktan sonra bütün heyecanı geçmiş, son derece sakinleşmişti. İkinci şeride geçtiğinde artık hedefini seçiyor, nişan alıyor ancak ondan sonra sıkıya başlıyordu. Birkaç kez kısa taramalardan sonra elini tetikten kaldırmadan bu kez uzun bir tarama yaptı. Ne olduysa o anda oldu. Tıpkı insanın karnına inen bir yumruğun insanın nefesini kesmesi gibi. Silah sustu. Mermi namluya takılmıştı, tetiği boşa basıyordu, mermi atmıyordu. Bêrîvan'ın alnındaki terler boncuk boncuk birikirken, içinden söylenmeye başladı “ne olur, haydi çalış” diyordu. Mekanizmayı tekrar çekti.

Düşman, taramanın kesildiği anda ilerlemeye başladı. Bêrîvan dişlerini sıktı. Arkadaşı onu yarı yolda bırakmıştı. BKC'yi sağa, sola çevirip takılan mermiyi çıkarmaya çalıştı. İmkânı yok çıkmıyordu.

Dersim, BKC'nin çalışmadığını görünce Bêrîvan'a komut verdi;

– Geri çekil! Geri çekil!

O geri çekilmek istemiyordu. Sağına soluna bakındı. Birden gözü karşıdaki mevzide, başını mevzinin içine çekmiş, hiç hareket etmeden sinmiş, bekleyen Ferhat’a takıldı. Ferhat savaşıyordu. “Yoksa yaralandı mı?” diye düşündü. Yağan mermiler oraya kadar gitmesine engel oluyordu. Fakat ne yapıp edip yerinden çıkmalıydı. Öyle de yaptı ve aniden fırladı, eğilerek koşmaya başladı. Düşmanın karşı tepeden yaptığı tarama sonucu sağından solundan mermiler yağmaya başlamıştı ki, Ferhat’ın mevzisine ulaştı, soluğu kesilmişti. Ferhat’ı omuzundan tutup kendisine doğru çekti. Ferhat ürperti ile başını diğer yana çevirdi, benzi sapsarıydı. Bêrîvan telaşla sordu;

– Ne oldu sana, yaralı mısın?

Ferhat kekeleyerek bakışlarını ondan kaçırdı.

– Yok... Bir şeyim yok... diyebildi zorlukla.

Bêrîvan hiddetlendi. Savaşta böyle korkak tipleri görmek hiç de iyi değildi. Herkes korkuyu yaşayabilir, ama inanç ve irade ile korku da umuda, cesarete dönüştürülebilir diye düşündü içinden. İnanç ve bağlılığı olmayan insanlar işte böylesi zorlu anlarda ortaya çıkar. Sonuçta ya ihanet eder ya da yüce amaçları için sonuna kadar savaşır. “Orta yolu yok” diye düşündü içinden. Gözleri karardı, öfkeyle bağırды; Alçak!

Bêrîvan düşmanı unutmuştu bir an. Öylesine öfkelenmişti ki, yüzünün şekli değişmişti adeta. Kendisine hakim olamıyordu. Tekrar haykırdı;

– İndir silahını, git BKC’yi al ve geri çekil!

Sözleri öylesine sertti ki, öfkeden vücudu sarsıldı. “Alçak!” lafı Ferhat’ın beynine şimşek gibi çarptı. Tek söz söylemeden raxtını, silahını Bêrîvan’a vererek mevziden çıktı.

Kulak zarlarını patlatan gürültüden epey uzaklaşmıştı. Yakındaki sık ağaçlıkların yanında herkes geride kalanları bekliyordu. Fazla gürültü yapmadan birbirlerine çatışma anını anlatıyorlardı. İki saat beklenmesine rağmen Cahit, Erdal ve Zozan görünürde yoktu. Yaralanan Xebat olayı yeni baştan anlatıp durdu;

– Ben yaralanınca roketatarı Cahit’e verdim. Zozan arkadaş yaralıydı. Onun silahını getirdim.

Xebat, Zozan’ın Alman yapımı silahını gösterdi. Silahın askısı çıkmıştı. Kimsenin konuşmasına fırsat vermeden devam etti. Sesi değişmişti;

– Aslında... aslında Zozan’a yardım edebilirdim. Her şey birbirine karışmıştı. Önden geri çekilen arkadaşları savunmam gerektiğini düşünerek B-7’yi Cahit’e verip onun silahını aldım. Cahit arkadaş, Zozan’ı getirmesini söyledim. Aslında benim hatam...

Son sözü söylerken buruk ve üzüntülüydü. Oysa ayağına bomba parçası değmişti. Buna rağmen kendisini zorlasa Zozan’a yardım edebileceğini düşünerek kendisini suçlu hissediyordu. Arkadaşları onun yaralı olduğu halde böyle düşünmesine duygulanmışlardı. Herkes gelmeyenlerden ötürü kaygılıydı. Peki ya Erdal neredeydi? Dersim lafa girdi;

– Ben ve Bêrîvan arkadaş geri çekilirken bizim savunmamızı yapıyordu, yaralı değildi.

Xebat yeniden başını kaldırıp konuşmaya başladı;

– Evet en son ben ve Erdal beraberdik. Bana “yaralısın, sen öndeki arkadaşlara yetiş, Zozan’da yaralanmış, ben Cahit’e yardım edeceğim” dedi.

Erdal, uzun zamandır düşündüğü planını gerçekleştirme fırsatını yakalamıştı. Xebat geri çekilirken Erdal’ın yaralı arkadaşına yardım sözü vermesine hayret etmişti. Fakat gerek çatışmanın içinde olmaları, gerekse geride bir yaralı arkadaşlarının bulunması bu konuda daha fazla düşünmesine olanak vermemişti. Üstelik kendisi de yaralıydı.

Erdal, mevzide Xebat’ın aşağıya inip kaybolmasını bekledi. Aceleyle mevziden çıkıp kendisi de ters

yönde inmeye başladı. Çantasını ve silahını da mevzide bıraktı.

Zozan sırtından yaralanmış, kan kaybediyordu. Bir an önce çatışma alanından çıkarılmalıydı. Düşman, konumlandığı tepeden atışlarını sürdürüyordu. Cahit, Zozan'ın kolundan tutmuş, yürütmesine yardım ediyordu. Yan taraflarına bir top düşünce bulundukları yere oturdular. Ani oturmaları Zozan'ın daha çok kan kaybetmesine neden oldu. Zozan'ın acısı şiddetleniyordu, bağırarak için kendisini zor tutuyordu. Dişlerini sıkıyor, dudaklarını ısıırıyordu. Dolan gözlerindeki yaşların dışarı taşmasına izin vermedi. Cahit, Zozan'ın yüzüne baktı;

– Biraz daha dayan heval, bu alandan çıkarsak tamamdır.

Cahit o kadar sıcak, o kadar içten konuşuyordu ki, Zozan biriken gözyaşlarını daha fazla tutamadı, yanaklarından süzülen tertemiz iki damla yaşla yoldaşının bu ilgisine yanıt verdi.

Havan topları ve uzun menzilli silahların mermileri giderek şiddetlendi ve daha yakına düşmeye başladı. Zozan'ın aldığı yarada havan topunun parçasından olmuştu. Biraz yürüyorlar, yakınlarına top düşünce oldukları yerde çömeliyorlardı. Bu ani hareketler Zozan'ın daha fazla kan kaybetmesine neden oluyordu. Cahit bir ara başını usulca kaldırıp düşmanın bulunduğu tepeye doğru baktı, gözlerine inanmadı.

Emin olmak için telaşla Zozan'dan yana dönüp sordu;

– Heval bu Erdal değil mi?

Zozan, Cahit'in baktığı yöne yorgun gözlerini dikti, toz dumandan başka bir şey görmüyordu. O'da Cahit'e sordu;

– Hani nerede?

– İşte, bak büyük kayanın yanında, iki askerin ortasında yürüyor. O değil mi? Elleri de havada.

Zozan yarasını unutmuş, bütün gücünü toplayarak daha dikkatlice baktı, olanları görünce ürperdi. Sırtında akan kanın durduğunu hissetti. Sessiz, ama kin yüklü kelimeler ağzından sessizce döküldü;

– Hain, ihanet etti bize.

Şaşkındılar. Ateş etmek için çok geçti. Şimdi asıl sorun Erdal'ın durumu bilmesi ve yaralı olduğunu düşmana bildirmesiydi. Diğerlerinin gittiği noktayı da biliyordu. Cahit çok hızlı hareket etmeleri gerektiğini anlamıştı. Bu hareketlerine de anında yansıdı. Artık Zozan'ı taşıyor, adeta sürüklüyordu. Önde giden arkadaşlarına yetişemeyeceklerini anlamıştı, ama daha kestirme bir yol biliyordu. O yöne doğru hareket ettiler.

Dersim hem telsizle irtibat kurmaya çalışıyor hem de yürüyordu. Arkasından da grubu ilerliyordu. Diğer tepayı tutmuş olan Gelhat'ın takımıyla birleşmek üzere söylenen noktaya gidiliyordu. Gelhat'la birleşildikten sonra ana birlikle bağlantı kurularak, geri çekilme noktasına ulaşılacaktı. Gelhat telsizde;

– Deriye Bawê Dilanê'ye geçin bizde oraya geleceğiz, dedi. Zaman öğleni yeni geçiyordu, grup beş kişi kalmış, yorgun ve açtı. Helikopterler de gelmiş, havada aralıksız geziniyorlardı. Kaybolan üç kişi merak konusuydu. Cahit yolu biliyordu. Önde yürüyen iki gerilla tepeleri ve çevreyi kontrol ediyordu. Bunlar keşifçiydi ve Dersim de arada bir bunlara katılıyordu.

Sığ ağaçlığın sonu geldi. Dinlenmek için mola verildi. Şimdi önlerinde, iki dağ silsilesi arasında uzanan bir alan vardı. Büyük ağaçlar bulunmamasına rağmen uzun ve gür bir ot tabakası ile kaplıydı. Bu parlak ve canlı yeşillik insana bir rahatlık ve ferahlık veriyordu. Yağan yağmurun etkisi ile otların kokusu, toprağın kokusuna karışmış, müthiş bir güzellikte, insanın solumaya doyamadığı bir koku ortalığı sarmıştı. Bütün bu güzelliklere rağmen, Dersim temkinliydi, bu düz alandaki yeşillik bir tuzağa da dönüşebilirdi. Bu nedenle bir takım önlemler alınması gerekiyordu. Oturanlara baktı;

– Heval Bêrîvan! Senle, Dicle şu üst tepelere çıkıp çevreye bir göz atın.

Hemen kalktılar. Dersim hiçbir şey konuşmasa da onun bakışlarından endişelerini ve buna karşılık yapılması gerekenleri anladılar. Dicle öne geçti. Lastik ayakkabıları otların içine gömülüyordu. Bêrîvan da peşinden izliyordu. Yere yıkılan otları başka zaman olsa imkanı yok böyle çiğnemezdi. Önde yürüyen Dicle birden çöktü. Elini arkasına doğru götürerek indirip kaldırdı. Bu hareketi ile Bêrîvan'ın da oturmasını istiyordu. Sırtlarında ağır ve hantal çantaları, ellerinde G-3'leri ile askerler tepeden aşağıya doğru iniyorlardı. Ve hemen önlerindelerdi. Ayağa kalktılar ve her zaman yaptıkları gibi başlarını öne eğerek ve yarı çömelerek koşmaya başladılar.

Bu kez grubun yanına yetişmeden yaylım ateşi başladı. Geride kalan üç kişi silah seslerini duyar duymaz onlar da harekete geçti. Birkaç dakika içinde beş arkadaş birleşmiş hep birlikte aşağıdaki vadiye doğru koşuyorlardı. Düşman onları çembere almış habire tarıyordu, amacı bu küçük grubu sağ ele geçirmektir. Dersim'in korktuğu başına gelmişti. Düz alan çatışmaya uygun değildi.

Sarı ve uzun boylu bir subay, askerleri koordine ediyordu. Başlarını kaldırdıklarında onu net bir biçimde görüyorlardı. Bu kısa yaylım ateşinin fayda etmediği anlaşılınca subay telaşlı bir sesle "imha" komutunu verdi;

– Kaçıyorlar, izin vermeyin! Lav silahları! Ateş!

Kısa, silindir bir boruya benzeyen lav silahları ateşlenmeye başladı. Bir ateşten top görünümündeki güller, silindir borulardan peş peşe fırlamaya başladı. Derinden gelen bir "ah" sesi, son sürat koşan gerillaları durdurdu. Derinden gelen bu ses Dicle'ye aitti. Patlayan bir lav silahının parçası koluna isabet etmişti. Dicle yere çökmüştü. Kendisi de anlamıyordu. Yarası acımıyordu, sadece kolundan aşağıya doğru akan sıcaklığın kendi kanı olduğunu anlamıştı. Dersim'in "yardıma hazırım" anlamındaki sorusu, Dicle'yi kendisine getirdi ve hemen toparlandı. Dersim;

– Dicle ne oldu, yaran ağır mı, yürüyebilecek misin?

– Tamam, bir şeyim yok, koşun, ben de geliyorum, dedi Dicle.

Bütün bunlar olurken yaylım ateşi, tüm şiddetiyle devam ediyordu. İçinde ilerlemeye çalıştıkları vadi, iki dağın en dip noktasındaydı. Vadinin derinliklerine daldıkça kurşunların sesleri azalmaya başladı. Bunun anlamı çemberi kırdıklarıydı, kurtulmayı başarmışlardı. Düşman her yeri tutmuştu. Bêrîvan, yaralanan Dicle ve Xebat'a yardım etmek için onlarla birlikte yürüyordu. Ferhat öndeydi. Dersim bir öne geçip, bir arkada kalarak hem grubu kontrol ediyor hem de telsizle Gelhat'la konuşuyordu.

Yürüyüş bir gün, iki gece sürdü sonunda Gelhat'ın takımıyla karşılaştılar. Dinlenmek ve yeniden bağlantı kurmak için bir mağaraya doğru ilerliyorlardı. Gelhat'ın takımı başarılı bir eylem gerçekleştirmişti. Gelhat eylemi heyecanla anlatıyordu. Gerçi bir yaralıları vardı, ama eylem planlandığı gibi gerçekleştirilmiş ve düşmana büyük bir darbe vurmuşlardı. Dersim ve Gelhat yanyana yürüyor ve konuşuyorlardı. Gelhat son gelişmeleri anlatıyordu.

– Söylenenlere göre düşman Cudi'ye 50 bin asker yığmış.

– Peki buna karşı bizimkilerin planı ne?

– Vurabildiğimiz noktalardan vurup geri çekileceğiz. Alanı geniş tutacağız, bir noktada çakılıp kalma olmayacak. Düşmanın amacı bizi Cudi'ye kısırmak, geçiş yollarımızı kapatmak. Bizse onlara boş bir Cudi bırakacağız. Sadece belli noktalarda küçük birkaç grup bırakıp Besta ve Haftanın alanlarına doğru kayacağız.

Dersim kaygılı bir sesle;

– Ne yani Cudi'yi onlara bırakıyor muyuz?

Gelhat gülümseyerek başladığı konuşmasının tonunu giderek sertleştirdi. Dersim'in gerilla taktikleri ve gerilla tarzına ilişkin olarak önemli bir bilgi eksikliği içinde olması onu kızdırmıştı ve bu durum konuşmasına yansdı.

– Eee... Onlara yem mi olalım. “Cudi bizimdir” deyip çakılıp kalalım mı? Gerilla tarzını bırakıp mevzi savaşı mı yapalım? Asker dağdaki güçlüklerle uzun süre dayanamaz. En fazla kışa kadar kalabilir. Hem bu durumda bize hazır hedef olurlar. Hatta iyi değerlendirirsek askeri eğitim gören güçlerimizin eğitimini bu düşman üzerinde rahatça yapabilir, onları hedef haline getirebiliriz. Yani biz hep vuracağız.

Aslında bütün bu anlatılanları Dersim de kadro eğitimi sırasında öğrenmişti. Ama içine girdikleri çatışmanın sıcaklığı ve düşmana duyduğu kin nedeniyle, Cudi’yi bırakmak ağına gidiyordu. Cudi en çok sevdiği alandı. Savaşı, gerillayı ilk kez bu alanda öğrenmişti. Bir anlamıyla Cudi onun okuluydu. Buraları bir süre için dahi olsa bırakmak zorunda kalmaları içini burkuyordu. Tekrar Gelhat’a sordu;

– Cudi’de ne kadar gücümüz kalacak?

Gelhat, Dersim’in Cudi’ye bağlılığını ve bu konudaki duygusallığını biliyordu. Bir düzenleme sonrasında Dersim, Garzan’a gönderilmek istenmiş, onun bu görevlendirmeye karşı isteksiz kalması ve Cudi’de kalma istemi sert bir biçimde eleştirilmiş, kendisi uyarılmıştı.

Gelhat bu nedenle Dersim’in sorusunun anlamını ve bunun nereye varacağını da biliyordu. Kendinden emin bir ses tonu ile yanıtladı.

– Heval Cudi’yi onlara vermiyoruz, bu bir. Onlar geçen yıl yaptıkları gibi sadece tepeleri tutup bekleyecekler, yoksa buranın hakimi yine biz olacağız. Çevre dağlar, tepeler, hatta Cudi’nin belli başlı noktalarını tutarak, onları izleyeceğiz ve yaygın bir biçimde hareket etmelerine izin vermeyeceğiz. Onlar bizim bir yolumuzu kapatırlarsa, biz başka bir geçiti kullanacağız. Gerillaya yol mu yok? Gücümüzün yoğunluğu operasyon dışında kalacak, yığılma, birikme olmayacak bu da iki. Bu nedenle burayı kontrol edecek gücümüzün kesin sayısı bilinmese de mümkün olan en alt düzeyde tutulacak.

Dersim içini çekti. Şimdi biraz daha rahatlamıştı. Arkadan yürüyen yaralıları bakmak istedi. Karanlıkta beyaz bir ipi andıran patikadan çıktı. Gelhat’ın takımının önünden geçti. Yaralılar ve yorgun kalanlar arkadan yavaş yavaş yürüyorlardı. Dersim, ayağından yaralanan Xebat’a yaklaşarak sordu;

– Durumun nasıl heval?

– İyiyim, sağol.

Xebat aslında konuşmaktan aciz hale gemişti. Müthiş yorgundu. Epey kan kaybetmiş, güçsüz kalmıştı. Ağır bir yorgunluk hissetmesine rağmen, dişini sıkıyor arkadaşlarına yük olmamaya çalışıyordu. Yorgun olduğu, zorlukla ilerlediği her halinden belli olduğu için Dersim tekrar sordu;

– Heval çantayı ve silahını ver biraz taşıyayım.

– Sağol heval, çantamı arkadaşlar taşıyor, silahımda kendim taşıyabilirim.

Dersim ısrar etmedi. En arkada Bêrîvan’la, Dicle’nin sesi geliyordu. Dicle, Bêrîvan’a buralarda su olup olmadığını soruyordu. Bêrîvan, az ilerde bir su kaynağının olduğunu söyledi. Dersim;

– Dicle arkadaş sen de sonunda bu topraklara kanını döktün.

Dersim ona moral vermek istemişti. Dicle ise her zamanki gibi sakin ve mütevaziydi. Bêrîvan’ın tüm ısrarlarına rağmen, silahını ve raxtını vermemişti. Yarası ağır olan Xebat’a baktıkça kendi durumunu unutuyordu. Fakat dışarıdan bakıldığında durumunun hiç de iyi olmadığı, adeta adımlarını yerde sürüdüğü belli oluyordu. Dersim bu kez gülerek Dicle’yi ikna etmeye çalıştı;

– Tamam heval Dicle anladık sen güçlüsün, ama silahını ver biraz da biz taşıyalım.

Gerek yok, yaram o kadar ağır değil, diye yanıtladı Dicle.

Dersim birkaç dakika onlarla birlikte yürüdü. Dicle’ye moral vermek için yaptığı şakaların sonuç

vermediğini görünce susarak düşünmeye başladı. Kafasındaki tek düşünce yaralıları sağlam, korunaklı bir yere bırakmaktı. İçinde bir sıkıntı vardı. Kaybolan üç kişiden halen haber yoktu. Oysa komutan olarak her şeyden sorumluydu. “İrtibatımız kesildi, düşman çemberi çok daraldığından arkadaşları arayamadık” gibi mazaretlerin hem bir komutana yakışmadığını hem de bunların parti tarafından kabul edilemeyeceğini düşündükçe canı sıkılıyor, içi daralıyordu. Dersim iyi savaşıyordu, silah hakimiyeti de tamdı. Fakat parti ideolojisini tam kavrayamamış, partideki ve ordudaki komutan özelliklerine ulaşamamıştı. Hatta bu kuralların birçoğunun farkında bile değildi. O, bu sorunu giderme yolunda ciddi çabalar sarf etmek yerine daha çok çalışarak, boşluğu emekçi yanı ile doldurmaya çalışıyordu. Bu tavrı birçok kez eleştirilmiş, komutanları tarafından da sert biçimde uyarılmıştı. Fakat onun için düşünmek, okumak kadar zor bir iş yoktu.

Yol bitmek bilmiyordu. İki gündür ekmek yememişlerdi. Bu durum grubun daha da güçsüz kalmasına neden olmuştu. Bir çoğunun ayakları şişmiş, ayakkabılarından çıkmıyordu. Bu tür uzun yürüyüşlerde ayaklar yanıyordu. Bu yanmaları önlemek için üç dört çift çorap üst üste giyilirdi. Yaz veya kış olması fark etmezdi.

Gecenin ilerleyen saatlerinde molalar da uzamaya başladı. Grup mola verdiği nde herkesin gözü kapanıyordu. Bu kısa dinlenmelerden sonra “gidelim” komutu ile ayağa kalkmak ise adeta bir işkence gibiydi. Gelhat uzun deneyimlerini göz önüne getirerek sık sık müdahale ediyordu. Yorgunluk sonrası içilen fazla suyun daha sonra ne kadar olumsuz etki yaptığını biliyordu. Bu nedenle fazla su içenlere “dudaklarınızı ıslatıp ağzınızı çalkaladıktan sonra birkaç yudum için yeter, önümüzde de bolca pınar var” uyarısı yapıyordu. Uyumak üzere olanlara, “uyursanız daha da hantallaşırsınız, kendinizi koyvermeyin” diyordu sertçe. En son ‘yatmayın’ uyarısına karanlıktan gelen cevap, herkesi kahkahalara boğdu.

– Heval yatmıyoruz göz kapaklarımızı dinlendiriyoruz.

Gelhat’ın da yüzüne gülümseme yayıldı. Yan taraftan gelen horlama sesini kast ederek;

– Göz kapaklarınızı dinlendirmenizi anladık da bunu Agiri arkadaş gibi müzik eşliğinde yapmanız askeri kurallara aykırı.

Gülüşmelerden sonra ayağa kalktılar. Gelhat, varılacak noktanın keşfi için önden iki kişinin gitmesini istedi. Keşifçiler hızla yerlerinden kalkıp gecenin içinde kayboldu. Grup daha ağır ve yorgun bir şekilde yavaş yavaş yürümeye başladı. Kimse kimseyle konuşmuyordu. Böylesi anlarda sistemli bir biçimde düşünmek de mümkün olmuyordu. Herkesin kafasında farklı ve kesik kesik düşünceler vardı. Bu düşünülenlerin birbiri ile bağlantısı da pek yoktu. Yorgunluk, açlık düşünce sistemini de dağıtabiliyordu. Gelhat gibi deneyim zenginleri, bir irade yanılması olan bu durumu, yine iradelerini harekete geçirerek yenmeyi biliyor ve fazla etkilenmiyorlardı.

Bir süre sonra önden gidenler döndüler. Beklediklerinden daha erken geldikleri için sevindiler. Takım komutanı Gelhat önde, grup arkada ilerlemeye başladılar. Bir süre sonra noktaya ulaştılar. Gelhat mağaranın içine girdi, hızla göz gezdirdi ve en uygun yeri yaralıları için ayırdı. Daha sonra da manga manga herkesin yerini gösterdi. Grubun oturuşunu seyrederken kendi yorgunluğunu da iliklerine kadar hissetti. Oturmadan önce yapılması gerekenleri hızla kafasından geçirdi ve Rojhat’a dönerek;

– Heval iki arkadaşı nöbete bırakın. Ayrıca size ekmek vermiştim, onlar duruyor mu?

– Evet, dedi Rojhat.

– Önce yaralı arkadaşlara verin, matarası olan arkadaşlar biraz su da getirsinler, ondan sonra dinlenelim.

Botan geldi ve Gelhat’ın önünde durdu. Nöbetçi çıkardıklarını söyledi. Yakında su olmadığı için iki kişiyi kar getirmeye gönderdiklerini de ekledi.

– Tamam, ama nöbetlere dikkat edilsin, ayrıca gün ağarmadan ateş yakılmasın, dedi Gelhat.

Kimileri bütün açlıklarına rağmen yemeği beklemeden uyumaya başladılar. Başını koyar koymaz horlayanlar da vardı. Birkaçı yorgunluklarına aldırmadan uzanmış sohbet ediyordu. Biraz sonra kara gidenler döndü. Ekmekler özenle dağıtıldı, uyuyanların payı ayrıldı. Şimdi herkes ekmekle kar yiyiyordu. Yerken de bunun ne kadar lezzetli bir yiyecek olduğunu düşünüyorlardı. Kepekli undan yapılan saç ekmeğinin üzerine biraz kar katık ettikten sonra yutmak, müthiş bir lezzet yaratıyordu.

Biraz sonra çantalarındaki kefiyeleri çıkarmaktan üşenenler dahil, herkes sırt sırta vermiş, üşümek için büzülmüş ve uyumaya başlamışlardı. Şimdi sadece nöbetçiler ve radyosunun ibresi ile “tanıdık istasyonlar” arayan Gelhat kalmıştı. Gelhat da ayaklarını uzatmış, bir yandan istasyon arıyor, diğer yandan yarınki planı kaba taslak kafasından geçiriyordu. Uzaktan gelen silah sesleri hem uyumasına engel oluyor hem de kendisini kaygılandırıyordu.

Şafağın ışığı hafifçe mağaranın içine vurmuştu. Gelhat yarım halde yerinden doğruldu, içinde çok az eşya bulunan çantasını kafasının altına yerleştirdi. Gözlerini tavanda gezdirmeye başladı. Duvarda girintili çıkıntılı oyuklar oluşmuştu. İsmi bilmediği bir tür menekşe, mağaranın tavanına ve yan duvarlarına yapışmıştı, sarı menekşelerdi. Gelhat bu soğuklara rağmen, bu çiçeklerin yaşamlarını sürdürmelerini anlamamıştı. Mağara iki büyük oda şeklindeydi, genişti. İçerisi nem kokuyordu. Ortada buraya daha önce uğrayan gerillaların yaktıkları ateşin izleri duruyordu. Gelhat, bombalamalar karşısında mağaranın uygun olduğunu anlamıştı. Bunları düşünürken göz kapaklarının ağırlığına daha fazla karşı koyamadı, uzandığı yerde tatlı bir uykuya daldı. Neredeyse dört gün oluyordu, doğru düzgün dinlenememiş ve uyumamışlardı. Radyosu elinden kaydı yana düştü. Bir saati biraz geçmişti ki, “gaflete düşüyorsunuz, öyle hatalar yapıyorsunuz ki, bir şey olsa takımınızı nasıl kurtaracaksınız” sesi ile ürperdi. Bu sesi tanıyordu ve zor anlarında hep kulaklarında çınlayan sestir bu, Başkan’ın sesi. Hızla doğruldu, çevresine bakındı. Ateşin etrafındaki arkadaşlarını süzdü. Bêrîvan’ın sesi onun uyku sersemliğini tümüyle attı üzerinden;

– Galiba düşman yaklaşıyor, çünkü havan topları giderek yakınlara düşüyor, diyordu Bêrîvan.

– Havanlar nereye düşüyor, diye sordu Dersim.

– Meydan karakolundan Spindar noktasına atıyorlar.

Dersim telsizi sordu.

– Botan arkadaşta, ama bağlantı kurulamamış.

Gelhat, yanan ateşe yaklaşırken ayağa kalkıp kendisine yer veren arkadaşlarına sordu;

– Havanlar nereye atılıyor?

– Meydan’dan Spindar’a atılıyor ve gittikçe artıyor.

– Saat kaç?

– Saat sekize geliyor.

Gelhat bir buçuk saat uyuduğunu anladı. Artık bundan sonra istese de uyuyamayacağını biliyordu. Dersim konuşmaya devam etti.

– Sanırım Derya Keran ve Kursa Keca tutulmuş, düşman içerilere girmek istiyor. Bağlantı da kurulamadı.

Gelhat ateşten çektiği ellerini yüzünde gezdirdikten sonra kalktı dışarı çıktı.

Botan’ın sesi yan taraftan geldi.

– Ararat! Araraat!

“Anlaşılan telsiz yine karşılık vermeyecek. Durum iyi değil” diye düşündü. Nöbetçiden dürbünü aldı. Gün ağarırken içinde durduğu ve dışarıyı izlediği mağara, ağzını açan bir aslan başına benziyordu. Dürbünü gözlerine dayadı, önlerindeki küçük tepe, görmek istediği geniş alanı kapatıyordu. Bu durumda hareket etmeleri halinde çatışma yaşanması kaçınılmazdı. Yorgun güçle

yeni bir çatışma ise iyi sonuç vermezdi. Havanlar yakına düşmeye başladı.

Yine hep aynı sahneler diye düşündü birçoğu. Düşman önce araziye topa tutacak, sonra ağır silahlarla taraya taraya ilerlemeye çalışacaktı. Şimdiye kadar ki gelişmeler de bu tecrübeyi doğruluyordu, bu kez de öyle yapıyorlardı.

Gelhat bu kez dürbünü sağ taraftaki tepeye çevirdi. Kaşları çatıldı, yerini değiştirdi, belini egerek biraz daha ilerdeki kayaların arkasına sığırdı ve tekrar tepeyi süzdü. Tepenin üzerindeki hareketlilik açıkça görülüyordu. “Bunlar Kurs noktasını tutmuşlar” diye, söylendi kendi kendine. Burada durulmaz artık, hızla buradan çekilmeli, birazdan buraya ulaşırlar, diye geçirdi içinden. Tam havan topunun atıldığı yöne dönüyordu ki, aynı yere bir tane daha indi. Düşüncesinden emindi artık. Evet, artık bu mağarada kalmak grubun sonu olurdu. Çatışmada olsa hareket edilmeliydi. “Sonuna kadar direneceğiz” diye düşünürken, Botan’a son kez sordu;

– Bağlantı kurabildin mi?

– Hayır, hiç kimse cevap vermiyor.

– Boşver artık, hazırlanın! Haydi herkes hazırlansın!

Botan’la birlikte nöbetçiler de içeri girdi. Yeniden talimatı tekrarlamaya gerek kalmamıştı. Gelhat’ın talimatı ile herkes harekete geçmiş hızla çantalarını toplamış ayakta hazır bekliyordu.

Atışlardan korunmak için tek tek mesafeli halde dışarı çıktılar ve yürümeye başladılar. Gelhat en öndeydi. Gelhat’ın peşinden takımı izliyor, onları da Dersim’in beş kişilik grubu.

Herkes içinde bulunulan sıkıntılı ve zor durumun farkındaydı. Bu saatten sonra soru sormak da anlamsız olacaktı. Dicle, arkalarından yapılan taramalar artınca hızlandı. Yine kıyamet kopuyordu. Ağır silahlar tarıyor, lav silahları toz bulutları kaldırıyordu. Bêrîvan’ın bulunduğu noktaya da kurşunlar yağmaya başladı. Kulakları tırmalayan sesler yanı başlarındaydı. Patlamalar, mermilerin ışıltısı, bağırtılar... Bêrîvan toz bulutu içinde önünü görmeye çalışıyordu. Arkadaşlarının aşağıda akan ince suya doğru hızla koştuklarını gördü. O da koşmaya başladı. Tam bir karışıklık yaşanıyordu. Yine de yakınındaki bağırtının Dicle’ye ait olduğunu anladı ve geri döndü.

Heval, diye bağıırıyordu Dicle. Bêrîvan sesin geldiği yere doğru eğilerek koştu. Ona yaklaştığında birkaç kişiyi daha gördü. Koşuyorlardı. Dicle’ye bakan yoktu. Dicle suyun içinde çırpınıyordu. Dicle’den akan kan suya karışıyordu. Bêrîvan koşanların arkasından seslendi;

– Heval Dersim!.. Heval!..

Kimsenin duyacak durumu yoktu. Bêrîvan’dan önce Ferhat da, Dicle’nin yanından geçmişti. Fakat durmamıştı. Bêrîvan, kimsenin Dicle’yle ilgilenmemesine sinirlenmişti, fakat bu kurşunların altında düşünecek çok zamanı yoktu. Dicle’nin kollarından tuttu. Dicle titriyordu. Bêrîvan, Dicle’nin sol kolunu kendi boynuna sardı. Onun gövdesinin ağırlığını kendi vücuduna yaymaya çalışıyordu. Böyle yürütmeye çalışıyordu. Fakat Dicle’nin ayakları tutmuyordu. Bêrîvan Dicle’nin diğer kolunu da boynuna koyup onu sırtına aldı.

Dicle’nin şuuru yerindeydi. Ve Bêrîvan’ın, onu sırtına almasına müthiş kızırıyordu. Zoruna gidiyordu. Biliyordu ki bu yoğun çatışma ortamında iki kişinin –hele biri yaralıysa– kurtulması inkansızdı. Ama Bêrîvan tek başına hareket ederse bir ihtimal kurtulabilirdi. Veya en azından düşmanla çatışır, ona kayıp verdirirdi. Dicle bunları düşünüyor, bir yandan da bağıırıyordu.

– Bırak beni! Bırak diyorum, bir bomba ver, silahımı ve raxtımı al git.

Bêrîvan onu dinlemiyordu bile. Azalan mermilerin bir soluklanma yaratacağını biliyor ve elini acele tutuyordu. Dicle’yi yakındaki meşe ağacının yanına indirdi. Sanki kurşunların yağdığı bir ‘sağnak yağmur’a tutulmuşlardı. Şimdi de yağmur durmuştu. Her şey birkaç dakika içinde olmuştu. Bêrîvan tekrar arkasını döndü. Kimse kalmamıştı, görünürlerde kimse görünmüyordu. Dicle tekrar rica eden bir ses tonu ile;

– Heval Bêrîvan bana bir bomba ver ve arkadaşlara yetiş. Bak kendi hayatını da tehlikeye atıyorsun. Bu halimizle ikimizin birlikte kurtulması imkansız. Bunu sen de çok iyi biliyorsun. Duygusal davranma, haydi arkadaşlara yetişmeye bak.

Bêrîvan yüzünü Dicle’ye çevirmeden konuştu. Ses tonu çok açık ve kararlıydı.

– Hayır, ya birlikte kurtulacağız ya da öleceğiz! Bu konuda ikide bir ısrar edip düşüncelerini dağıtma. Biraz da güçlü olmaya çalış yeter.

Dicle, Bêrîvan’ın bu çıkışı karşısında şaşırılmıştı. İkisi nasıl kurtulacaktı? Buna imkan var mıydı? Bir ara sustuktan sonra tekrar onu ikna etmeye çalışsa sonuç alır mıydı? Dicle üzgün, yorgun, şaşkın ve çaresizdi. Gözleri karardı, başı yana düştü. Bayılmıştı.

Bêrîvan da şaşkıındı. Dicle’yi bırakıp gitmeyecekti. Bu konuda kararı kesindi. Ama onu nereye götürecekti? Arkadaşlara nasıl ulaşacaktı? Düşman onların ne kadar uzağındaydı? Bunları düşünüyor ve dişlerini sıkıyordu. Kendi arkadaşlarına kızılıyordu. Kendi kendine söyleniyordu. “Bu kadar parti eğitimi gördüler, bu kadar emek verildi. Yine de bir şey anlamamışlar, yazık!” dedi kendi kendine. Sonra arkadaşları hakkında böyle düşündüğü için kendisine kızdı. Onlar da kurşun yağmuru altında zor bela kurtuldular, o karmaşada kendisi de son anda fark etmişti. Böyle düşündü ve kendisini bu düşüncelerle teselli etti. Her şey ani gelişmişti. Çatışma soğuyunca arkadaşlar bizi arar bulur, o zaman hep birlikte döneriz diye düşündü.

II. BÖLÜM

Dicle kendinden geçmiş sayıklıyordu. Bêrîvan, Dicle’nin suratına vurup uyandırmaya çalıştı.

– Heval Dicle, uyan!... Lütfen kendine gel!

Dicle kendinde değildi, sayıklıyordu. Arada bir inliyor rastgele sövüp sayıyordu. Onun bu durumu daha evvel bu tür olayları yaşamayan Bêrîvan’ı korkuttu. Üstelik yakında düşman olsa Dicle’nin sesini rahatlıkla duyabilirdi. Geniş, iri eliyle Dicle’nin suratına sert bir tokat vurdu.

– Haydi uyan! Çok ses çıkarıyorsun, düşman senin sesini duyacak.

Dicle’nin yüzü sert tokattan ötürü kızarmıştı. Bêrîvan, Dicle’nin yanağını görünce kendisine kızdı. Bu kadar şiddetli vurmaması gerektiğini düşündü, üzüldü. Başka zaman olsa yoldaşına böyle vurması mümkünmüydü. Bir yandan da içinde bulunduğu zor durumu düşünüyordu. Hiç kendisini bu kadar çaresiz ve güçsüz hissetmemişti. Ya arkadaşları bir daha bulamazsak ya da bizi arar bulamazlarsa soruları bir an bile kafasından silinmiyordu. Düşman bir saatlik uzaklıktaki tepedeydi ve birazdan şimdi bulundukları noktaya inecekti. Aniden silah ve cephanesi durumu aklına geldi. Bıksı mermileri halen duruyordu. Dicle’nin şarjörleriyle birlikte sekiz şarjörü, iki bomba, iki kaleşnikof vardı. Bêrîvan’ın biraz önceki kaygıları kayboldu, birden kendisinin de yabana atılmayacak bir gücü ve cephanesi olduğunu anladı, sevindi.

Ama bir de yaralı arkadaşı vardı.

Onu hiç aklından çıkartmamalı, hareketini, hızını, temposunu ona göre ayarlamalıydı. Bütün bunların bilincinde idi. Aklına kadro eğitimi sırasında ‘Zindan tarihi’ dersinde anlatılanlar geldi. Devrimin başlangıç sürecinde yer alan öncü kadroların direnişleri, sabır ve inatları, azim ve kararlılıkları, düşmanın bu yoldaşlarına uyguladığı benzeri görülmemiş işkence ve eziyetler geldi. Ayrıca ser verip sır vermeyen ve işkencelerde katledilen yüzlerce değerli yoldaş...

Bêrîvan’ın yüzü tekrar gerildi. Dicle’ye baktı. Raxtını düzeltti. Bombalarını elleri ile yokladı. El bombasının parçalarını parmakları ile okşadı. Dicle’nin sesi ile irkildi, kendine geldi.

– Heval ısrar etme artık, beni bırak ve git. Bana bir bomba ver, bir durum olursa patlatacağım. Sen de iyi biliyorsun ki, düşman yakınımızda ve bu halimizle ikimizde imha olacağız. Ama senin kurtulma, arkadaşlara ulaşma ihtimalin büyük.

Bu sözler Bêrîvan'ın içine işledi. Dicle'nin söylediklerinin gerçekliğinden daha ziyade, sözlerin manevi ağırlığı etkiliyordu onu. Demek Dicle'de sonuna kadar kararlıydı. İdealleri için ölümü gözüne almış yaralı bir yoldaşın sözleri her şeye rağmen hırsını kamçılıdı. Kendisi de onun yanına uzandı, göz göze geldiler.

– Hayır, heval Dicle. Bu düşüncelerini artık bir daha ağzına alma. Seni bırakıp hiçbir yere gitmeyeceğimi iyi anla artık. Bugün bizim direniş ve kahramanlık günümüz de olabilir, silahımız ve cephanemiz var. Çatışarak şehit de düşebiliriz. Ama birbirimizi bırakmayacağız. Partimiz ve halkımız için sonuna kadar direneceğiz.

Dicle de arkadaşının bu düşüncelerini hızla yorumlayıp değerlendirdi. Bir yandan yük olduğu için eziklik hissediyor, diğer yandan Bêrîvan'ın kararlı tutumu ve sonuna kadar birlikte direnme düşüncesi, sevinç ve üzüntü karışımı duygu uyandırıyor kendisinde. Hiçbir şey söylemedi, ince, uzun elleri Bêrîvan'ın sert ve iri ellerini sıktı, aynı anda göz pınarlarından akan iki damla yaş yanaklarını ıslattı. Dicle çok susamıştı. Yarası da soğudukça acıyordu. Ayaklarını çekemiyordu, belinden aşağısı kopmuş gibiydi. Kurşun bacağına saplandığı yerde küçük bir delik açmış, çıktığı noktayı ise parçalayarak genişletmişti. Bêrîvan'ı yeterince yorduğunu düşündü, fakat daha fazla dayanamadı;

– Heval Bêrîvan çok susadım.

Bêrîvan daha önceki birçok olayda yaralanan gerillalara su verildiği için şehit düştüklerini duymuştu. Doktor arkadaşları birgün ders verirken yaralıya bir müddet su verilmemesini, en azından kan duruncaya kadar su verilirse şehadet riskinin artacağı konusunda uyarı yapmışlardı. Bêrîvan bu sözleri en ince ayrıntılarına kadar hatırlamaya çalıştı. Dicle'nin bu istemi zaten gerçekleştirilmesi mümkün olmayan bir istemdi.

– Heval Dicle tam üstümüzde askerler var. Tepenin üstünde durmadan hareket ediyorlar. İki asker de bu tarafı sürekli kontrol ediyor. Hareket ettiğim an bizi görürler.

– Onları şimdi de görüyor musun?

– Evet, oturunca tepeden görünüyorlar. Ağacın altında olduğumuz için onlar bizi görmüyor, fakat ben çömelince dalların arasından çok rahat bir şekilde görüyorum.

Dicle hiçbir şey söyleme gücü bulmadı kendisinde, hava çok soğuktu. Gözlerini kapadı, daldı gitti. Bêrîvan yanındaki küçük kefiyeyi onun üzerine örttü. Küçük tanecikli ve kesik kesik yağan yağmur ikisinin de saç köklerine kadar inmiş, vücutlarının ısınıp alıp götürmüştü.

Bir süre sora Bêrîvan'da başını kefiyenin altına sokarak Dicle'nin omuzuna yasladı. Sabahtan beri ıslaktılar, vücutları ve elbiseleri hiç kurumamıştı. Bêrîvan, bir yandan tepedeki askerleri düşünüyor, bir yandan da kısa da olsa uyumak istiyordu. Bir saat içinde birkaç kez uyandı tekrar uyudu Bêrîvan. Bêrîvan'ın korktuğu başına geldi. Bu gelen yaklaşan ölümün, kan kusan celladın ayak sesleriydi. Düşman askerlerinin sesleri pek yakındı ve bağıra çağıra ilerliyorlardı. Şarjörlerini belindeki raxtan hızla çıkardı. Hem kendi silahına hem de Dicle'nin silahına mermiyi sürdü. Dicle mekanizmanın sesine uyandı, gözünü açtı. Yerinden doğrulamıyordu, gittikçe artan sesler sıkıntısını daha artırdı, boğulacak gibiydi. Belki de bir saat sonra sonsuza giden bir yola gireceklerdi. Detaylarını düşünmese de, yaşamın güzelliği, çekiciliği, ölüm anlarında daha anlamlı oluyordu. Dicle de bu güzel yaşamın ona layık bir şehadetle, onurlu bir direnişle noktalanmasını arzuluyordu.

Yaşamla ölüm arasındaki ince yol kısaldıkça Bêrîvan'ın yüreği daha hızlı çarpmaya başladı, soluğu hızlanmıştı. Bombalardan birini yanında uzanan Dicle'ye uzattı. Diğerini de kendi eline alarak Dicle'nin kulağına fısıldadı;

– Mermilerimiz bitinceye kadar çatışacağız. Bendeki bombayı da düşmana atacağım. Sonra sendeki bombayı kendimizde patlatacağız.

Dicle konuşmadı, sadece başıyla anlatılanlara aynen katıldığını ima eden bir işaret yaptı.

Bêrîvan silahlardan birinin emniyetini seri pozisyonuna getirdi. Böylece silahların biri ile hedef seçerek tek tek atış yapacak, diğeri ile de düşmanı tarayacaktı, düşüncesi buydu.

Bekledikleri an gelip çatmıştı. Ölümün habercileri birer birer görünmeye başladılar. En önde ilerleyen askerin omuzunda silahı, elinde metal bir matara rahat bir biçimde ilerliyordu. Onun gerisinde de üç asker daha onun korumasını yaparak ilerliyorlardı. Suyun başına geldiklerinde öndeki asker çömelerek matarayı doldurmaya başladı. Diğerleri dikkatle etrafı gözetliyorlardı. Gerillalarla askerler arasındaki mesafe 10 metreden daha fazla değildi. Bêrîvan elini kaleşnikofun tetiğinde usulca gezdirdi. İki asker sırtları dönük suyun karşı tarafına bakıyorlardı, dördüncüsü ise yüzünü gerillalardan yana dönmüştü.

Tam anıydı, Bêrîvan dördünü aynı anda imha edebileceğini düşünüyordu. Fakat böyle bir durumda diğerleri anında bu noktaya doluşacaktı. Bu mesafeden askerlerin kendilerini görmeden çekip gitmeleri de imkansızdı. Saklandıkları çalılığın altına daha bir çekildi Bêrîvan. Soluğu hızlanmış, karar verme aşamasında olduğu, artık saniyeler içinde bir karar vermesi gerektiğini biliyordu. Sırtından aşağıya doğru ter akıyordu. Yüzü kendilerine dönük olan askerle aynı hizadaydılar. Asker, esmer uzun boylu ve zayıftı. Yüzünde karamsar ve tedirgin bir ifade vardı. Etrafı çok dikkatli süzüyordu. Bu dikkatli bakışlar giderek Bêrîvan'ın namlusuna taraf dönüyordu. Bêrîvan ise namlunun ucundaki askere dikkatlice bakıyordu. Çünkü kendilerini ilk kez bu asker fark edecekti. Ve bu anda ilk vuruşu yapmayı planlıyordu Bêrîvan. Tam bu anda askerin kendilerinin bulunduğu noktaya dikkatlice baktığını gördü Bêrîvan. İlk tepkisi ile askerin üzerine kurşunları boşaltacaktı. Beklenen an buydu.

Asker kendi azrailinini çok yakınında olduğunu bilmiyordu. İki eliyle silahını kavramış, dikkatli bir biçimde her an ateş etmeyi bekliyordu. Dikkatle baktığı halde yakınındaki insanları görmüyordu. Aslında o çok dikkatli izlenimi veren bakışların içindeki korku, güvensizlik, belirsizlik ve kararsızlık onu başka dünyalara götürüyordu. Görmemesinin nedeni buydu. Suyu dolduran ayağa kalktı ve arkadaşlarına “gidebiliriz” dedi.

Suyu taşıyan önde, ikisi onun arkasında en geride ise biraz önce Bêrîvan'ın namlusuna hedef olan asker yürüyorlardı. Böylece sessiz savaş sona erdi. Bêrîvan parmağını tetikten çekti. Gerilen vücudu gevşedi, derin bir soluk aldı ve bakışlarını Dicle'ye çevirdi. Dicle, elinde bombasını sıkı bir biçimde tutarak yarı baygın uzanıyordu, gözleri kapalıydı. Bêrîvan peş peşe birkaç kez dürttü. Dicle gözünü açtığında halen yaşadıklarını görünce şaşırdı.

– Bêrîvan o gelenler asker değil miydi?

– Evet askerdi.

Dicle, ‘o halde anlat’ der gibi Bêrîvan'ın yüzüne bakıyordu. Bêrîvan da olanları pek anlayamamıştı, ama sonuçtan memnundu. Anlatırken gülüyordu. Askerin kendilerinden yana baktığını, hatta göz göze geldiklerini, fakat herhangi bir harekette bulunmadığını belirttikten sonra “herhalde bizi taş a benzetti” dedi. Bu söze ikisi birlikte gülmeye başladılar. İkisinin de sinirleri boşalmıştı, gözlerinden yaşlar akıncaya kadar güldüler. Gülmek ikisini de kendilerine getirmişti. Şimdi biraz daha rahatlamış, vücutlarındaki gerginliği atmışlardı.

Bêrîvan, Dicle'nin yarasını açtı. Korkunç bir görüntüsü vardı. Kurşun Dicle'nin dizinin biraz üstünden girmiş, çıktığı noktayı genişleterek parçalamıştı. Dicle'nin diğer bacağında ise lav silahının parçası saplanmıştı. Yaralar artık kanamıyordu. Uzun bir süre akan kan daha sonra yaraların etrafında pıhtılaşarak kalın bir kabuk oluşturmuştu. Bêrîvan yaraların etrafındaki kanı elindeki kuru bezle silmeye çalışıyordu, bir yandan da eliyle yarayı korumaya, incitmemeye özen gösteriyordu. Dicle acısını belirtmemek için dişini sıkı, sıkı. Sonra bayıldı.

Kan kaybı Dicle'yi iyice güçsüz bırakmıştı. Yiyecek bir şeylerin bulunmaması nedeniyle, güç toplaması da mümkün değildi. Vücudundaki bu ani değişiklikler nedeniyle dengesi bozulmuş, zaman zaman bağılıyor, bazen inliyor, bazen de sayıklıyordu. Bunları düşünen Bêrîvan'ın içi daraldı yeniden, baygın yatan arkadaşını bir kez daha süzdü. Onun şehit düşme ihtimalinin fazla

olduğunu düşündü. Artık arkadaşlarının kendilerini bulma ihtimali, yemek aklında değildi. Dicle'nin durumu her şeyden önemliydi. Dicle'nin açık yaralarına bir kez daha baktı. Sonra arkadaşının alnında biriken terleri yavaşça sildi. Dicle'nin alnına düşen saçlarını okşarken, gözlerinden akan yaşlara engel olamadı.

Su tam önlerinden iki dakikalık bir mesafede olmasına rağmen, gidip alamıyordu. Dicle uyanır uyanmaz su isteyecekti, bunu iyi biliyordu Bêrîvan, ama hem su taşıyacak bir kapları yoktu, hem de askerler yakınlarındaydı. Fakat bu halleriyle daha uzun süre dayanamayacaklarını düşündü. Ne yapıp edip su getirmeliydi. Riski vardı, biliyordu, ama göze alacaktı.

Bêrîvan küçük çalılıkları eğilerek hızla geçti. Daha sonra büyük bir ağaç vardı ve onun dalları, tepedeki askerlerin kendisini görmesini engeliyordu. Ağaçla dere arasında ise otlar vardı. Bu arayı da yüz üstü sürünerek, zaman zaman tepeyi kontrol ederek geçti. Elbisesi çamura bulanmıştı. Elleri ve dizlerine bolca diken batmıştı. Şimdi suyun kenarındaydı. Avuçlarıyla peş peşe ve hızla içiyordu suyu. Doyasıya içemedi. Ayağındaki lastik ayakkabıyı suya batırdı, çıkardı. Lastiğin dışını ve içini yıkadı, içindeki çamurları tırnağı ile kazıdı. Sonra içine su doldurdu ve etrafını dikkatle kontrol ettikten sonra geri döndü.

Geri dönüş daha zorlu geçti. Bu kısacık yolu sürüne sürüne ve elindeki suyu dökmemek için azami dikkat sarf ederek on beş dakika da ancak bitirebildi. Normal yürüyüşle bir iki dakikalık bir yoldu oysa.

Dicle'yi uyandırdı. Sonra onun başını, kendi dizine koydu. Sol eliyle de Dicle'nin omuzunu tuttu, lastik ayakkabıyı Dicle'nin dudaklarına değdirdi.

Dicle lastiğe, lastiğin suya sinen kokusuna aldıracak halde değildi. Ayakkabıyı başına dikti, suyu kana kana içti.

Askerler son üç gün içinde iki kez bulundukları noktaya geldiler. İlk gelişte önlerinden geçip yola devam ettiler. İkinci gelişlerinde ise tepenin üstünde, Dicle'nin yaralandığı çatışma yerini arayıp durdular. Askerler, her çatışma sonrasında çatışma alanını kontrol ederler. Bunda amaç şehit ve yaralı gerillalar varsa bunları tespit etmek, ayrıca barınak, sığınak ve varsa depoları ortaya çıkarmaktır.

Askerlerin her iki gelişinde de ölümü üçüncü kez enselerinde hissetmişlerdi. Çatışmadan sonra bile askerlerin su almak üzere dereye indikleri gün, diğer iki gelişleri de oldukça tehlikeli olmuştu. Bulundukları yerin doğal kamuflajı, ağaçlar, çalılıklar ve otlar onları saklıyordu. Bu durum Bêrîvan'a oldukça güçlü bir güven duygusu vermişti.

– Bak Dicle, bu kez de kurtulduk. Artık bize kolay kolay bir şey olmaz. Kendimize uygun bir yer bulalım. İki kişi de olsak, gerilla tarzını esas alacağız. Gizliliğe dikkat edeceğiz. Ben sabah ve akşam etrafı keşfedeceğim. Düşman nerede, arkadaşlar nerede öğrenmeliyiz.

– Peki arkadaşlar buraya gelmez mi? Biz nereye gidebiliriz ki?

Bêrîvan bu noktayı hiç düşünmemişti. Arkadaşları onları aramaya çıkarlarsa ilk bakacakları nokta şimdi bulundukları yer olacaktı. Bu nedenle buradan fazla uzaklaşılmalıydı. Sonra Dicle'nin de düşüncesini almak istedi.

- Buralarda bir yer bulmalıyız. Burası tam yol üstü. Düşman gidiş gelişlerinde tam bu yolu kullanıyor. Suyun karşısında daha sık ağaçlık var, oraya gidelim.
- Dicle hiçbir şey söylemedi. Yerin uygun olup olmaması, şu an onu düşündürmüyordu. O birazdan hareket ettiklerinde tekrar Bêrîvan'ın sırtına bineceği için daha şimdiden üzülmüyor, rahatsız oluyordu. Bêrîvan'ın fedakar, sitemsiz ve candan yaklaşımları bu ezikliğini daha da artırıyordu.
- Bêrîvan gidecekleri yeri önceden gidip gördü. Dicle'nin uzanabileceği, suya rahatça gidip gelebilecekleri, tepeden görülemeyen bir noktayı tespit etti, yeri düzelttikten sonra geri döndü.
- Dicle'nin kollarını kendi boynuna dolayan Bêrîvan, onu sırtına aldı. Dizlerini kırarak, yarım eğik

bir biçimde bodur çalılıkları geçtikten sonra, on metrelik bir alanda uzun otlar vardı. Orada yürüyüş biçimi değişmeliydi, yoksa düşman kendilerini görebilirdi. Bêrîvan bu kez diz kapaklarını toprağa değdirdi. Ellerini, avuç içlerini toprağa gelecek şekilde öne uzattı. Dicle'nin boyu daha uzun olduğu için ayakları yerde sürünüyordu. Bêrîvan biraz gittikten sonra ağırlığı dengeleyemediği için öne uzattığı her iki kolu birden büküldü, yüzü çamura saplandı. Dicle yere düşmemişti. Bêrîvan bir şey konuşmadan sol eliyle, yüzündeki çamuru sildikten sonra tekrar, 'dört ayak üzeri' sürünmeye devam etti. Yeni yerlerine ulaştılar, Dicle'yi yavaşça yere uzattı. Ardından tekrar geriye döndü Bêrîvan. Bu kez silahları ve raxtı almak için gitti. Saat akşamın dokuz civarı olmalıydı. Artık biraz daha rahattılar.

- Bêrîvan gündüz için şimdiden gidip su getirmeliydi. Suyun kenarına gidip lastik ayakkabılarını yıkadı. Her ikisini doldurup geri döndü.
- Yağmur, çamur ve açıklıktan halleri perişandı. Dicle hiç doğrulamıyor, yarı baygın yatıyordu. Vücudu kan kokuyordu. Saçları günlerdir taranmadığı için birbirine yapışmış, keçeleşmişti. Yüzleri çamur ve kir içindeydi. Elmacık kemikleri gittikçe çıkıyor, zayıflıyorlardı.
- Bêrîvan'ın durumu, Dicle'ye göre daha iyi de olsa, onun da ayakları şişmiş, topukları çatlamış, dizleri ve adaleleri son derece yorgun düşmüş ve sızlıyordu. Kara gözlerinin altında mor halkalar oluşmuştu. Açlıktan ağzı kokuyordu. Bêrîvan, birkaç gündür ağızlarına bir lokma yiyecek koymadıklarını hatırladı. Dicle'nin yaşaması için yiyecek bir şeyler bulunmalıydı.
- Spindar'a doğru giderse bildiği bir erzak deposu vardı. Oradan kendilerine yetecek kadar erzak getirebilirdi. Fakat Dicle'nin yalnız kalması uygun olur muydu? Gerçi Dicle sık sık kendisine "bana bir bomba ver ve git" diyordu, ama o bu sözlerle pek itibar etmiyordu. Ne olursa olsun Dicle yaşamalıydı. Karma karışık duygularla çözüm yolu bulmaya çalışıyordu. Baharın gelmesiyle yenebilen otların yeşermesi bir an için Bêrîvan'ın karamsarlığını sildi, umuda dönüştürdü. Fakat bir sorun vardı ki, bu otları gündüz, düşmanın korkusundan toplayamazdı, gece ise bu otları bulup çıkarmak güçtü.
- Dicle'nin kaybettiği gücünü toplaması için tuz ve şeker gerekliydi. Bunun için de te yol, bildiği depoya gitmekti.
- Dicle'nin kendisini imha etmemesi için silahları açtı, her ikisinin iğnelerini yanına aldı. Bombaları da cebine soktu. Dicle'yi uyandırdı.
- Heval Dicle, ben Spindar'a doğru gideceğim. Orada bir depomuz vardı. Hem ona bakacağım, hem de arkadaşların izin arayacağım.
- Silahını almayacak mısın?
- Hayır. Yürüyecek gücüm kalmamış, üstelik depoda eşya bulursam, ikisini taşıyamam. Bombaları yanıma aldım, onlar yeter.
- Dicle yorgun bir ses tonuyla sordu;
- Ne zaman dönersin?
- Bilmiyorum.
- Gerçekten de bilmiyordu, Bêrîvan. Spindar'ın ne kadar uzaklıkta olduğunu, yolda düşmanın durumunu, diğer engelleri... Bu nedenle böyle bir cevap vermişti.
- Bu cevap Dicle'yi kaygılandırdı. Yalnız kalma korkusu ilk kez bu derece kendisini sardı. Eğer Bêrîvan'a bir şey olursa tek başına yapabileceği hiçbir şey yoktu. Hareket etmeden şهادeti bekleyecekti. Belki de bu bekleyiş günlerce sürecekti. Dicle korkuyordu, ama arkadaşına "gitme" diyemezdi.
- Bêrîvan, Dicle'yi doğrultup oturmasına yardım etti, kendisi de ayağa kalktı.
- Haydi görüşürüz. Dicle de son söz anlamında bir şeyler söylemek istedi. Düşündü, bu haliyle

uzun uzun konuşamazdı.

- Dikkatli ol heval, diyebildi güçlkle.
- Bêrîvan hareket etmeden önce çevre tepeleri, gözünün ulaşabildiği bütün noktaları, özenle ve dikkatle kontrol etti. Ağaçların altında “kaz yürüyüşü” denilen yürüyüş tarzı ile uzun bir süre yürüdü. Kayboldukları günden beri ilk kez gündüz hareket ediyordu. Etrafına bakına bakına patika yola kadar eğilerek, bazen sürünerek ilerledi.
- Spindarok, eskiden halkın yaşadığı bir köydü. Türk ordusu yıllardır sürdürdüğü savaş sonucu, binlerce köy gibi bu köyü de yakmış, geriye yıkık, yanmış, virane bir köy bırakmıştı. Depo bu köye varmadan yol hattı üzerindeydi. Köye yarım saat kadar uzaklıktaydı.
- Bêrîvan yolda yürürken arkadaşını yalnız bıraktığı için kaygılıydı. Diğer yandan da dikkatle çevreyi kontrol ediyordu. Bir ara bulutların arasından güneş göründü, kısa da sürse müthiş bir güzellikteydi. Her taraf zümrüt gibiydi. Etrafı seyrederken “şu an arkadaşlar ne yapıyor, bizim için ne düşünüyorlar acaba? Bizden umudu kestiler mi? Aramaya çıkan birimler, izlerimize rastlamış mıdır?” sorularını da kendi kendisine sorarak yanıt bulmaya çalıştı. Onların hiç gelmeme ihtimalini düşünmek dahi istemiyordu.
- Birden kadro eğitimi yaptıkları dönem gözlerinin önüne geldi. Eyalet komutanının Cudi’ye gidecek grupla yaptığı konuşmayı hatırladı.
- Oldukça büyük bir mağarada, odunlardan yapılmış sıralarda oturuyorlardı. Sıraların karşısında ağaçlardan yapılmış bir pano vardı. Panonun üzerine kırmızı kumaş geçirilmişti. Bunun üzerinde eğitim devresinin ismi yazılıydı: “PKK’lileşelim, Savaşı Kazanalım Eğitim Devresi.” Bu yazının üstünde Başkan Apo’nun elle yapılmış bir portresi, altında parti, ordu ve cephe bayrakları asılıydı.
- Eyalet komutanının içeri girmesi ile birlikte bütün yapı adeta ayağa fırladı, herkes ‘şiyarbin!’ komutuyla hazırola geçerek yanıt verdi. Komutan orta yerde bütün yapıyı hızla gözden geçirdikten sonra,
 - Rojbaş heval dedi. Yapı da gür bir sesle
 - Sağbe, yanıtını verdi.
 - Keremkên, dedi komutan ve herkes oturdu.
- Komutan masanın önüdeydi. Her zamanki gibi ayakta konuşulacaktı. Bêrîvan, hafızasını zorladıkça konuşmanın tamamı bir bir aklına geldi. Fakat bir söz vardı ki, hiç aklından çıkmamıştı; “aldığınız eğitimle kendinizi güçlü kılın, sonuna kadar emeğe, halka, özgürlüğe sahip çıkın ve Başkan’a layık olun.” Tüm gerillaları etkileyen, yönlendiren komutana, diğer arkadaşları gibi Bêrîvan da hayranlık duyuyordu. Eğitim esnasında bu sözlerin pek anlamını kavrayamıyorlardı. Ya da bu söylenenleri birer ‘nasihat’ gibi değerlendiriyorlardı. Oysa şimdi bu sözler anlamını bulmuş, adeta bir sinama şansı yaratmıştı. Layık olup olmama durumu bundan sonra belli olacaktı.
- Bêrîvan durdu, arkasına baktı. Geride yılan gibi kıvrılıp tepelerin arasından kaybolan patika görünüyordu. Depoya az kalmıştı, yavaşladı. Depo, büyük bir taşın altındaydı. Biraz ilerlemişti ki, etrafa saçılan unları ve çuval parçalarını gördü. Tam bu sırada aşağıdan gelen sesleri duydu. Türkçe konuşuyorlardı ve bu ses askerlerin sesiydi. Birazdan yukarı gelebilirlerdi. Bêrîvan kaçmakla, geri dönmek arasında tereddüt geçirdi. Sesler yaklaşıyordu. Yan taraftaki ağaca baktı. Herhalde askerlerin aklına bir gerillanın ağaca çıkarak kendisini saklayacağı gelmezdi. Zaten bundan başka seçeneği de kalmamıştı. Hızla ağaca doğru koştu, elleriyle sıkı sıkı dalları kavrayarak ağacın gür dalları arasında kendisine bir yer buldu. Tırmandığı noktadan aşağısı iyi görünüyordu. Elleri ile cebindeki bombaları yokladı. Bir an, önceki karşılaşmalardaki gibi panik yaşamadığını, titremediğini ve heyecanlanmadığını anlayınca sevindi. Kendisindeki gelişmeyi fark etmesi ona güç vermişti, rahat ve kendinden emin beklemeye başladı. Asker kendisini görürse önce onlardan birkaç tanesini imha edecekti, ardından da kendisini. Kendisinin sağ ele geçirilmesinin, düşman için bir ‘zafer’ vesilesi sayılacağını biliyordu. Ama o, bu zevki onlara tattırmama inancı ve kararlılığındaydı.

- Türk ordusu, Cudi'nin en yüksek noktası olan Navzera'yı tutmuştu. Eğer kendilerini korumayı ve yaşatmayı bilirlerse, askerler en çok sonbahara kadar kalır, ondan sonra buraları terk ederdi. Helikopterlerin Navzera'ya iniş kalkışlarından oraya güç ve malzeme taşıdıkları anlaşıyordu. Bu taşımada tekerlekli skorskiler kullanılıyordu. Dişlerini sıktı, içinden geçenleri haykırmak istiyordu; al-çak-lar!
- Bu arada düşman Spindarok'un alt tarafından gidinceye kadar Bêrîvan ağacın üzerinden inmedi. Gri bulutların arasından güneş bir görünüp bir kayboluyordu. Yer yer dağılan bulutların içinden masmavi gökyüzü, insana tarifi olmayan bir rahatlık ve coşku veriyordu. Bêrîvan bu coşku ve istemini günlerdir yaşadıkları yağmur, çamur ve soğuk karşısında bir korunma aracı olarak düşünüyordu. Biraz daha güneş açsa yerdeki çamurlar kuruyacak, bitlerden kaşınan vücudunu da yıkayacaktı. Bunları düşünürken karşıdaki ağacın kovuğundan bir sincap çıktı. Sincap doğal bir biçimde yürümüyordu. Zıplıyor, adeta keyif yapıyor, çemberler çiziyor, tekrar ağaca kadar gidip, geliyordu. Belli ki güneş onu da sevindirmişti. Onun bu halini gören Bêrîvan'ın yüzünü bir gülümseme kapladı. Arkadaşlarına kavuşacağı inancı yeniden içini sardı. Umut her şeyin tadı, tuzu değil miydi? İnsanı yaşama bağlayan güç değil miydi?
- Elini çabuk tutmalıydı. Dicle yalnız başına ve hareket edemiyordu. Askerlerin sesi de kesilmişti. Ağaçtan indi ve hemen depoya yöneldi.
- Askerler depoyu bulmuş; şeker, tuz, un, mercimek, pirinç torbalarını yırtarak birbirine karıştırmışlardı. Hayret, dedi içinden, aynısını ayılar da yapıyordu. Depoları bulan ayı yiyebileceği kadar yiyor, ardından bütün çuvalları yırtarak birbirine karıştırıyordu. Daha önce bu depoda pil olduğunu da biliyordu. Etrafa bakındı, pilleri almışlardı. Şekerin bir kısmı yağmurun altında eriyip toprağa yapışmıştı. Bêrîvan yerdeki yırtık naylon parçalarının üzerine şeker ve tuzdan ayıklayıp koyuyordu. Çok fazla alamadı, aldığı birkaç gün onlara yetecek düzeydeydi. Naylonların ağzını bağladı, etrafa son kez bakıp yola koyuldu.
- Dicle'nin yanına vardığında onu oturuyor buldu. Bêrîvan'ı görünce Dicle'nin gözleri doldu. Karşılıklı gülümsediler. Dicle onun dönmeyeceğini düşünmüş tedirgin olmuştu.
- – Nerede kaldın? dedi, zayıf bir ses tonuyla.
- – Bir ağaca asılı kaldım.
- – Nasıl?
- Başından geçenleri hızla anlattı. Dicle, onun saatlerce ağacın üzerinde kalmasına hem şaşırdı, hem güldü.
- – Gerillanın dağda, yerin altında yaşadığını, korunduğunu biliyorum da ağacın başında hiç düşünmemiştim.
- Bêrîvan bir kakhaha patlattı.
- – Heval ne yapalım, yaratıcılığımızı ve inisiyatifimizi kullandık ve başarılı olduk.
- Bu kez ikisi birlikte bu espiriye kakhahalarla güldüler.
- Bêrîvan güç versin diye ayakbalarının birinde şekerli, diğerinde tuzlu su yapıp arkadaşına içirdi, kendisi de biraz içti. Açlıklarını gidermemişti, ama içtikleri şekerli ve tuzlu su, kendilerine büyük bir enerji ve güç katmıştı. İkisinin de ses tonu değişti. Biraz vücudun ihtiyacının giderilmesi ile ilgili olsa da onlardaki bu değişimin asıl nedeni moral etkisiydi. Ne olursa olsun ikisi de şimdi kendilerini rahat ve huzurlu hissediyorlardı. Aralarında tatlı bir sohbet başladı, biri konuşuyor, diğeri dinliyordu.
- – “Biliyormusun Tekoşin diye bir arkadaş vardı. O da bir eylemde yaralanıp kaybolmuştu. Silahı düşmanın eline geçmişti, bombası da yoktu, bombalarını eylemde kullanmıştı. Tam sekiz gün yaralı bir halde arkadaşları aramış. Gidip yakın bir köyden yardım istemiş, köylüler korktukları için yardım etmemişler. Köyden bir ajan onu ihbar etmiş. Askerler köyü basınca Tekoşin'e su getiren bir

kadın kaçması için yardımcı olmuş. Fakat Tekoşin yaralı olduğu için fazla ilerleyememiş, kendini dikenli bir tarlada gizlemiş. Askerler çok yakınına geldikleri halde onu görememişler. Tekoşin, sekizinci gün çaresiz bir halde, bir noktaya varıyor. Kendi kendisine diyor ki; “arkadaşlar gelirse gelir, gelmezlerse oturup şehadeti bekleyeceğim.” Tesadüfen arkadaşlar birkaç gün sonra noktaya geliyor ve onu görüyorlar. Yani söylemek istediğim, kaybolan ilk gerillalar biz değiliz, bizimki gibi onlarca olay var.

- Bêrîvan anlatırken heyecanlanmıştı. Her zamanki gibi olayı anlatırken sanki kendisi yaşıyormuşcasına heyecanlanırdı. Botan Kürtçe’siyle, duraksamadan anlatırdı. Sözleri bitince gözleri ayışığında parlayan taşlara takıldı. Dicle derin bir iç çekip başını önüne eğdi. Bêrîvan, duygu yüklü konuşmasını sürdürdü;
- – Parti bize çok emek verdi. Güçlenip devrimci insanlar olmamız için çok şeyler öğretti. Bak şimdi eskiden erkeklerin yanında konuşamazken şimdi savaşıyoruz, zorluklara karşı ayakta kalmayı beceriyoruz. Ama şu da var ki, geniş zamanlarda birbirimize fazla değer vermedik, yoldaşlık ilişkilerini geliştiremedik. Elimizdeki olanakları düşünsene. Eskiden arkadaşlar silah bile bulamıyorlarmış.
- Durdu, Dicle’ye baktı. Onun da konuşmasının bir yerinde girmesini, tek yönlü bu sohbeti bir diyaloga çevirmeyi istiyordu. Dicle’den ses soluk çıkmayınca konuşmasını sürdürdü.
- – Bugünden sonra devrimci olmayı yeniden öğreneceğiz. Daha planlı, daha düzenli yaşayacağız. Kaybolma, arkadaşlara ulaşamama paniğini de bir yana atmamız gerek. Üstelik ülkemizin her yanı aynı değerde bizim için. Bu güzel dağlar bizi korur, düşmandan saklar. Her şeyi yoldaşça yaşayacağız, birlikte direnip gerekirse birlikte öleceğiz.
- Dicle, Bêrîvan’ın bu umut dolu, güven veren sözlerini dikkatle dinledi. Birden kendisini eskisinden daha güçlü hissetti, ferahladı.
- O geceki uykuları bütün kaygılardan, keder ve hüzünden uzaktı. İkisi birbirine sokulup ayışığında derin ve rahat bir uykuya daldılar. Onların bu durumu bir Japon atasözündeki “malını yitiren bir şeyini kaybeder, onurunu kaybeden çok şeyini yitirir, umudunu kaybedenin ise hiçbir şeyi yoktur.” Onların umudu dirilmişti, o halde artık çok şeyleri vardı.
- Dicle, içinde bulundukları durumu partiye ve halka layık olamamaları nedeniyle karşılaştıkları bir ceza gibi değerlendiriyordu. Fiziki durumu da onu zaman zaman bunalım derecesinde sıkıyordu. Ama Bêrîvan’ın son sözleri onu daha canlı kılmıştı. Artık her şeye yeniden başlamalıydı. Direnerek devrimcilere layık bir pratik sergilemeliydi. Bunları düşünmek ona güç ve moral veriyordu. Üstelik yanibaşında güçlü, inançlı ve inatçı bir yoldaşı onu daha da rahatlatıyordu. Bêrîvan’a inanıyor ve güveniyordu. Onun arada bir yaptığı ajitatif söylemler onun yarasına merhem oluyordu.
- İlk 18 günü tuz ve şeker suyu içerek geçirdiler. Öyle bolca içmeye kıyamazalar da vücudun ihtiyacını karşılayacak düzeyde, şeker şerbeti bir kara lastikte, tuz karışımı diğer lastikte her gün bu ‘değerli içecek’lerini azami fayda derecesinde kullanmayı bildiler.
- Bazı yenebilir otlar buldular, fakat bunlar bolca doyurucu olmuyordu. En zorlu günlerdi. Yaşıyor olmak, kendi başlarına çare üretebilmek ve dayanmak onların moralini güçlendiriyordu. Arkadaşlarını bulma umudunu her akşam uyurken sabaha ertelediler. Ama her akşam mutlaka bu umutla yattılar. Bu nedenle çatışma noktasından çok uzaklaşmadılar. Arkadaşları kendilerini ararsa, ilk bakacakları nokta burasıydı çünkü.
- Dicle kendisini doğrultarak oturdu. 18 gün boyunca nöbetleri Bêrîvan tutmuş, bu nedenle doğrudürüst uyuyamamıştı. Şimdi kendisini biraz daha iyi hissettiği için nöbeti kendisi tutuyordu. Ayağa kalkamıyordu, ama çevreyi dikkatle dinliyor, en küçük sese kulak kabartıyordu. Bêrîvan’ın iniltisi onu ürpertti. Bêrîvan, uykuda inliyor, bir şeyler mırıldanıyor ve ağlıyordu. Ağlaması o kadar içli ve dokunaklıydı ki, Dicle daha fazla dayanamadı, Bêrîvan’ı uyandırdı.
- – Ne var, sana ne oldu, neden ağlıyorsun, derken Dicle’nin de sesi ağlamaklıydı.

- Bêrîvan gözünü açtığında, yüzüne örttüğü kefiyenin ıslanmış olduğunu ve hala gözlerinden yaşlar aktığını gördü. Rüya görmüştü. Uzun zamandır görmediği annesi oturmuş, küçük kardeşi Şiyar'ı emziriyordu. Başka herhangi bir şey konuşmamışlar, annesi Bêrîvan'ın kulağına eğilerek;
- – Yeriniz uygun değil, yerinizi değiştirin, demişti, üç kez arka arkaya. Bunları anlattıktan sonra tekrar uyumak istedi. Dicle'ye dönerek;
- – Yorgunluğum geçmedi, sen biraz daha nöbet tutarsan uyuyacağım, dedi.
- Yeniden derin bir uykuya daldı Bêrîvan. Günlerin yorgunluğu sağa sola gidip gelmeler, Bêrîvan'ı yormuş oldukça güç kaybetmişti. İyi beslenememeleri nedeniyle direnç de toplayamıyorlardı. Bêrîvan bu kez uykusunda arkadaşı Zindan'ı gördü. Nusaybin'de aynı mahallede oturuyorlardı. Onun öncesinde ise aynı köyden yani Spivyan'dan tanıyorlardı. Hem komşu hem akrabaydılar. Zindan Bêrîvan'dan iki ay önce partiye katılmıştı. Nusaybin'deki serîhıldanlarda hep birlikte hareket etmişlerdi. Bêrîvan'ın hal hatır sormasına fırsat vermeyen Zindan; “yerinizi değiştirin, uygun değil, asker buraya geliyor” demişti.
- Bêrîvan uyandığında Zindan'ı aradı bir an. Karşısında kendisini dikkatle süzen Dicle'yi görünce, bunun bir rüya olduğunu anladı. Üstelik Zindan Xezax'ta bir eylem sırasında şehit düşmüştü. Bir gecede iki rüya görmek garip geldi ona, anlam vermeye çalışıyordu. Yüzündeki gergin ifade Dicle'nin dikkatini çekti.
- – Heval ne oldu?
- – Bir şey yok iyiyim.
- – Yoksa yine rüya mı gördün?
- – Yok hayır, bir şey yok.
- Bêrîvan'ın içinde garip duygular vardı. “Acaba bu şehit arkadaş, Dicle arkadaştan dolayı mı rüyama girdi? Yoksa onun ruhuna mı girecek? Yoksa biz partiye ulaşamayacak mıyız?” Dicle şehit düşerse delireceğini düşündü. Böyle bir şeyi kaldıramazdı.
- Önce bu garip rüyaları arkadaşına anlatmak istemedi. Kendisi de böyle şeylere pek inanmazdı ‘alt tarafı bir rüya’ dedi içinden. Yine de böyle bir rüya görme nedenlerini anlamaya çalıştı. Annesinin ve şehit Zindan'ın rüyalarının altıncı hisle, duyularla bir ilgisi olabileceğini düşündü. Sonunda Dicle'ye de gördüğü rüyayı olduğu gibi anlattı. Bir süre üzerinde yorum yaptılar. Dicle daha katı bir materyalistti. Bu tür şeylere hiç mi hiç inanmıyordu. Fakat Bêrîvan'ı üzmemek için pek bir şey de söylemedi. Çünkü Bêrîvan bir şeyler bulmaya çalışıyordu.
- Uzun uzun tartışma gereği duymadılar, yerlerini değiştirmeye karar verdiler. Yeni noktaları şimdi kullandıkları yerin çok uzağında değildi. Dicle yürüyemediği için fazla uzaklara gidemezlerdi. Yeni yerleri on beş dakikalık bir uzaklıkta, kuruyup yan düşen, kalın dallı bir ağaç kütüğünün altıydı.
- Aynı gecenin sabahını yeni yerlerinde, kütüğün altında karşıladılar. Bêrîvan yeni gün için lastik ayakkabıları ile su getirmişti. Kahvaltı için ayakkabıların birinde tuzlu, diğerinde şekerli suyu hazırladılar, sonra sırasıyla yarı yarıya içtiler. Yanlarında her zaman Bêrîvan'ın yedekte tuttuğu tütün torbaları da vardı. Her zaman içmiyorlardı. Derin sohbetlere daldıklarında tek tük içtikleri oluyordu. Sigara içsin içmesin, her gerillada çakmak bulunması nedeniyle iki çakmakları vardı ve bu uzun süre ateş yakma sorununu karşılayacaktı. Bêrîvan'ın sardığı sigarayla sırayla içtiler.
- Dicle, Bêrîvan'ın dün akşamdan beri içine girdiği durgunluğu dağıtmak için Zeban isimli gerillanın verdiği eğitimi anlatmaya başladı.
- – Heval Zeban bizi mahvediyordu. Eğitimi çok disiplinli ve katı geçiyordu. Sık sık tekrarladığı bir sözü vardı; “eğitimde ter dökmeyen savaşta kan döker” derdi. Hatırlıyor musun bir kez banyo yapmıştık, banyodan sonra eğitim vardı.
- Bêrîvan gülerek;

- – Hatırlamaz olur muyum. O temiz banyodan sonra, Zeban arkadaş bizi toza dumana bulamıştı. Dicle;
- – Ben yere tam uzanmıyordum. Zeban arkadaş, benim uzanmadığımı görünce sinirlendi. Bizi biraz daha koşturup tam bir çamur yığını içinde “Pusu!” diye bağırdı. Uzanarak mevzilenmemiz gerekiyordu. Bu talimat üzerine yapacak bir şey kalmamıştı, mecburen uzandık, üstümüz başımız çamur içinde kaldı.
- – Bunlar arkadaşlar olmalı.
- – Bir dakika sus, dedi Bêrîvan. Sesler arkadaşlarının kine benziyor, ama onlar böyle yüksek sesle hareket etmezler, bu kadar gürültü çıkarmazlar. Düşman operasyonlarda korucuları da yanlarına almış olabilirler. Belki yaralı arıyorlarsa şaşırtmak için de böyle yapıyor olabilirler.
- – Biraz daha beklediler. Sesler gittice arttı. Kalabalığın içinden bir kadın “Heval!” diye bağıırıyordu. Bazen de kakhaha atılıyordu. Artık ikisi de anlamıştı ki, gelenler gerilla değildi. Bu nedenle ikisi birlikte yeniden ‘savaş hazırlığı’na başladı. Dicle ARGK’nin kendisine verdiği Kürtçe kimliğini yokladı. Bêrîvan silahlardan birinin emniyetini seri atışa uygun pozisyona getirdi. İki bombayı tekrar ceplerine yerleştirdi. Gittikçe artan sesler arasından düzgün Türkçeleriyle askerlerin sesleri de geliyordu.
- – İki farkında olmadan birbirine daha da sokulmuşlardı. Bêrîvan bu durumu fark edince biraz arayı açtı. Bu kez bir bombayı da Dicle’ye verdi, artık onun da bir biçimde çatışmada yer alması kendisine güvenini artırır diye düşünüyordu.
- – Dicle ölümü hiç mi hiç umursamıyordu. Kendisini her zamankinden daha hazır hissediyordu. Herhangi bir tereddütü veya ikircikliliği yoktu. Ama onu son derece rahatsız eden durum Bêrîvan’dı. Kendisi olmazsa Bêrîvan rahatlıkla hareket eder, yürüyebilir ve arkadaşlara ulaşırdı. Fakat kendisini terk etmediği için şimdi ikisinin kaderi birleşmiş, adeta ayrılmaz bir hal almıştı.
- – Dicle’nin bacaklarındaki yaralar kurtlanmıştı. İki de daha evvel ‘yaraların kurtlanması’ üzerine hikayeler dinlemişlerdi, fakat bu kez gerçeğini görüyorlardı. Yaraları ne kadar temizlemeye çalışırlarsa çalışsınlar adeta yeniden ürüyorlardı.
- – Dicle Bêrîvan’a dönerek ilk anda ve daha sonra ne yapacaklarını sordu;
- – Asker üstümüze gelirse ne yapacağız?
- – Eğer kesin üstümüze geldiklerini anlarsak kütüğe birkaç adım yaklaştıklarında ikimiz aynı anda bombaların pimini çekip patlatacağız, böylece kendimizle birlikte onlardan da onlarca kayıp olacak.
- – Bêrîvan ölümünün ucuz olmasını istemiyordu. Kahramanca bir direnişle ölümün, kendisini ve Dicle’yi ölümsüzleştireceğini de biliyordu.
- – Ellerinde telsizleri, başlarında miğferleriyle altmışa yakın asker, iki gerillanın dün akşam terk ettiği yerin tam yanındaydı. Yanlarında da yakalamış oldukları her halinden belli olan bir kadına olmadık küfürler ediyorlardı. Kadının yanına düzgün giyimli, diğerlerine göre daha rahat ve kendinden emin olan biri de geldi. Bu operasyonu yöneten subay olmalıydı. Kadının kolunu tutan askerlerden biri;
- – Komutanım yakaladığımız kadın teröristlerden birisinin yarası var, ama önemli değil.
- – Dicle, bombasının pimini hazırlamış, elinde sıkıca tutuyordu. Artık bu kez kurtulmalarının mümkün olmayacağından emindi. Dört yanları çevrilmişti. Gerçi o ağaç kütüğünün altında olduklarını bilmiyorlardı, ama birazdan çember daralacak askerler, bulundukları ağacın yanına geleceklerdi. Tam orta yerde kalmışlardı. Çalıların arasında ikisi kefiyeyi başlarına örtmüş küçük bir aralıktan dışarıyı gözlüyorlardı. Bêrîvan da bombanın eğik pimini düzelterek atışa hazır hale getirdi. Dicle’nin biraz önce hazırladığı bombayı da hiçbir şey söylemeden onun elinden aldı. Yere indirdi, elini üstüne koydu.

- Altında saklandıkları kütük oldukça büyüktü. Dalları yere değiyor. Dallarin arasında bir önceki yıl yeşerip büyüyen otlar kurumuş, ama aradaki boşlukları kapatmıştı. Görünmelerini engelliyordu. İki asker kütüğe basarak ileri doğru koştular. İkisinin yüreği de hızla çarpıyordu. Kalp atışları hızlandıkça Bêrîvan elindeki bombayı biraz daha sıkmaya başladı. Elindeki yüreğiymiş sanki.
- Tahmin ettikleri gibi çember daraldı. Hemen bütün askerler bulundukları kütüğe doğru ilerleyerek aramalarını sürdürüyorlardı. Komando giysili biri yavaş yavaş ilerleyerek sakın bir biçimde kütüğün üstüne çıktı ve beklemeye başladı. Bêrîvan'ın işaret parmağı bombanın halkasına takılı, bekliyordu. Dicle elini uzattı, Bêrîvan'ın sol elini tuttu, sıktı sıktı. Bu işaret “ben de hazırım, seninleyim” anlamına yapılmıştı. Hafif bir ses ikisinin de sonuydu. Soluk alışverişleri bile duyulabilirdi. Asker başını eğip ayakkabalarına baksa onları kesin görürdü. Bakmadı, ayağı ile kurumuş dallara bastı, yere atladı ve oradan uzaklaştı.
- Bulundukları yerin biraz yukarısında askerler, tek sıra olmuş duruyorlardı. Subayın sesi çok net bir biçimde duyuluyordu. Esir bayana bağırıyordu;
- – Senin silahın nerede?
- Kadın ürkekti, hiç ses çıkarmıyordu, başını da kaldırmıyordu. Subay, sağ ayağını öne uzatmış, sol elinde telsiz sorular sorup duruyordu. Etrafında duran askerler ‘hazır ol’ vaziyette bekliyorlardı. Arada bir gidip, gelen askerler topukları ile selamlayarak tekmil veriyorlardı. Subay gözlerini bayan gerilladan ayırmadan konuşuyordu;
- – Öyle görünüyor ki, silahını arkadaşları almış.
- Konuşmasını tamamlamadan ön tarafta duran şişman çavuşa seslendi;
- – Çavuş Sami!
- Çavuş hazır ol vaziyetine geçerek tüm gücüyle bağırdı;
- – Buyrun komutanım!
- Bêrîvan’a komik bir oyun gibi görünüyordu. Özellikle çavuşun boğazını yırtarcasına bağırmasını anlayamamıştı. Yüzbaşı ona emrini ilettili;
- – Git doktoru çağır.
- – Emredersiniz komutanım!
- Dicle de Bêrîvan da esir bayanı dikkatle ve üzüntü içinde izliyorlardı. Bu kadar ölüme yakın olan kendileri değilmiş gibi iç geçiriyorlardı. Hatta kendilerini şanslı da görüyorlardı.
- “Ne olacak?” diye beklerlerken askerlerin bekleyiş amacı az sonra ortaya çıktı. Bayan gerilla esir alındıktan sonra bir erkek gerilla da çembere alınmıştı. Şimdi ona çağrı yapıyorlardı;
- – Gel teslim ol, asker dosttur, bizden korkma, kaçacak durumda değilsin. Kaçtığın an silahlarımızdan kurtulamazsın. Gençliğini harcama, sana fırsat tanıyoruz, bunu iyi kullan, gel teslim ol!
- Dicle bu sözlere çok öfkelenildi. Bu durumu izlemek ve hiçbir şey yapmamak acı veriyordu. İçi öfke ve kin dolmuştu. İçinden “teslim olma, kendini imha et, bunlardan dost olmaz, bunlar katil” sözlerini geçirdi. Bu sözleri ayağa kalkıp haykırmak isterdi.
- Doktor dedikleri adam, bayan gerilla ile ilgilenirken yukarıdaki erkek gerilla da subayın sözlerine teslim olmuş, mermileri olduğu halde çatışmayı göze alamamıştı. Bêrîvan böyle onlarca olay ve kişi hatırladı. Böylesi anlarda gerçek bağlılık ve ihanet birbirine çok yakındır. Ya onurlu yol tercih edilir, halka ve değerlere layık bir tavır sergilenir ya da tarihin yaprakları arasına bir ihanet olayı daha kaydedilir. Oysa kahraman olmak için fazla vasıflara gerek yoktur. Sakat, yaralı biri de onurlu bir direniş sergileyebilir.
- Öylesine ilginç bir sahneki iki kişi fazla bir direniş göstermeksizin teslim olmayı kabul ederken,

yanı başlarında iki bayan gerilla iradeleri ile dimdik ayakta ve düşmanlarına karşı sonuna kadar savaşmaya kararlıydılar. Dicle;

- Noktamızı değiştirmeseydik bizi de görecektlerdi. Hatta bugün şehit olabilirdik. Biz teslim olmazdık, direnirdik.
- Bêrîvan bu sözlere duygulandı. Arkadaşı yaralı olduğu halde kararlılığı büyüktü. Bir yandan Dicle'nin yarısındaki kurtları düşünürken diğer yandan rüyasını hatırladı. Annesi ve arkadaşı şehit Zindan, rüyasına girmiş “noktanızı mutlaka değiştirin” demişlerdi. Rüya gerçekleşmişti. Dün oturdukları yerde düşman askerleri oturmuş dinleniyorlardı.
- Dicle de aynı şeyleri düşünüyordu. Bêrîvan'ın gördüğü rüya hayatlarını kurtarmıştı. Bir bölük askerin yanlarından geçtiği halde kendilerini görmemesi, büyük bir tehlikeyi bir kez daha atlatmaları, kendisine büyük bir güven vermişti. Bêrîvan da aynı şaşkınlığı yaşıyordu, sevinçliydi.
- Dicle yoldaş, bu kadar devlet gücü bizi teslim alamadıysa artık yedi sülaleleri kalksa bizi tutamaz.
-
- Düşman askeriyle iç içe yaşamak garip bir duyguydu ilk önceleri. Sonra ölümü defalarca burnunun dibinde hissetmek ve yaşamak, bu duyguyu sıradan kılmıştı. İlk günler arkadaşlarının kendilerini bulma umutları da yavaş yavaş sona erdi. İkisi de artık kendi başlarının çaresine kendilerinin bakmaları gerektiğine inanıyor, mücadele ederek zorlukları aşacaklarına güveniyorlardı.
- Sohbetleri, gülüşleri arttı. Dicle, günlerden beri ilk defa türkü söylüyordu.
- Ağlama yar ağlama
- mavi yazama bağlama
- mavi yazma tez solar anam
- karaları bağlama, dizeleri Dicle'nin efkarlı sesiyle müthiş güzelleşiyordu.
- Bêrîvan bu sözlerin anlamını bilmiyordu, ama bu türkünün, partinin önder kadrolarından M. Hayri Durmuş heval tarafından sıkça söylenen bir türkü olması nedeniyle ve moral gecelerinde sık sık söylenmesi nedeniyle biliyordu. Bu güzel türküyü Bêrîvan da Botan Kürtçesi'nin yanık havasıyla;
- Ey felek, ji boy te dê nalêm” kêlamı ile yanıt verdi. İkisinin de morali yükselmiş, doruğuna ulaşmıştı. Artık korkmuyor, tedirgin olmuyorlardı. Direnecek ve yaşayacaklardı.
- Bir program hazırlandı. Buna göre sabah ve akşam etraf keşfedilerek düşmanın hareketi kontrol edilecekti. Boş zamanı değerlendirmek için (okuyacak kitapları olmasa da) resmi ‘toplantı’ yapılacak, ‘ders’ işlenecekti. Bildikleri bilgileri birbirine aktaracak, tartışmalarla bu bilgilerini tazeleyeceklerdi. Bu ders ve tartışmalarda irade üzerinde de durulacak, yapılacak işler ve hareket tarzı konusunda çözümler yaratılacaktı. Ayrıca Bêrîvan, uygun zamanlarda yemek için ot ve diğer yiyecekleri getirecek, su ihtiyacını karşılayacaktı. Ayrıca Dicle'nin yaraları da her gün düzenli olarak temizlenecekti.
- Bêrîvan gün geçtikçe kendisini daha güçlü hissediyordu. Yaşananlar ve şimdiye kadar gösterdikleri başarı onun inancını pekiştirmişti. Bundan sonra Kursu Keça'da düşmanın bulunup bulunmadığını anlamak için sık sık keşif yapıyordu. Ayrıca Spindarok inerek yiyecek getirmeyi düşünüyordu. Bu köy daha önce boşaltılmıştı. Fakat her bakışında düşman askerlerinin kamp kurduğu yeri ve çadırları rahatlıkla görüyordu. Düşmanın geçici bir süre kalma gibi bir niyeti yoktu. Adeta oraya yerleşmişti. Bu durum canını sıkıyordu. Fakat Başkan'ın “devrimci, her koşul altında yaşamayı bilendir” sözleri ona cesaret veriyordu. Bu sözün Başkan tarafından sık sık tekrarlanması boşuna değildi.

- Bêrîvan Spindarok’a gidip geliyordu. Tedbirlerini alıyor, gizlilik kurallarını hiç aksatmıyordu. Her gidişte köyde farklı izler arıyordu. Aç kalmamak için bulduğu bütün otları ve badem çalalarını toplayıp getiriyordu.
- Elindeki otu tuza bulayıp Dicle’ye uzattı. Dicle’nin canı bir şey yemek istemiyordu. Tuzlu ve şekerli su yetiyordu ona. Bu gün biraz da yarasının durumu takıldı kafasına. İyileşeceği yoktu. İyice irin bağlamış çok kötü kokuyordu. Bu kokular yakın çevredeki tuvalet kokuları ile karışınca daha da dayanılmaz bir hal alıyordu. Dicle, tuvalet için noktadan uzak yerlere gidemiyordu. Bêrîvan’ın lastik ayakkabılarda getirdiği su ancak içmelerine yetiyordu. Temizlik sorunları da gün geçtikçe büyüyordu. Dicle’nin cebinde daha önceden kalan küçük sabun parçacıklarını ise sadece yaraların temizlenmesi için kullanıyorlardı. Havaalar ısındıkça mevcut durumları daha kötüleşecek ve dayanılmaz bir hal alacaktı. Bu nedenle yeni bir yer bulunmalıydı. Bêrîvan, Dicle’ye de bu görüşünü açıkladı;
- Spindarok da bir yer var. Oldukça kapalı, hemen önünde bir su var. Domuzların ayak izlerine rastladım, herhalde orada barınmışlar.
- Beni ve malzemeleri nasıl götüreceksin, diye sordu Dicle.
- Artık bir çözümünü bulacağız. Hele sen biraz bu otlardan ye. Koruk getirdim, ekşi ve besleyicidir.
- Dicle, arkadaşını kırmak istemedi. Canı yemek istemese de Bêrîvan’ı kırmamak için peş peşe bir kaç tutam yedi.
- Hareket için daha güneş batmadan hazırlığa başladılar. Cephaneleri üç parçaya ayırdılar. Plana göre taşıma şöyle gerçekleşecekti: Önce Dicle’yi bir noktaya kadar götürüp bırakacak, daha sonra dönüp iki silah ve mermi çantasını, en son da raxt ve diğer eşyaları götürecekti. Bêrîvan böyle bir sıralamayı uygun görmüştü.
- Güneş son ışıklarını tepelerin zirvelerine vuruyordu. Dicle sırtı Bêrîvan’a dönük tek sıra halinde ilerleyen, ağızlarında yiyecek malzemeleri ile telaşlı yürüyen yüzlerce karıncayı izlemeye koyulmuştu. Bir kısmı sıralarından saparak Dicle’nin koluna kadar çıkıyorlardı. Dicle, onları incitmeden yere bırakıyordu.
- Dicle her nasılsa arkadaşı Çimen’i hatırladı. İlk dağa geldiği günlerde Çimen, dağı, dağ yaşamını ona anlatmış, zorlukların nasıl aşılabileceğini ona öğretmişti. Kimbilir o da birçok arkadaş gibi şehit olmuştur diye düşündü içinden. Navzera’ya yakın ‘Kaniya Cina’ denen şelaleye gitmişler, bu suyun hikayesini ilk kez Çimen’den dinlemiş, hayal etmişti. Kaniya Cina, Cinlerin suyu anlamına geliyordu. Eylemden döndükleri bir gündü, çok yorgundular ve susamışlardı. Kaniya Cina’da mola verilip yemek yenilecekti. Suyu yaklaştıkça suyun gür sesi duyulmaya başlamıştı. Daha önceleri yüksekten akan bir şelaleymiş. Çimen;
- Şimdi doyasıya su içmek için acele etmeliyiz. Yoksa birazdan kesilecek.
- Dicle, bunun bir şaka olduğunu sanmıştı.
- Su mu kesilecek?
- Evet, sen bu suyu bilmiyorsun herhalde?
- Bilmiyorum.
- Bu su birkaç saat hızla akar, ardından durur. Tek bir damla vermez. O yüzden adını ‘Kaniya Cina’ koymuşlar. Birazdan sen de göreceksin.
- Dicle şaşırmıştı. Eğer söylenenler doğruysa bunun mantıklı bir açıklaması da olmalıydı. Akan su nasıl kendi kendine duruyordu. Tepeden aşağı kendilerini bırakınca Kaniya Cina göründü. Muazzam bir görüntüsü vardı. O da herkes gibi kana kana içti, avuçları ile yüzüne çarptı, terleyen boynunu yıkarken, sırtından aşağı akan ince serinlik keyifli bir ürperti veriyordu kendisine. Bir süre suyla

oynadılar, serinlemişlerdi. Eylemin coşkusu da keyiflerine karışıyordu, etrafa dağılıp yemeklerini yediler. Yarım saat geçmişti. Dicle su matarasını alıp arkadaşlarına su getirmeye gitti. Gördükleri karşısında küçük dilini yutacaktı. Gerçekten biraz önce şarıldayan sudan bir tek damla akılmıyordu. Sadece aktığı yerdeki ıslaklık ve küçük çukurlardaki su birikintilerinden anlamak mümkündü. Peki sesin kesilmesini nasıl fark etmedim diye düşündü içinden. Suyun aktığı yukarı kayalıklara baktı, hiçbir şey göremedi. Çimen'e dönerek;

- – Peki suyun kaynağı nerede, hiç bakılmış mı?
- – Daha önce arkadaşlar kayalara çıkmaya çalıştı. Ama tırmanamadılar, bu nedenle kimse kaynağı bilmiyor.
- Dicle, kuruyan dudaklarını ıslattı. Ağzı kurumuş, susamıştı. Bêrîvan sırtını dönmüş, uzanarak gökyüzündeki aya bakıyordu. Belli ki derin düşüncelere dalmıştı. Birkaç saat sonra lacivert bir renk aldı gökyüzünü... Yıldızlar daha parlak ve canlıydı.
- Hareket zamanı yaklaşmıştı. Bêrîvan yola çıkmadan önce çıkıp üst yolu kontrol etti. Bir şey yoktu, geri döndü.
- – Haydi Dicle, önce seni taşıyacağız. Yolda dikkatli olacağız. Sesimiz çıkarsa düşman uyanabilir.
- – Tamam ben hazırım, dedi Dicle.
- Defalarca yaptığı gibi sırtını Dicle'nin yüzüne çevirerek çömeldi. Dicle kollarını onun boynuna doladı. Bêrîvan bir kolunu yere dayayarak zorlukla kalkabildi. İkisi birlikte iki büklüm olmuştu. Adım atarken Bêrîvan'ın dizleri titriyordu. Patikaya kadar olan yolu aşarsa gerisinin kolay olacağına inanıyordu. Belirlenen yere ulaştıklarında Bêrîvan sırlıslıkla olmuştu. Çok gizli bir şekilde “burada seni indiriyorum” dedi. Yavaşça eğildi. Dicle yeri tutmak için elini uzatıyordu, fakat eli değmeden ikisi birlikte yuvarlandılar. Bêrîvan hemen kalkıp Dicle'yi belinden tuttu ve oturttu. Hiçbir şey konuşmadılar.
- – Burada otur, ben diğer malzemeleri getireceğim.
- Bêrîvan koşar adımlarla geriye döndü. Birkaç dakika sonra çantayı ve silahları Dicle'nin yanına koydu. Üçüncü kez ayrıldığında Dicle büyük bir hayranlıkla arkasından bakıyordu. Onun gücüne ve inancına gıpta ediyordu. Bêrîvan tam bir emekçi, bir devrimciydi ona göre. Bunları düşünürken üçüncü seferi tamamlamıştı Bêrîvan.
- – Haydi Dicle devam, dedi.
- Tekrar önceki pozisyonda sırtladı arkadaşını. Bu kez yol düzdü. Biraz daha rahat yürüyebilirdi. Fakat Dicle oldukça ağırdı. Biraz ilerleyebilirlerse tepedeki askerlerden uzaklaşmış olacaktı. Adımlarını hızlandırdı. Dicle inliyordu. Yarası yürüdükçe sürtünüyor, açılıyor, kabukları çatlıyordu. Bêrîvan kendisini öne doğru eğip Dicle'yi biraz daha yukarı kaldırmayı denedi. Fakat beceremedi. Sonunda dayanamayıp durdular. Dicle;
- – Heval Bêrîvan beni taşıyamıyorsun, bu böyle olmayacak. Seni de çok yoruyorum. Ayakların artık dayanılmaz olmuş, çok ağrıyor.
- – Başka çaremiz yok. Bu noktada duramayız. Burayı biraz geçelim yavaş yavaş gideriz.
- Dicle'yi bıraktıktan sonra iki kez gidip geri döndü. Etrafı her defasında kontrol ediyordu. Henüz herhangi bir tehlike görünmese de düşmanın da yola çıkma ihtimali onu tedirgin ediyordu. Dicle'nin iniltileri de tehlikeli olabilirdi. Mekik dokur gibi gidip gelmeler Bêrîvan'ı oldukça yormuştu. Tepede duran askerlerden on dakikalık bir uzaklıktaydılar. Oturup dinlendiler. Bêrîvan taktik değiştirip önce bir tek seferde Dicle'yi Spindarok'a götürüp ondan sonra diğer eşyaları gelip alma fikrini geçirdi kafasından. Sonra yolda bir aksilik olur da düşmanla karşılaşılırsa silahsız, bombasız kalacaklarını düşününce hemen vazgeçti bu fikrinden.
- Askerler birkaç kez düzlüğe inmiş, vadileri aramışlardı. Bu nedenle tepelerden sık sık inme geriği

duymuyorlardı. Bu nedenle yakın bir tehlike yoktu, ama yine de belli olmazdı.

- Spindarok bulundukları noktaya yarım saatlik bir uzaklıktaydı. Onlar ise iki saattir yoldaydılar ve kan ter içinde kalmışlardı. Yol bitmek bilmiyordu.
- Bêrîvan belli etmese de artık dayanma gücü son noktaya gelmişti. Bu kezde sırtını Dicle'ye dönüp sırtına almıştı ve tam kalkmak üzere iken dizleri titredi, büküldü. İkisi birlikte yuvarlandılar. Dicle'nin sırtı sivri bir taşla gelmişti, ayağındaki yara da kanıyordu. Dicle ellerini yüzüne kapatmış ağlıyordu. Sessiz bir ağlamaydı bu. Biliyordu ses çıkarmak ikisinin de sonu olurdu.
- Bêrîvan sağa sola koşturmak yetmiyormuş gibi şimdi Dicle'nin bu halini görünce daha da daraldı. Bir yandan gerideki malzemeler, diğer yanda ağlayan arkadaşı... İçi dolmuştu onun da. Bir an için kendisini yalnız ve çeresiz hissetti. Dicle'yi birkaç kez düşürmesi nedeniyle kendisini suçluyordu. Dicle'nin iniltilerine dayanamadı, ona yaklaştı. Başını kendi göğsüne dayadı, yüzünü okşamak istedi gözyaşları sırlıslam etmişti. Kendisi de koyverdi gözyaşlarını daha fazla tutamadı. Bir süre öyle beklediler. Dicle sakinleşmiş, Bêrîvan rahatlamıştı.
- Bu duygusallığa kendisi sebep olmuştu. Yaraları, ayaklarını kullanamaması... Birden daha sağlıklı ve soğukkanlı düşünmeye ve Bêrîvan'a güç verme düşüncesi geçti aklından.
- Hele şu halimize bak. Gören de bizi ev kızı sanacak. Devrimciler zorluklara karşı duygusal tepki göstermez. Gerçekçi olur, kavgacı olur. Bizim için aslında bir nevi eğitim de oluyor. Hem irademizi hem duygularımızı sınaıma imkanını bolca buluyoruz. Bir tek kötü yanı var, ki o da benim sana yük olmam. Ama biz bütün bu acılarımızın, gözyaşlarımızın hesabını düşmanımızdan sormalıyız, hem de büyük sormalıyız.
- Elleriyle de Bêrîvan'ın gözyaşlarını siliyordu. İkisi göz göze geldiler. Dicle, Bêrîvan'ın başını kendisine doğru çekti, onun kafasını kendi kafasına değdirdi. Küçük bir şakaydı. Duygusallıktan kurtulmak istiyordu. İkisi aynı anda gülümsemeye başladılar. Gülümsemeleri giderek kahkahalara döndü. İkisi de gürültü çıkarmamak için ağızlarını kapatıyordu. Gülme krizine tutulmuşlardı. Çok sade ve çok doğal bir güzellikte bir süre daha gülmelerini sürdürdüler...
- Heval Dicle şimdi kalkacağız, sen biraz daha dışını sıkacaksın.
- Sanki ben onu sırtımda taşıyacağım diye geçirdi içinden.
- Ben hazırım Bêrîvan yoldaş.
- Yeniden tekrarlandı üç kademeli taşıma işlemi. Bêrîvan artık Dicle'yi güçlükle taşıyordu. Biraz ilerledikten sonra birkaç kez dizleri büküldü. Tekrar düşüp Dicle'yi incitmek istemedi. Dizlerini kırdı ve yere çömeldi. Dicle yüzüstü bir biçimde yere oturdu. Kollarına yüklenerek biraz sürünmek istedi. Birkaç metre de olsa ilerleyebilseydi Bêrîvan rahatlayacaktı. Bu yürüyüşünü sürdürürken Bêrîvan da diğer eşyaları hızla ileri noktalara taşıyıp tekrar dönüyordu. Bêrîvan Dicle'yi bir kez daha sırtına aldı. Bu kez daha da zorlanarak, ama artık duraksamadan ilerledi. Yeni noktalarına vardıklarında bu yarım saatlik yolu altı saatten daha fazla bir sürede katettiklerinin farkında bile değillerdi.
- Su yakındı. Bêrîvan lastik ayakkabılarını doldurup getirme zahmetinden de kurtulmuştu. İkisi yan yana suyun kenarına oturup kana kana su içtiler. Yorulup acı çektikten sonra bir su başına ulaşmak bu savaşın 'ödülü'ydü. Onlar bir kez daha başarılı bir 'eylem' gerçekleştirmişlerdi. Mutluluk buydu işte...
- Yan tarafta büyük bir dut ağacı, biraz aşağıda da köylülerin açtığı kanaldan berrak bir su akıp gidiyordu. Kaldıkları yer öne doğru eğik büyük bir kayanın altındaydı. Etrafta sadece domuzların ayak izleri vardı. Dicle'nin gözleri gülüyordu.
- Bu köy bizim Dilan arkadaşın köyü değil mi? dedi Dicle.
- Evet onların köyü.

- – Söylenene göre bu köy önce yurtsevermiş, düşman baskı yapınca korucu olmuşlar. Bizim arkadaşlar bu köye “silah bırakın” çağrısı yapmaya gidiyorlar, korucuların ateş açması sonucu arkadaşlardan şehit düşenler oluyor. Bizimkiler de daha sonra korucuları kovuyorlar. Şimdi domuzlara mekan olmuş burası.
- Biz de domuzlardan alacağız, dedi Bêrîvan.
- Köyün evleri yıkılmış, yıkık duvarların üzerinde otlar yeşermişti. Rüzgar, ilerden alıp getirdiği nergis kokusunu etrafa yayıyordu. Rengarenk kır çiçekleri, bülbüllerin şakırdısı baharı anlatıyordu. Dutlar olgunlaşmaya yüz tutmuş, bademler büyümüşü. Dutlardan altlara dökülenleri domuzlar geceleri yiyiyor, öğleden sonraları Bêrîvan topluyordu. Köyün harabeleri arasında askerlerin bıraktığı onlarca konserve kutusu, pet şişeler etrafı çirkinleştiriyordu. Fakat bunlar sayesinde artık lastik ayakkabılardan su içmeyeceklerdi. Bêrîvan bir de sağlam konserve kutusu bulmuştu. Konservenin sağlam olması onlar için, bunca aradan sonra müthiş bir ziyafet demekti. Dicle kutunun üstünü yüksek sesle okudu: “Dondurulmuş ton balığı.” Dicle kutu açıldıktan sonra yemek istemedi, ama Bêrîvan zorladı. Birlikte bir kutu konserveyi yediler.
- Su yakındı, su taşımak için kapları vardı. Bêrîvan bu fırsatı kaçırmadı. Önce Dicle’nin yüzünü yıkadılar. Ardından Bêrîvan, kırık dişli tarağıyla Dicle’nin keçeleşen saçlarını taramaya başladı. Günlerden sonra sabunsuz da olsa temizlenmek ikisin de rahatlatmıştı.
- Öğlen vakti badem, çağla ve dut getirdi Bêrîvan. Çağlaları tuza bulayıp yediler. Ardından tatlı niyetine henüz tam şerbetlenmemiş dutlardan yediler. Dicle;
- – Geçen yıl üzümleri pekmez yapıp kışa hazırlamıştık. Sonra bu pekmezleri Kuzey’den, devlet baskısı nedeniyle göç etmek zorunda kalan halka dağıtmıştık. Acaba şimdi ne yapıyordur arkadaşlar?
- – Arkadaşları bir görebilseydik, başka hiçbir şey istemezdim.
- İkisi de durgunlaştı. Belki kafalarını artık her saniye meşgul etmiyordu. Ama bu sorun hala çözümsüzdü ve ne zaman, nerede hallolacağı bilinmiyordu. Belki de arkadaşlarını bir daha asla göremeyeceklerdi. Bu da bir ihtimaldi ve her ikisini de korkutan buydu.
- Dicle’nin yarası iyileşmiyordu. Kapanmıyor adeta kendisini tekrarlıyordu. Bunun dışında keyifleri yerindeydi ve Bêrîvan biraz daha rahatlamıştı. Şimdi bir de tuvalet yapmıştı. Artık etrafa rastgele tuvalet yapılmayacaktı. Temizliğe çok özen gösteriyorlardı. Kendilerini geçici görmüyorlardı.
- Karıncalar, etrafa dökülen dutların üzerinde kümeleniyordu. Doyanlar da Dicle’nin ayağından yukarılara doğru tırmanıyorlardı. O da yarayı eliyle kapatarak karıncaların oradan geçmelerine engel olmaya çalışıyordu. Bêrîvan ani bir hareketle Dicle’nin elini tuttu;
- – Bırak gelsinler.
- – Yaranın üstüne geliyorlar.
- – Biliyorum, yaran iltihaplı olduğu için geliyorlar. Bırakalım belki iltihabı çekerler, belki de rahatlatırlar seni.
- Dicle bir şey söylemeden elini çekti. On on beş dakika geçmeden her iki ayağını siyah karıncalar kapattı. Hayretle karıncaları izliyordu. Kendisini bir an çürümekte olan bir ceset gibi hissetti. Sonra ayağının bir daha asla eski haline gelmeyeceğini yatalak kalacağını düşündü, korktu. Sonra böyle karamsar düşündüğü için kendi kendisine kızdı.
- Oysa son konuşmasında söz vermişti. Bu yaranın intikamını almak için daha çok savaşıacaktı. Yeniden arkadaşları ile eylemlere katılacak, bu yıl toplayamadığı nergislerden kucak dolusu toplayacaktı. Delisi olduğu kavgaya eskisinden daha güçlü katılacaktı.
- Dicle’nin gözleri derin anlamlara bürünmüştü. Çocuğu yüzü birden otuz yaş insanının

olgunluğuna kavuşmuştu. Karıncaların yarayı yemeleri yaranın ağrısında bir değişiklik yapmıyordu. Sadece onların gidiş gelişlerini hissediyordu. Akşam karanlığı çökmeye başladığında karıncalar da yavaş yavaş yarayı terk ediyorlardı.

- Bêrîvan, böyle bir şeyi akıl ettiği için seviniyordu. Arkadaşının yaralarının şimdi daha iyi olacağına inanıyordu. Getirdiği suyu, bulup yıkadığı bir bez parçasına döktü ve yaranın etrafını temizlemeye başladı. Dicle'nin ayağı eğri ve kalın bir odun parçasına benziyordu.
- Bêrîvan daha yürümeye başlamadan devlet köylerine baskı yapmış, korucu olarak devletin yanında yer almalarını istemişti. Babası da birçok komşuları ve akrabaları gibi bu teklifi onursuzluk kabul ederek, tüm malvarlıklarını bırakmış ve Nusaybin'e göç etmişti. Bir süre sonra devletin istemini kabul etmedikleri halde, köyde kalan birçok köylü katledilmiş, bir kısmı da tutuklanarak Diyarbakır Cezaevine konulmuşlardı.
- Bêrîvan'ın babası ilk evliliğinde çocuk sahibi olamayınca ikinci evliliğini yapmıştı. Aynı aşiretten, ama Suriye parçasında yaşayan 24 yaşındaki bir kadınla evlenmişti. Aşiretin, ailenin soyunu uzatmak için gerekirse birden daha fazla evlilik yapmak eski bir Kürt geleneği. Bêrîvan'ın babası için de terk etmek zorunda kaldığı topraklarından daha önemli mesele çocuk meselesiydi.
- Annesi babasına göre daha zeki ve mantıklıydı. Aşiret geleneklerinin sorunların çözümünde artık işe yaramadığını anlayabiliyordu. Bu nedenle Bêrîvan'ın okumasını, hiç değilse beşi bitirmesini istiyordu. Ama kocasına sözünü dinletemedi, Bêrîvan okula gönderilmedi. Ama Bêrîvan çok şeyler öğrendi. Bir yandan polisin, askerın baskısı ve terörü, diğer yandan aşiret yaşamı ve gelenekler...
- Babası sık sık ahlaklı olmaktan söz etmiş, etrafta herkesin taktir ettiği saygılı, ölçülü ve hamarat bir kız yetiştirmişti. Partiye desteği farzdır diye tanımlayan babası, Kürt halkının davasının haklı olduğuna sonuna kadar inanırdı. Ama söz, namusu diye baktığı kızına gelince işler değişiyordu. O, kızının dağ başlarında savaşabileceğine inanmadığı gibi, bunu uygun da görmüyordu. Onun aşiretten amcasının oğluyla evlendirilmesi planı vardı zaten. Amca da müstakbel gelinini sevir, onun hamaratlığı ve saygılı davranışlarının bir düzine çocukla mükemmel bir olgunluğa erişeceğine inanıyordu.
- Serhildanlar Kürdistan'ın dört bir yanından birbirini izliyordu. Nusaybin'de de halk ayaklanmaları, protestolar, devletin zulmüne karşı direnişler, şehit cenazelerinin törenleri, taziyeler, Newroz kutlamaları... Bêrîvan da kendisini birden bire kalabalıkların içinde buldu.
- Bir söz var ki hiç Bêrîvan'ın aklından çıkmadı. Annesi sık sık şehit analarını ziyaret eder, onlarla konuşur, onların duygularını paylaşmaya çalışırdı. Bir gün Bêrîvan'a "Bêrîvan, ben o analar gibi içten ağlayamıyorum. Çünkü benim bu vatan için kan döken bir evladım yok. Sen de bu yola girmelisin, dökeceksen kanını bu yola dökeceksin."
- Bêrîvan bunu hiç düşünmemişti. Kavgaların direnişlerin içinde olmak, yaşlıları ile birlikte kavga etmek güzeldi, ama bu boyutu hiç de aklından geçmemişti. Annesi onu aydınlatıyordu. Eylemlerin, serhildanların siyasi manasını kendi bildiğince Bêrîvan'a kavratmaya çalışıyordu. Yıllar sonra parti okulunda eğitim görürken derste anlatılanların birçoğunun annesinin söyledikleri ile yakınlığını görünce ona saygı ve sevgisi daha da artmıştı. Anası, kendi elleriyle devrime kerdisini hediye etmişti.
- Geldiği yaşam tarzı ve gelenekler Bêrîvan'ı cesur, fedakar ve sabırlı kılıyordu. Kurallara sonuna kadar bağlıydı. Tavizsiz bir komutandı o. Bunun yanında duygu yüklü ve insancıldı da.
- Okumamış olması, idealist düşüncelerin etkisinde büyümüş olması zaman zaman onu zorlasa da, kavrama sorunu yoktu. Ona göre halka layık olmak şehadetle mümkün olabilirdi. Bu nedenle çatışmalarda gözü kara ve düz savaşması arkadaşlarının eleştirilerine neden oluyordu. Aldığı eğitimle bu tür savaş tarzının neden yanlış ve yersiz olduğunu kavramıştı artık. Aslında onu böyle gözü kara yapan annesinin sözleriydi. O sözlerle layık olma adına hareket ediyordu. O her zaman kahramanca bir yaşam yaşayıp ardından tertemiz bir şahadete gözünü dikmişti. Uzun bir süre tek

ideali buydu.

- Dicle ise Karşlıydı. Yani Serhatlı. Babası bir süre hayvan tüccarlığı yapmıştı, yoksul bir aileye mensuptu. Ekonomik nedenlerden ötürü İstanbul’a göç etmişlerdi. Babası geçici işçilik yapıyor. Bazen de seyyar satıcılık yapıyordu. Tek arzusu çocuklarını okutabilmektir. Onların da kendisi gibi ezilmelerine engel olmak için alabileceği en önemli tedbir buydu. Babası 16 yaşında, annesi 12 yaşında iken evlenmişlerdi. Bir anlamda iki çocuk bir araya gelmiş, çocukluk, gençlik dönemlerini yaşamadan kendilerini yaşam kavgasının içinde, geçim sıkıntısının cenderesinde bulmuşlardı. Ama bütün bu sıkıntılara rağmen dürüstlük, alınteri ile geçinme ailenin ilkesi olmuştu.
- Serhat gelenekleri, Kürtlük, Kürtçe dili evin sınırlarını aşmıyordu. Hatta aile bu değerlerden yavaş yavaş kopuyor ve bu giderek kaçışı büyütüyordu. Dicle bu kaderin değişmesi gerektiğini, amcasının evine gelen partililerin konuşmalarından ve onların verdiği ‘yasak kitaplar’dan öğrenmişti. ‘Ananın kaderi, kızının da kaderidir’ kördüğümü artık çözülmeli veya bir yerinden koparılıp atılmalıydı. O da anası gibi hiç görmediği, tanımadığı birisiyle evlenmek istemiyordu. Bir ara kendileri gibi Karşlı olan bir yaşıtına gönül vermiş, evlilik hayalleri bile kurmuştu. O da öyle yarım kalmıştı. Özgürleşmeyen, başkalarının sömürgesi altında olan bir ülkede aşkların da olamayacağını yaşayarak öğreniyordu. Ya da klasik sıradan sevgi gösterilerinin, evliliklerin bir işe yaramadığını anlıyordu yavaş yavaş...
- Dicle gerçek aşkın, güzel bağlılıkların özgürlükle mümkün olabileceğini; bunun için de özgür bir ülke, özgür bir dil ve özgür düşünceler için savaşımın zorunlu olduğuna inanıyordu artık. Öyleyse beylerden, paşalardan arta kalan ve ne zaman yıkılacağı belli olmayan bu gecekondu evleri terk edilerek geriye dönülmeliydi. Asker postallarının izleri vatan topraklarından silinmeliydi. Özgürlüğe, eşitliğe ve insan onuruna yaraşır bir yaşam için savaşmak tek seçenektir. Zaten önlerinde başka yol bırakılmamıştı ki.
- Bir gün Dicle de birçoklarının ‘cennet’ saydığı, umut aradığı İstanbul’u terk etmişti. Ortadan kaybolmuş, gerillaya katılmıştı.
- Güçlülere dayanma, sabır ve fedakarlık ölçüleri oldukça gelişkindi Dicle’nin. Savaşa yaklaşımı Bêrîvan’dan daha doğru ve gerçekçiydi.
- İşte iki ayrı dünyadan gelen bu iki genç insanı bir araya getiren güç; bilimde de, tanrı katında da haklılığına inanılan savaştı.
- Dicle yakınlarında bir yere düşen havan topunun gürültüsü ile gözünü açtı. Bêrîvan’ın uzandığı yere baktı, yoktu. Belinden tutarak yarım doğruldu. Onu biraz ilerdeki bir badem ağacının üzerinde gördü, sevindi. Biraz sonra bir havan daha atıldı. Bêrîvan ne badem topluyor ne de iniyordu. Sabah da kobra üzerlerinden birkaç tur atmıştı. Düşmanın kendilerini tespit etmesinden korktu. Bêrîvan birkaç dal aşağıya yaklaştığında bademden atladi ve ağır ağır yürüdü. Yaklaştığında gülüyordu, ceplerini şişirmişti. Dicle biraz da sert bir ses ifadesi ile;
 - Maymun gibi ağaçlara tırmanıp duruyorsun, ama o kadar yüksekte atlarsan bir yerini sakatlayacaksın.
 - Ne yapalım aç mı kalalım, dedi Bêrîvan. Sonra dedesini anlatmaya başladı.
 - Dedem meyva ağaçların çok sever ve çok iyi bakardı. Her sabah gider onları tek tek kontrol eder, hangisinden ne kadar meyva koparılmışsa anlardı. Böyle durumlarda sinirlenir, sövüp sayardı. Badem toplarken onun bu halini hatırladım.
- Her ne kadar bademleri ve otları bolca toplasalar da beslenmeleri tek düze olduğundan hem doyurucu olmuyor hem de vücudun güç kaybına engel olmaya yetmiyordu. Bêrîvan’ın getirdiği bademleri Dicle taşla kırıyor, kabuklarını soyuyor ve tuzlu suyun içine bırakıyordu. Bu şekilde bademlerin acısını terbiye etmeye çalışıyordu. Bir yandan da Bêrîvan’la konuşuyordu;
 - Hatırlıyor musun bizim takım komutanımız Mahir arkadaş, operasyondan önce “bu köylerde badem ve cevizler olduğunda toplayarak depolayacağız, kışa hazırlanacağız” diyordu. Bırak

depolamayı şimdi buralara gelemiyorlar bile... Neyse bir gün görüşürsek midemizde depoladığımızı kendisine anlatırız.

- Karşılıklı güldüler. Bazen günlerce gülmedikleri de oluyordu. Hiç farkında olmuyorlardı. Ama böyle durumlarda bir birikim oluyor ve küçük bir bahane ile gülmeleri giderek gülme krizine dönüşüyordu. İkisi gözlerinden yaşlar boşanıncaya, yorgun düşünceye kadar gülüyorlardı. Geçen gün de domuzları korkutmak için Bêrîvan'ın çıkardığı seslerden ürküp büyük bir telaşa kapılan hayvanların panik haline dakikalarca gülmüşlerdi. Birkaç kez de birbirlerine sarılarak dakikalarca ağlamışlardı. Kısacası, ağlamanın, gülmenin vakti belli değildi. Ani bir gelişme, bir söz bu duyguları harekete geçirmeye yetiyordu.
- Spindarok da yaklaşık bir ay geçmişti. Çevredeki yiyecekler de tükenmek üzereydi. Bêrîvan yine hazırlığa başlamıştı, depo aramaya gidecekti. Bu ayrılış vakitlerinde Dicle de Bêrîvan'da ister istemez bir tedirginlik yaşıyorlardı. Yine böyle olmuştu. Dicle'nin bakışları değişmişti, başını önüne eğdi. Bêrîvan bu değişikliği sezmişti, ama kararlı görünüyordu;
- Bu kez Gundike Ramo'ya gideceğim.
- Yolda veya köyde seni neler bekliyor bilmiyorum. Düşman çok yakınımızda. Açıkçası tedirgin oluyorum. Ama eğer döndüğünde beni şehit olmuş görürsen raxtımı ve silahımı Çimen'e teslim et.
- Bêrîvan bu sözler karşısında duygusal bir yaklaşım göstermedi. Oldukça sert ve tehditkar bir ses tonu ile bağırđı;
- Sen artık şehit düşmeyeceksin, vazgeç artık. Beni de böyle sözlerle etkilemeye çalışma. Buna hakkın yok.
- Dicle ses çıkarmadan Bêrîvan'ın sabah getirdiğı gelinciklere baktı. Bêrîvan konuyu değıştirdi.
- Eskiden Kürtler yaralarını tedavi etmek için hayvanların kılını yakıp yaranın üstüne koyuyorlarmış. Daha önce hatırlamamıştım.
- Bêrîvan toz haline gelen tütünden bir sigara sardı ve yaktı. Birkaç yudum çekti. Dicle'ye dönerek;
- Senin silahını alıyorum, depo aramaya çıkacağım. Fazla gecikmemeye dikkat edeceğim.
- Sigarasının kalan kısmını Dicle'ye uzattı. Dicle sigarayı büyük bir istekle içine çekerken, o silahı omuzuna astı ve uzaklaştı.
- Spindarok'la Gundike Ramo arası yaklaşık bir saatlik bir yoldu. Bu köyde tıpkı Spindarok'un akibetine dönmüş, devlet güçlerince yıkılıp harabeye dönmüştü. Bêrîvan düz patikayı hızlı adımlarla yürüdü. Bir taraftan da tepelere ve çevreye göz atıyordu. Sıcak hava nedeniyle lastik ayakkabılar ayaklarını yakıyordu.
- Gundike Ramo Şırnak'a bağlıydı. Buralarda halkın çalıştığı kömür ocakları vardı. Yol boyunca etrafa saçılmış kara kömürler buraların zamanında ne kadar canlı ve hayat dolu olduğunu anlatıyordu. Bêrîvan etrafı fazla kontrol etmeden köye girdi. Burnuna kötü bir koku geldi. Kokunun geldiğı yöne doğru ilerledi. İlerledikçe koku ağırlaşıyor, dayanılmaz bir hal alıyordu. Biraz ilerde iki taşın yakınında ne olduğu belli olmayan bir siyah nesne duruyordu. Yolda gelirken düşmanın öldürdüğü katırları görmüştü, bu da onlardan biri olabilirdi. O yöne doğru ilerlemeye devam etti.
- Birden ayakları durdu Bêrîvan'ın, yerdeki bir insan cesediydi. Ayakkabılarından biri ayağından düşmüştü. Cesede yaklaşımadan biraz yukarısına baktı. Bir taşın altında bir raxt ve çanta gördü. Şutığını ve kefiyesini de rastgele atmış ve sürünerek ilerlemeye çalışmıştı, belli oluyordu. Muhtemelen kendisini aramaya gelecek arkadaşlarının, izini kolay bulmaları için böyle yapmış ve eşyasını dağıtmıştı.
- Bêrîvan bu yerdeki cesedin bir gerilla olduğunu anladı. O da kendileri gibi büyük idealler, büyük amaçlar için savaşmaya karar vermiş biriydi. Şehit olmuştu. Ama kimdi bu? Belki de çok yakın bir

tanıdığıdır, belki de omuz omuza birlikte defalarca düşmana karşı savaştıkları bir arkadaş...

- Bêrîvan cesede yaklaşmadan etrafında daireler çiziyor ve yüzünü görmeye çalışıyordu. Aslında cesedi gömmek gerekiyordu. Ama cesaret edip yaklaşmıyordu.
- Şehit düşen gerillanın aniden yere düşmediği belli oluyordu. O takatsiz kaldığını anlayınca uygun bir yerde durmuş, başını iki küçük kayanın arasındaki düzlüğe bırakmış, bir ayağını karnına çekerek uzanmıştı.
- Bêrîvan artık sağlıklı düşünemiyordu. Ne yapacağını birbirine karıştırmıştı. Korkmuştu, dizleri titriyordu. Ama yerdeki ceset, kendi arkadaşlarından birine aitti ve bu kesindi.
- Korkusunu yenmek için annesinin sözlerini hatırladı tekrar. Şehitlerin saf, temiz ve tüm günahlarından arınmış insanlar olduğunu sık sık dile getirirdi. Şehitler nerde olurlarsa olsunlar onlara sahip çıkılmalı diye düşündü. Bu düşüncesi cesaretlendirdi onu.
- Bêrîvan düşündüklerinden dolayı biraz cesaretlendi. Cesede doğru yaklaştı, elini uzattı. Sanki acıtacakmış gibi bir duygu ile oldukça dikkatle cesedin kafasını topraktan kaldırdı, baktı. Bir daha bakamadı, bıraktı. Şehidin yüzü tanınmaz olmuştu. Yüz etleri çürümüş elmacık kemikleri açığa çıkmıştı. Etlerin aldığı siyahi renk görünümü daha da korkunç hale getiriyordu. Korkunç bir gerçektir, arkadaşları kemik yığını haline gelmişti.
- Bêrîvan cesedin başını düzeltmek için titreyerek baş tarafa geçti. İki eliyle ve gayet dikkatle başı çeviriyordu ki, baş bir çıtırtı sesi ile vücuttan ayrıldı. Bêrîvan'ın titremesi arttı, ellerini çekti, eliyle birlikte bir tutam siyah saç avuçlarında kaldı. Daha önce düşmanın Nusaybin caddelerinde işkence ile öldürdüğü ve sürüklediği gerilla cesetlerini de görmüştü. Ama hiçbirisi bu kadar korkutucu gelmemişti.
- Cesedin yüzünü birkaç yaprakla örttü. Kıvrılmış ayaklarını düzeltti. Kolundaki saati son anda fark etti. Bilekteki etler çürümüş, saatin kordonu oldukça bol görünüyordu. Bêrîvan kan- ter içinde kalmıştı. Sinekler cesede konup kalkıyorlardı. Yanında duran telsizi de son anda fark etti. O halde bu bir komutandı. Uzandı telsizi de aldı. Pilleri güneşten patlamıştı. Bu eşyaları nasıl götüreceğini hiç düşünmemişti. Rastgele eline koluna raxtı, çantayı, telsizi aldı. Bir iki adım atmıştı ki gözleri karardı, düştüğü yerde bayıldı.
- Kendine geldiğinde geriye bakma cesareti göstermedi Bêrîvan. Malzemeleri topladı, hızla bulunduğu noktadan uzaklaştı ve adımları giderek koşu hızına ulaştı. Bir an önce buralardan uzaklaşmak istiyordu. İnançları, eğitimlerde aldığı bilgi ve birikimler ve yüce amaçlar olmazsa, bir insanın bu görüntüler karşısında rahatlıkla delirebileceğini, en azından büyük bir depresyon geçireceğini düşünüyordu Bêrîvan.
- Dicle Bêrîvan'ın sararan yüzünden ve getirdiği eşyalardan önemli bir değişiklik olduğunu hemen anladı.
- – Ne oldu? Elindekileri nerede buldun?
- – Kimindir öğrenemedim, ama şehit bir arkadaşına ait eşyalar, diye soluk soluğa, ama anlaşılmasa titrek bir sesle bir şeyler geveledi konuşma kabilinde.
- Önce yeleğin ceplerine baktılar. Şehide ait bir kimlik çıktı. Adı Sinan'dı, görevi takım komutanıydı. İkisi de iyi tanıyordu. Bêrîvan resme baktıkça Sinan'ın yerdeki görüntüsü gözünün önüne geldi. Dicle'nin ses tonu ve vurguları büyük bir hüznün ve acı yüklüydü;
- – Biliyorsun değil mi? Sinan Gundike Ramo'luydu. İnsanın kendi köyünde, bu şekilde şehit düşmesi ne acı. Neler düşünüyordu acaba? Çocukluğunu, gençliğini yaşadığı bu yerlerde yaralıyken ve ölmek üzereyken bir insanın aklına ne gelir? Belki kendi evlerinin harabelerini, annesinin, kardeşlerinin sulietleri geçti gözlerinin önünden. Belki komşularını, arkadaşlarını hatırladı. Belki de sevdiği yarını görmek istedi son kez, kim bilir...
- Duygu yüklü bu konuşmayı yine kendisi kesti aniden.

- – Hatırlıyor musun, bir çatışmaya giderken yolda karşılaşmıştık nasıl coşkulu, heyecan doluydu değil mi?
- – Evet çok iyi hatırlıyorum. Anlaşılan O da o süreçlerde yaralanmış.
- Bin bir duyguyla ve acıyla diğer eşyalara baktılar. Çantadan ‘Politik Rapor’ isimli kitap çıktı. Gerilla saflarında çok bulunmayan bir kitaptı. Üstelik Başkan Apo’nun yazdığı bir kitaptı. Bu koşullarda müthiş yararı olacaktı. En çok Bêrîvan seviniyordu.
- – Tam bize göre, artık sıkılmayız. Sen okursun ben dinlerim. Üzerinde tartışır, eğitim çalışması da yürütebiliriz artık.
- Çantada bir defter, bir kalem, bir kefiye, bir yağmurluk, altı paket sigara, çakmak ve bir spor ayakkabısı vardı. Eşyaların hepsi yeniydi. Yeleğin arkasından giren kurşun ve kan izleri darbeyi arkadan aldığını gösteriyordu.
- Telsiz bu haliyle işlerine yaramayacaktı. Şimdi üç raxtları vardı. Arkadaşlarının şehit düşmesi onları son derece üzmüştü, duygulandırmıştı, ama buldukları eşyalar epey işlerine yarayacaktı. Bêrîvan ayaklarını yakan lastiklerden kurtulacaktı. Ayakkabı epey büyüktü, ama uçlarına bez sıkıştırdı ve giydi. Dicle artık bugünleri, yaşadıklarını yazabileceği malzemeye kavuşmuştu. Günlerden, hatta aylardan sonra saatin kaç olduğunu artık bilme şansına sahiptiler. Bêrîvan;
- – Yine şehitlerin sayesinde biraz rahat edeceğiz, dedi.
- Bêrîvan bütün bunları yaşadıkça düşmana daha büyük öfke duyuyordu. Elinden gelse onları elleriyle parçalayacaktı. Öfke doluydu. Şehitlerin canlanması için ölmesi işe yarasa tereddütsüz şu an ölmeye hazırdı.
- Fakat onun önünde ciddi bir görev duruyordu. Birincisi Dicle’yi sağ salim partiye teslim etmek, ikincisi ise olanları, yaşadıklarını anlatmaktı. Bu nedenle kendisine ihtiyaç vardı, yaşaması gerekiyordu.
- Dicle uzun bir aradan sonra ilk kez yazı yazacaktı. O, içinde bulunduğu ruh hali nedeniyle duygularını ne Bêrîvan’a açabiliyordu ne de başka bir biçimde kendisini ifade edebiliyordu. Dicle sadece düşündüklerini duygu yüklü bir şiire dönüştürebilirdi. Öyle de yaptı. İlk sayfaya ilk şiirini yazmaya başladı;
- Olur da bir gün bulmak istersen beni
- Takılır gökkuşağına düşersin yollara
- Gece yarılarına varan sohbetlerimizi anarsın
- İttiğimiz çayın tadını
- Yeniden yaşamak ne güzel olurdu değil mi?
- Sonra özgürlük sevdamızı
- Sevda uğruna geçen yılları
- Kavgada da olsa dört elimiz
- İnsan insana kavuşmuş derler
- Kavgadır bu, hayalleriniz aksesuarıdır yaşamın
- Bir sabah beni bulduğunda
- Kırığı düşmüş olabilir üzerime
- Sakın için burkulmasın
- Saçıma dokunduğunda

- Saçlarım avuçlarında kalabilir
- Yüzümün derisi soyulup
- Morartılar çıkmış olabilir
- Ürpermeyesin!
- Gözlerin dört açılmasın
- Mermilerin, bomba parçalarının
- Vücudumda açtığı oyuklar
- Şaşırtmasın seni.
- Ağlama, korkma, kaçma benden
- Daha yanaş, daha yakın gel
- Unutma eylem güzeliyim ben.
- Yaşanan son olayın üzerinden iki gün geçmişti ki Bêrîvan başka bir noktada bir şehit daha gördü. Daha diğerinin etkisinden kurtulmadan bir daha aynı şeyleri yaşadı. Fakat bu ikinci şehit üzerinde fazla oylanmamış, raxt ve silahını almış ve hızla oradan uzaklaşmıştı.
- Dicle, Politik Rapor’u dikkatle okuyor, okuduktan sonra Bêrîvan’a Kürtçe tercüme ediyordu.
- Dicle yavaş yavaş kendisine geliyordu. Yalnız sağ ayağındaki kırık, onun ayağa kalkmasına olanak vermiyordu. Yara da sürekli kurtlanıyordu. Bêrîvan Dicle için bir de pantolon bulmuştu. Çok yeni olmasa da oldukça işe yarayacaktı.
- Dicle her akşam kayboldukları günlerin sayısını defterine kaydediyordu. Ayrıca başlarından geçenleri de anlatıyordu. Arkadaşı geçici de olsa kendisini terk ettiğinde kapıldığı duyguları, karıncaları, kertenkeleleri, kuşlarla sohbetlerini hem düşünüyor, hem yazıyordu. Oturduğu yerden bir gün bir kertenkelenin bir çekirgeyi avlamasını izledi. Kertenkele pusuda bekliyor, yan gözle çekirgeyi süzüyordu, hareketsizdi, ölü taklidi yapıyordu adeta. Çekirge atış mesafesine geldiğinde tek atlayışta yakaladı ve yuttu onu. Dicle bu hareketi gerilla pusularına benzetti biraz. Her şey çok ani ve çok hızlıydı. Aksi halde pusu, pusu olmaktan çıkardı.
- Bêrîvan Gundike Ramo tepesindeki mağarayı kontrol etti. Mağaranın yol hattı üzerinde olması nedeniyle giden gelen olursa rahatlıkla görülebilirdi. Spindarok’da geçen günler tam tamına 42 gün olmuştu. Düşman tepelere çadırlarını kurmuş, arada bir kobra helikopterleri ile keşifler yapıyor, gitmeye niyeti de yoktu. İkisi dışında içinde bulundukları geniş bir alanda başka gerilla gücü bulunmuyordu. Yeni bir nokta buldular. Şerifin Mağarası adı verilen bu yer Gabar’la Cudi arasındaydı ve yola hakim bir noktadaydı. Gabar’dan gelip gidenler bu yolu kullanmak zorundaydılar.
- Gerçek, bir kavalın ezgisi gibi zaman zaman içleri sızlatan bir hüznün denizidir. İnsanı bu denizin en uzak noktalarına götürür, umut limanlarında gezdirir.
- Sabah erkenden Gundike Ramo’ya gitmek için hazırlandılar. Şehitlerin üzerinden kaldırılan eşyalar yüklerini ağırlaştırmıştı. Bêrîvan bu kez eşyaları dört parçaya ayırdı. Yani aynı yolu dört kez yürüdükten sonra noktalarına ulaşacaklardı. Bir seferde Dicle taşınacaktı. Yol, öncekilere göre yarım saat daha uzun ve zorlu olacaktı.
- Sırasıyla ve on dakikalık arayla eşyaları ve Dicle’yi götürüp dönüyordu. Dicle, sıra ona gelinceye kadar yüzüstü yere uzanıyor, kollarının hareketiyle yerde birkaç adım da olsa sürünerek ilerlemek istiyordu. Kan ter içinde kalmasına rağmen birkaç adım gidebiliyordu.
- Helikopterlerin alçalıp Kursa Keça’ya inip kalktıkları görülüyordu.
- Yolun kenarındaki büyük ağaçlar ve asmalar yolu hem gölgeliyor hem de uzaktan görünmelerini

engelliyodu. Önceki yıldan kalan sarı yapraklar, ağaçların altında yığılmış, yeşil otlar onları zorlayarak aradan fıskırmıştı. Dicle uzandığı yerden etraftaki güzellikleri izliyordu. ‘İnsanlar sevdiklerinin, arkadaşlarının yanında olmadıkça, doğanın güzellikleri paylaşılmadıkça yaşamın ne anlamı olabilir ki?’ diye düşündü. Yeniden sürünmeye devam etti.

- Bêrîvan arkadan izliyor ve Dicle’in bu hali onu her defasında kahrediyordu.
- – Hadi kalk, yine sıra senin, dedi.
- Arkadaşının doğrulmasına yardımcı oldu. Sonra onu sırtına aldı. Dicle “bu kadar güçsüz kaldık, beni kaldıracak gücü nerden buluyor?” diye geçirdi içinden. Bêrîvan ise hiçbir zaman yorgunluğu, acizliği çağrıştıran tek bir ‘ah’ demedi.
- Öğlen güneşi iyice tepelerine vurduğunda iyice yorgun düşmüşlerdi. Bêrîvan eşyaları indirip kaldırmaktan yorgun argın peşpeşe seferler yapıyor, başı dönüyordu. Dicle’nin ise sürünmekten üstü başı toz içinde kalmış, dizinin ağrısı şiddetlenmişti. İkisinin de susuzluktan dudakları çatlamıştı. Büyük bir ceviz ağacının gölgesi altında durdular. Dicle kendisini düşünmüyordu. Bêrîvan’a baktıkça daha çok vicdan azabı duyuyordu. Onun terden su gibi olan saçları, gömleğinin göğüs kısmının tamamen ıslak bir hal alması, lime lime olmuş elbiselerine baktıkça gözleri doluyordu. Bêrîvan’ın kendisine verdiği emeğin yüceliği karşısında nasıl yanıt vereceğini veya ona nasıl layık olacağını sürekli düşünüyordu.
- Bêrîvan;
- – Biraz daha dayan, ilerdeki suyun başında durur, dinleniriz, dedi.
- Sözüünü bitirir bitirmez yerdeki raxtları kaldırdı ve yürüdü. Dicle’de sürünmeye başladı. Karıncaların yürüyüşünü izliyordu. Ne kadar coşkulu, ne kadar istekli ve ne kadar da çalışkanlar, diye düşündü.
- Bêrîvan Dicle’yi sırtına aldı. Kayaların arasından inceden süzülen suyun kenarında oturdular. Ellerini, yüzlerini yıkadıktan sonra bol bol su içtiler. Bêrîvan, sigara paketinden iki tane çıkardı, birini Dicle’ye uzatırken;
- – Çok yoruldun değil mi?
- – Hayır o kadar değil. Eşyaları da beni de taşıyan sensin. Asıl sen çok yoruluyorsun.
- Bêrîvan arkadaşının toz toprak içindeki halini baştan aşağı süzdü. Daha manalı ve dikkatli bakınca gözleri Dicle’ninkilerle çakıştı, ikisi aynı anda gülmeye başladı. Dicle kollarını yana açarak ve kakhahayla;
- – Birbirimize siyaset yapıyoruz. Aslında ikimizde çok yorulduk. Şu halimize baksana.
- Bir gerçeğin bu denli açık dile getirilmesi ikisinin de çok hoşuna gitmişti. Kakhahaları bir süre daha devam etti.
- Dicle, birkaç ay önce erzak almaya giderlerken, arkadaşları ile bu yoldan gittiklerini hatırladı. Bu yürüyüşte arkadaşlarından Rengin katıra binmişti, düşmemek için iki eliyle katırın semerine sıkı sıkı sarılmış halini hatırladı. Yolda rastladıkları bir milisin kendilerine verdiği lokumun tadını bir türlü unutmamıştı. O gün, eşyaya giderlerken birkaç ay sonra bu yolu sürünerek geçeceği, kötürüm, yardım olmadan yürüyemeyen biri durumuna düşeceğini hiç aklını ucundan geçmezdi tabii ki.
- Akşama doğru mağaraya yetiştiler. Mağara bir tümsekteydi. Su alt tarafta kalıyordu. Girişi oldukça genişti. Bu haliyle helikopterler rahatlıkla tarıya bilirlerdi. Mağaranın en dip noktasına yerleştiler. Girişin geniş olması nedeniyle içerisi yeterince aydınlanıyordu. Daha önce gerillaların yaptığı ateş yeri hala duruyordu. Bêrîvan etraftaki külü ve büyük taşları temizledi.
- Dicle, bu mağaraya da daha önce gelmişti. Elini uzandığı yere vurarak;
- – Buraya Belengaz arkadaşı da uzatmıştık. Sonbahardı, yağmurlu günlerdi. Burada bir aya yakın

kaldık. Belengaz arkadaş yaralıydı.

- Bêrîvan dinliyordu. Yer değişimi ikisini de biraz rahatlatmıştı. Bêrîvan sabahın erken saatlerinde veya akşam karanlığında köyün içine gidip geliyordu. En güzel üzümleri buluyor, getiriyordu.
- Eğitim programını da aksatmadan sürdürüyorlardı. Dicle Politik Rapor’u okuyor, okunan bölümü ikisi tartışıyor. Ayrıca Bêrîvan’a okuma yazma da öğretiyordu. Politik Rapor’daki birçok tanımlama, birçok açıklama devrimi ve devrimin sorunlarını ortaya koyuyordu. Bunun yanında güçlü kişilik, militan özlemleri konuları da onlara güç veriyor, içinde bulundukları koşulların aşılabileceğine olan güvenleri artırıyordu.
- Her sabah mağaranın önüne iki kuş gelip konuyor, çalıkların üzerinde saatlerce muhabbet ediyorlardı. Kuşların bu hareketi bir gün dahi aksamadı. Dicle;
 - Bunlar da bizim gibi iki arkadaş.
 - Ne kuşu bunlar, diye sordu Bêrîvan.
 - Bilmiyorum, ama bize arkadaş oldular.
 - Arkadaş nasıl yazılıyor bana gösterebilir.
- Dicle, şehit Sinan’ın kalemi ile deftere ‘arkadaş’ yazdıktan sonra Bêrîvan’a gösterdi.
 - Sen de birkaç kez buna bakarak yazmaya çalış. Ama daha sonra ben sana sorduğumda deftere bakmadan yazacaksın.
- Bêrîvan hemen aceleyle yazmaya başladı. Bitirdikten sonra Dicle’nin yazdığı ile karşılaştırdı;
 - Senin yazın çok güzel, benimki ise kamburu çıkmış yaşlılar gibi duruyor, dedi.
- Günler geçiyordu, yoldan gelip geçen bir tek insana rastlamadılar. Bêrîvan sık sık mağaradan uzaklaşıyor, dışarda oldukça uzun süre kalıyor, elinde yiyeceklerle dönüyordu. Geceleri de uyumuyorlardı. Ay ışığı altında ve ateş böceklerinin, baykuşların sesleri eşliğinde saatlerce konuşuyorlardı. Öyle ki konuşulmadık bir şey kalmamıştı adeta. Sonuçta “bundan sonra ne olacak?”, “Ne yapacağız?”, “Ne zamana kadar böyle dayanacağız?” soruları ikisinin de kafasına çakılıp kalıyor, yanıtını arıyorlardı. Ama ikisi de bu soruları hem uygunsuz hem de umutsuzluk belirtisi saydıklarından sorma cesareti gösteremiyorlardı.
- Düşman her tarafı tutmuş ve yerleşmişti. Ama asıl sorun Dicle’nin yürüyememesiydi.
- Bir gece sabaha kadar havanlar atılarak silahlar sıkıldı. O gece ikisi de heyecandan uyuyamadı, çünkü düşman çekilme anlarında önce havan atıyor, ardından da silah sıkarak geri çekiliyordu. Düşman tepeleri bırakırsa arkadaşlarına ulaşmaları oldukça kolaylaşacaktı. Sabah uyandıklarında çadırların kuruldukları gibi yerinde durduğunu görünce ikisi de hayal kırıklığına uğradı. Bu kez de umutları boş çıkmıştı.
- Bêrîvan Dicle’yi uyandırmayı unuttu ve yiyecek toplamaya gitti.
- Dicle yarasının ani bir biçimde sancılanması üzerine uyandı. Sanki birileri sivri dişlerini batırarak, yarayı yerinden çıkarmak istiyordu. Yaranın oluşturduğu kurtçukların hareketi bu sancıyı arttırıyordu.
- Bêrîvan yiyecek toplamaya gittiğinde, yalnız kaldığı zamanlar daha fazla hayal kuruyordu. Bazen geri döndüğünde Dicle’nin kendisini ayakta ve gülererek karşılayacağını, bazen üzüm asmasının altından tanıdık bir arkadaşının fırlayarak kendisine “sen hala yaşıyor musun?” diye soracağını düşünüyordu. Yine dalıp gitmişti ki, önündeki çukuru görmedi. Basınca ayağı burkuldu. Aklına ilk gelen soru “ya bana bir şey olursa Dicle’nin hali ne olacak?” oldu. Böyle bir soru ilk kez aklına geliyordu ve oldukça kötü sonuçlara yol açacağını düşündü. Bileğini elleriyle oğuşturdu. Ayağa kalkıp yürüdü. Burkulma epey etkili olmuştu. Ayağını basınca sancı artırıyordu.
- Dicle Bêrîvan’ın topallayarak geldiğini görünce gecikme nedenini de anladı. Ama yine de sordu.

- Bêrîvan gidip arkadaşlarını aramaya karar vermişti. Bu düşüncesini Dicle'ye anlatmalı ve onu ikna etmeliydi. Operasyon nedeniyle gücün büyük bölümü Cudi'nin dışına çıkmıştı. Fakat nerelerde olabilecekleri konusunda bir fikirleri yoktu. Varsayımlara dayanarak en yakın ihtimal, Biryana köyü yakınlarında olabilecekleriydi. Ne var ki, bu köy de sonradan koruculuğu kabul etmiş, tehlikeli bir köydü. Fakat birçok köy gibi burada da milisler vardı. Riski göze alıp gitmek en doğru düşünceydi.
- Daha sonra Dicle'ye de açtı bu düşüncesini. Bu konu üzerinde saatlerce tartıştılar. Dicle endişeli ve kararsızdı;
- Bilemiyorum heval Bêrîvan. Korucular bizi yakalayıp teslim edebilirler. Hem biz hangi milisi tanıyoruz ki?
- Bêrîvan yerinde duramıyordu. Ay ışığının aydınlattığı mağarada bir aşağı, bir yukarı gidip geliyordu. Ciddi konuları tartıştıklarında duygusallığı bir kenara bırakıyorlardı. Bu konuşmaları resmi toplantılara dönüşüyordu. Bêrîvan arkadaşını ikna etmeye çalışıyordu;
- Rastgele köye girmeyeceğiz tabii. Önce keşif yapacağım. Tehlike olup olmadığını az çok anlayacağız o zaman. Daha sonra ben silahlı olarak köye inerim. Köyün etrafını arkadaşlar tarafından sarıldığını, kuşatıldığını anlatırım.
- Bêrîvan'ın kaşları çatılmıştı. Bir tur attıktan sonra konuşmasını sürdürdü;
- Biraz riski var tabii. Ama biz de artık bir şeyler yapmalıyız...
- Dicle, eliyle örülü saçı ile oynarken bir yandan düşünüyordu. Bu kez düşüncelerini açıklamayı ertelemedi;
- Peki ben nasıl yürüyeceğim? Burayla Spindarok arası bir saatlik yoldu, biz 8 saatte geldik. Bildiğim kadarıyla, Biryana 4– 5 saatlik bir mesafedir. Nasıl gideceğiz?
- Malzemelerin hepsini saklayacağız. Yanımıza bir silah, bir de bombaları alacağız. 3–4 gün içinde yetişiriz.
- Sustular... Dicle düşünceliydi.
- Bu halde gitmelerinin doğru olmayacağına inansa da Bêrîvan'ın kararlılığı karşısında engel olmak istemiyordu. Ama kendi durumunu düşününce konuşmadan duramadı;
- Heval, sen beni taşıyamazsın. Yolda perişan oluruz. Bence beni bırakıp gitmen daha doğru olur. Arkadaşları ararsın, zaten bulduğunuzda gelir beni de alırsınız.
- Bêrîvan bu görüşe karşı katı görünüyordu;
- Hayır! Bunca zamandır birlikteyiz ve hiç ayrılmadık. Üstelik biraz güçlendin, yaran da iyileşiyor. Biraz takatimiz var. Durumumuz iyiken ulaşmalıyız. Yoksa daha kötü koşullarla karşılaşabiliriz.
- Dicle de bir devrimci olarak artık bir çözüm bulmanın zorunlu hale geldiğini biliyordu. Ama Bêrîvan'ın objektif davranmadığına inanıyordu. Ama inisiyatif ve komuta Bêrîvan'daydı ve daha fazla engel olmak da istemedi.
- Eh... Tamam! Dediğin gibi yapalım. Ne de olsa komutan sensin.
- Komutan da asker de ikimiziz. Daha iyi çözüm önerilerin varsa söyle, ama başka çözüm yolumuz yok.
- Geç saatlere kadar süren tartışma, sabah erkenden hareket etme kararıyla sona erdi.
- Yola çıkalkı yarım saat olmuştu. Bu süre içinde Bêrîvan iki kez sendeleyerek düşmüştü. Zorlanıyorlardı. Raxtı Dicle'nin omuzlarına bağlamışlardı. Silahı Bêrîvan taşıyordu. İradelerini güçlü tutmaya gayret ediyorlardı. Çünkü önlerinde daha 3–4 günlük bir yol vardı.
- Güneş yükselmiş, adımları daha güçlkle atıyordu Bêrîvan. Dicle kan ter içinde kalmıştı. Yarası

ağrılıkça beynine vuruyor, kafası zonkluyordu. Daha fazla dayanamadı.

- Bêrîvan heval bir dakika dur! Beni yere indir.
- Bêrîvan itiraz etmedi ve onu yolun kenarına indirdi. İndirir indirmez Dicle'nin gözünden yaşlar boşandı;
- Bak heval durumumuz hiç iyi değil. İçimde de kötü bir his var. Beni bu halimle o kadar yol götüremezsin.
- Bêrîvan başını önüne eğdi. İç çekip elinin tersiyle alnındaki terleri sildi. Bir süre bekledikten sonra Dicle'nin gözlerine baktı;
- Tamam, bu sefer seni dinleyeceğim.
- Cümlesini tamamladıktan sonra geldikleri yöne doğru yüzünü dönderdi ve devam etti sözlerine;
- Yani geri mi dönelim diyorsun?
- Dönsek iyi olur.
- Bêrîvan Dicle'yi sırtına aldı ve geldikleri yoldan geri döndüler. Yeni yol yöntem bulmaları gerekiyordu. Dicle'nin yarası da kapanıyordu. Bêrîvan, onun ayağa kalkmamasına anlam veremiyordu. Birkaç kez denemişlerdi. Ayağa kalktığı anda sanki birileri onun ayağına kurşun sıkıyordu. Birden olduğu yere çöküyordu. Dicle, ayağındaki kemikte bir arıza olduğunu hissediyordu.
- Bêrîvan her gün yiyecek aramaya devam ediyordu. Arkadaşının bir an önce iyileşmesi iyi beslenmesine de bağlıydı. Bir gün dut ağacını altında kurumuş dut toplarken domuzların öldürdüğü bir tilki buldu. Yeni öldürdükleri belliydi. Tilkiyi sırtına alıp döndü. Gülerek yere attı tilkiyi.
- Dicle arkadaş sana tilki etti yedireceğim, bu akşam ziyafet var.
- İkisi tilkiyi aralarına aldılar, derisini yüzerek içini temizlediler. Akşam olunca önceden hazırlanan odunları yaktılar. Bêrîvan tuzladığı eti ateşin üzerine büyük bir özenle koyuyordu. Aylardır doğru dürüst bir yiyecek yemedikleri için etin kokusu müthiş bir güzellikteydi. Pişen ilk parçayı Dicle'ye uzattı Bêrîvan.
- Tilki etinden oluşan ziyafet ağır ağır ve sohbet eşliğinde devam etti. Sohbet tamamlandığında etten de geriye bir şey kalmamıştı, hepsini bitirmişlerdi.
- Ateş yavaş yavaş sönmek üzereydi. “Keşke arkadaşlar görüp de gelse” diye düşündü Bêrîvan. Dicle'nin bu yöndeki umudu giderek azalıyordu. O da geçmiş günlerde yakılan büyük ateşleri, bu ateşlerin etrafında tutulan halayları hatırladı. Arkadaşlarının büyük coşkusu, eylem sonrası eğlenceleri... Dalıp gitmişti.
- Bêrîvan onun bu sessizliğini bozdu;
- Hayatımda böyle güzel et yememiştin.
- Doğrudur, annemin tandırda yaptığı kuzudan daha güzeldi gerçekten.
- Ama unutma ki bu ziyafetimizi domuzlara borçluyuz.
- Uzun zamandır ilk defa deliksiz bir uyku uyudular. İkisi de daha önce uyuyamamalarını tedirginliğe bağlasa da, asıl neden aç olmalarıydı. Geceleri öyle zamanlar oluyordu ki üç dört kez uyanıyorlardı. Bazı zamanlar bu uyanmalar çakışınca uzun ve tatlı sohbetlere dönüşüyordu. Bazen de hüznü, ayrılık ve tekrar kavuşma istemi ile yüklü, duygusal konuşmalar yapıyorlardı.
- Bu kadar zorluk ve sorun içinde eğitimlerini aksatmıyorlardı. Yaşadıkları onlara çok şey öğretmişti. Politik Rapor'dan anlayabildikleri kadarı ile kendi direnişleri ve çabaları da oldukça anlamlıydı. Bu tavırlarını sürdürmeleri gerekirdi.
- Sabah Bêrîvan içeri girdiğinde elinde çatallı iki düzgün ağaç vardı. Dicle'ye gülümseyerek baktı

ve ağaçları yere bıraktı.

- Dicle;
- – Ne yapacaksın o ağaçları, dedi.
- Bêrîvan ne yapacağını anlatarak değil, ağaçları koltuğunun altına koyup bir iki adım atarak gösterdi.
- Dicle gülüyordu. Bêrîvan bir tur daha attıktan sonra ağaçları Dicle'ye uzatarak;
- – Şimdi sıra sende, haydi bakalım.
- Dicle, her zaman yaptığı gibi Bêrîvan'ın omuzuna tutunarak ayağa kalkmaya çalıştı. Bêrîvan sol eliyle onun belinden tutarak destek verdi. Sağ ayağına basabiliyordu, ama sol bacağı sanki kopmuştu, kütük gibi duruyordu. Adım atmaya çalıştı, ama sol bacağı hiç tutmuyordu. Acı Dicle'nin beyin hücrelerine kadar sıçırıyordu, daha fazla zorlayamadı, yüzüstü yere yuvarlandı. Başını kaldırır kaldırmaz da öfkeyle bağırdı;
- – Olmuyor, olmuyor görüyorsun işte!
- – Biraz daha sabırlı olmalısın, bu daha ilki oluyor. Takatsiz kalmışsın. Çalışsak olacak.
- – Olmayacak Bêrîvan. Boşuna uğraşıyorsun. Bu ayakta başka bir şeyler var.
- Oturdular. Bir süre ses soluk çıkmadı. İkisi de gözlerini mağaranın önüne konan iki kuşa dikmişti. Bêrîvan ısrarlıydı;
- – Dicle arkadaş biraz daha uğraşmalıyız. Devrimciler çabuk yılmaz. Biraz daha dişini sıkmalısın.
- Dicle elini savurdu. Dudağını sıktı, olmayacak anlamına geliyordu bu işaret. Ama bir kez daha ayağa kalkmak için ellerini toprağa bastırıp kalkmaya çalıştı. Bêrîvan yine yardım etti. Bu kez Dicle sağ elini Bêrîvan'ın omuzuna attı. Mağaranın içinde bir iki tur yaptılar. Dicle bütün ağırlığını sağ ayağına yüklüyordu. Sol ayağına basamıyordu. Bêrîvan iyice umutlanmıştı. Dicle'nin kolunu kendi omuzundan yavaşça indirdi. Dicle bir adım atamadan yere yığıldı. Yüzünü Bêrîvan'a çevirerek;
- – Biliyorum heval gitmemiz gerekiyor, ama görüyorsun ki, olmuyor. Elimde değil, ayakta duramıyorum. Bence sen yalnız git.
- Bêrîvan sinirlendi;
- – Sorun gitme sorunu değil, senin bir an önce iyileşmen önemli. Kaldı ki, seni bu halinle bırakamam. Hem senin bir şeyin de yok. Yürüyebilmen için sadece güçlenmen gerek, o kadar.
- Bu kez Dicle sinirlendi. Bêrîvan onun durumunu bilmiyordu. Onun iyileşebileceğini sanıyordu. Oysa ayağı oldukça kötüydü. Bunu bu kez sert bir biçimde dile getirdi;
- – Bak arkadaş biraz mantıklı ol. Bu halimle beni bekleyerek zaman kaybediyorsun. Ömrümüzün sonuna kadar böyle yaşayarak ölümü bekleyemeyiz. Bak sen de güç kaybediyorsun. Böyle giderse bir süre sonra sen de yürüyemeyeceksin. Şimdi git ve arkadaşları aramaya başla. Onları bulduğunda gelir beni alırsınız.
- Aslında Bêrîvan ilk günden bunun doğru olduğunu biliyordu. Ne var ki arkadaşının yürüyememesi bir an bile yalnız kalması halinde savunmasız kalacağı anlamına geliyordu. Bu nedenle kısa süreli ayrılmalarda bile gözü hep arkada kalıyordu. Uzun bir süreden beri Dicle'de ilk kez böyle kararlı bir biçimde onun gitmesini dayatıyordu. Bu kez denemeliydi. “Tamam öyle olsun”, dedi.
- Raxtını beline oturttu. Ayakkabısının bağlarını söküp yeniden sıkıca bağladı. Çantayı ve silahını aldı.
- İşin en zor anı yeni başlıyordu. Uzun bir zamandır beraber olduğu arkadaşından ayrılmak oldukça güç geliyordu. Hesapta gidip dönmeme vardı, ama bu hersabın ne kadar tutacağı hiç de belli değildi.

Düşman, korucular ve bilinmeyen tehlikeler, tuzaklar. Belki de bir daha asla görüşemeyeceklerdi... Dicle'nin arkası dönüktü. Eğer uzun bir vedalaşma olursa ikisi de dayanamazdı. Konuşma duygusal bir zemine kayardı. Bunun için işi fazla uzatmamalı diye düşündü, Bêrîvan. Hızlı bir hareketle yere oturdu, bir dizini toprağa değdirmiş, eliyle de Dicle'nin elini tutmuştu;

- – Belki arkadaşları bulurum. Eğer onlara ulaşabilirsem, hemen gelir seni alırım. Sen de dikkatli ol. Sonuna kadar direneceğiz, birbirimize söz verdik tamam?
- – Tamam, git Bêrîvan, arkadaşları bulursan selamlarımı söyle. Hakkını da helal et.
- – Helal edilecek hak falan yok ortada. Arkadaşız ve birlikte mücadele ediyoruz. Acı tatlı günlerimiz oldu. Büyük bir direniş de gösterdik. Bütün bunlar partimiz, Parti Önderliğimiz ve yoldaşlık ilişkilerimiz sayesinde oldu. Bu gücümüzü kaybetmemeliyiz. Eğer bu irade ve güç kaynağı olmasaydı biz asla yaşayamazdık. Artık gücümüz var ve arkadaşlarımızı bir an önce bulmalıyız.
- – Tamam heval haydi oylanma git, dedi Dicle.
- Bêrîvan zor olan konuşmayı da yaptığı halde, adeta bir el omuzundan tutmuş onun gitmesine engel oluyordu. Gözleri dolu doluydu. Ağlamak artık an meselesiydi. Elleri Dicle'nin ellerinde kaldı. İkisi birbirinin elini karşılıklı sıktı... Bêrîvan'ın gözlerinden akan yaşlar yanağından süzülüyordu. Dicle de başını eğip gözlerini dirseğiyle sildi. Bêrîvan'ın omuzunu sıkarak;
- – Haydi Bêrîvan daha fazla oylanma gitmelisin artık.
- Hiç cevap vermedi Bêrîvan. Bir süre daha bekledikten sonra kalktı. Durduğu yerde Dicle'ye bakıyordu, konuşmuyordu. Dicle bir kez daha;
- – Sen ne yapıyorsun, neden gitmiyorsun? diye sordu.
- Bêrîvan kesin bir ifadeyle;
- – Heval senden ayrılamıyorum. Seni bırakıp gitmeye yüreğim elvermiyor. Gitmeyeceğim...

III. BÖLÜM

Hêzil suyu tam şehrin ortasından geçiyordu. Su şehri boydan boya dolanıyordu. Nehrin kenarındaki söğütler, çam ağaçları ve çınarlar yemyeşildi. Belediyenin yaptığı parklar ve ekilen çiçekler Hêzil'in güzelliğine güzellik katıyordu. Her 200 metre ara ile suyun üzerine ahşap köprüler yapılmıştı, buralardan yayalar geçiyordu. Evler düzgün aralıklı ve tek katlı, önlerinde küçük bahçeleri ile birbirine benziyordu. Kiminin bahçesinde asma, kimininkinde söğüt vardı. Ama çiçeksiz ev yoktu bu şehirde. Evlerin önü tertemizdi.

Şehrin bitimine yakın bir noktada bir çayhane vardı. Bu çayhaneyi şehrin maden işçileri ortaklaşa kurmuşlardı. Suyun tam üzerine kurulmuştu. Maden işçileri akşam üstleri ve tatil günleri burayı doldururdu. Kahkahaları, şakalaşmaları şehrin en uzak noktasından dahi duyulurdu. Çaylar çayhanenin arkasındaki kayadan çıkan kaynak suyundan yapılırdı. Bu su yazın buz gibiydi, kışın ılık akardı. Çaylar, bakır semaverlerde ve meşe odunu kömürü ile kaynatılırdı. Bir çay içen, bir daha, bir daha içmek isterdi. Tüm şehir halkı bu çayhanenin gönüllü reklamını yaparlardı. Buranın bir özelliği de sabah erkenden günlük gazetelerden birer nüsha masalara dağıtılır ve gelenler hem çaylarını yudumlar hem de gazetelerini okurlardı. Hafta sonları aileler de çocukları ile birlikte çay içmeye gelirler, fakat genellikle oturacak yer bulunmadığından çaylar ayakta içilirdi.

Çayhanenin kitaplığı da epey zengindi. Hêzil'e bakan tarafı ceviz kalaslarından yapılan bir terastı. Teras birkaç basamaklı bir merdivenle Hêzil'e iniyor, Hêzil'in üzerindeki köprü ile karşıya ulaşıyordu. Bu haliyle çayhane adeta bu noktadan itibaren başlıyordu. İşçiler burayı yaparken tüm hünerlerini kullanarak doğal ve sıcak bir görünüm verilmişti.

Suyu geçip elli adım ilerledikten sonra asfalt yola çıkılıyordu. Yol boyunca çiçekler, kültür bitkileri rengarenkti. Çocuk bahçeleri, parklar art arda geliyordu. Şehrin içine girmeden ayrılan yol, Blika

kasabasına, Hevler'e ve diğer Güney şehirlerine gidiyordu.

En çok madencilikle uğraşan şehir halkının bir bölümü de tarım ve hayvancılıkla uğraşıyordu. İnsanlar çok çalışkan ve zanaatkardı. Cudi şehrinin dört kuralı vardı ki şehir halkının ortak iradesi haline gelmişti;

1– Herkes kendi yeteneği çapında çalışacaktır.

2– Herkes emeğinin karşılığında ihtiyacı kadar alacaktır.

3– Şehir her yönü ile korunup temiz tutulacaktır.

4– Bu şehirdeki hiçbir faaliyet ve çalışma, dünya insanlığının çıkarlarına zarar vermeyecektir.

Kışları soğuk geçtiğinden dolayı evlerin mimarisi soğuğu geçirmeyen bir tarzda ve benzer bir mimari ile inşa edilmişti. Ayrıca çeşitli kültür sanat merkezleri, sinema ve tiyatro salonları şehri renklendiriyordu. Şehrin bir de üniversitesi vardı. Navzera'da dağcılık okulu ve dağcılık spor merkezi vardı. Navzera'nın tam zirvesinde bulunan Nuh'un gemisinin kalıntılarını görmek için gelen turistler teleferikle dağa çıkarken doyumsuz bir manzara seyretme olanağı da buluyorlardı. Nuh'un gemisini görmeye gidenler aşağılarda ayaklarının altındaki 'cennet'i yukarıdan doyusıya görebilme inkanına kavuşuyorlardı.

Bir de şehrin orta yerinde şehitler anıtı vardı. Mermer bir kaide üzerine kalabalık insan figürleri oturtulmuştu.

Onu çevreleyen boş alanda da küçük beyaz mermer taşların üzerinde Cudi'de şehit düşenlerin isimleri yazılıydı.

İnsanlar şehrin temizlik kuralını öylesine içselleştirmişlerdi ki yerde en küçük bir çöp dahi bulamazdınız. Sabah erkenden herkes kapısının önünü temizler, belediye arabaları da yolları suladıktan sonra süpürürlerdi. Operlörlerden çalınan marşlar ve kamlarla her gün sanki bir düğün günü gibi karşılanırdı.

Dicle!

Bu ses, Cudi şehrinin sokaklarında, caddelerinde dolaşp, halkla tokalaşan, hal hatır soran Dicle'yi kendisine getirdi.

Bu şehir, bir gerillanın hayalinde kurduğu ve yaşamak istediği bir şehirdi. Hayali dahi güzeldi. Dicle kenidisini o kadar kaptırmıştı ki yüzündeki gülümseme uzun süre silinmedi.

Bêrîvan'ın getirdiği yiyecekleri oturup yediler. Bêrîvan'ın gitmeye karar verip de son anda vazgeçtiği günün üstünden iki gün geçmişti. Değişen fazla bir şey yoktu. Bêrîvan'ı sevindiren tek şey, biraz okuma yazmayı sökmesiydi. Arada bir Dicle'nin yürümesini ümit ediyordu. Bir kez daha değnekleri getirip denediler. Fakat eskisinden farklı hiçbir gelişme yoktu. Dicle titreyip tekrar yere düştü. Bêrîvan ısrarla 'ayakta bir şey kalmadığını, güçsüz kaldığı için yürüyemediğini' tekrarlayıp duruyordu. Bu tavra karşı Dicle;

– Heval bu iş böyle gitmez. Ben yürüyemiyorum işte. Sen yaralı olmadığın halde en az benim kadar güç kaybetmişsin, ayakta duramıyorsun. Bana kalırsa sen gitmelisin. Bana bir şey olmaz.

Bunu daha geçen gün denemiş başaramamıştı Bêrîvan. Onun kafasına Dicle'nin yürüyememesi takılmıştı. Bir kez daha Dicle'ye dönerek;

– Söylesene nasıl oluyor da yürüyemiyorsun?

– Ayağa kalktığımda büyük bir acı duyuyorum. Ayağımdaki acı beynime vuruyor adeta, dayanamıyorum. Üstelik bu konudaki dayatmalarını doğru bulmuyorum. Sana yalan mı söyleyeceğim?

Daha sözünü bitirmişti ki Bêrîvan'ın tokatı Dicle'nin suratına indi. Dicle neye uğradığını anlayamadı. Bêrîvan da şaşkıındı. Bunu nasıl yapabilmişti? İnsanın kendi yoldaşına nasıl eli kalkar

ki? Bir devrimci böyle bir kabalığı nasıl kendisine yedirebilir?

Bêrîvan biraz uzaklaştı, etrafta dolanıp durdu. Dicle'nin gönlünü nasıl alacaktı? Kendisini nasıl affettirecekti?

İçeriye girdiğinde Dicle kaşlarını çatmış oturuyordu. Bêrîvan utandı. Özür dilemesi gerekiyordu, ama bunu doğrudan söylemesine de gururu el vermiyordu. Durumu açıklamaya çalıştı;

– Heval Dicle, biliyorum içinde bulunduğumuz durum bizi çok daraltıyor. Yine de devrimci olduğumuzu bir an bile unutmamalıyız. Yeni bir dünya yaratmak için buralara gelmedik mi? Biz yaralanacağız da, şehit de düşeceğiz. Aç susuz da kalacağız. Çünkü uğruna savaştığımız amaç her şeye değer. Biz askeriz, savaşıyoruz unutmamalıyız. Ama sana yaklaşımımın da savunulacak bir taraf yok. Böyle şeyler olmamalı aramızda. Senden özür diliyorum ve söz veriyorum ki bir daha asla bu gibi durumlar olmayacak.

Bêrîvan kendisine askerce yaklaşarak kendisine bir gün yemek yememe cezası verdi. Ancak Dicle bu cezayı uygun bulmayarak cezanın kaldırılmasını sağladı. Ertesi gün Bêrîvan ani bir kararla durumu Dicle'ye açıkladı.

– Gidip arkadaşları bulacağım. Buna mecburuz, başka seçeneğimiz kalmadı. Bekleyerek de bir şey çözemiyoruz. Köylülere ulaşacağım, belki arkadaşların izine de rastlarım. Bulur bulmaz gelip seni alırız.

Dicle kararlı bir sesle;

– Doğrusu da budur heval. Duygusallığa yer vermemeliyiz. Benim durumum da iyi sayılır. Sen gelinceye kadar kendimi idare edebilirim.

Vedalaşırken kendilerini zorlamalarına rağmen gözyaşlarını tutamadılar. Birbirlerine sarılıp dakikalarca öyle kaldılar. Bêrîvan arkasını dönüp çıktı. O ufuktan kayboluncaya kadar Dicle arkasından baktı. Kalemini eline aldı ve yazmaya başladı dizeleri;

Önce yağmurlar yağsın

Sonra kurşunlar...

Ben düşerken bir ağaç kovuğuna

Ya da kaldırım taşına

Arkadaşlarım bir adım daha atsın

Öğlen güneşi ortalığı yakıyordu. Temmuz sıcaklığı ile birlikte otlar sararmıştı. Ekinlerin biçilme zamanıydı. Harman vaktiydi tam da. Uzaktan kobra helikopterlerin sesi duyuluyordu.

Bêrîvan sağına soluna bakınıp bir kayanın yanına oturdu. Bir nokta gibi görünen helikopterler yaklaştıkça büyüdü, tam üzerinden geçerek Navzera'ya doğru uçtular. Sesler tamamıyla kayboluncaya kadar bekledikten sonra hızla yola doğru koştu. Sıcak ve susuzluktan dili damağına yapışmıştı. Ama onun akli fikri Dicle'deydi. Vedalaşırken bakışları çakışmıştı. Dicle'nin son bakışını hafızasına kaydetmiş, hiç unutmuyordu. Sırtı, yüzü ter içinde kalmış, askeri gömleği sırtına yapışmıştı. Karşıda görünen sırtı aşınca köye epey yakınlaşmış olacaktı. Köy korucu köyüydü. Bu korucuların ne kadar iyi atıcı olduklarını iyi biliyordu. Askerlere yol gösterip operasyonlarda öncülük yapıyorlardı. Aralarında partiye yardım edenler de vardı. Ama tehlike dolu bir köydü. Belirsizlik vardı şimdi. Yola çıkalı beş saate yakın olmuştu. Köyün yakınlarında yayılan koyunları gördü önce.

Dağınık düşüncelerini toplamak ve etrafı gözetlemek için büyük bir meşe ağacının altına oturdu. Koyun ve keçi seslerini uzun süredir duymamıştı. Kalbinin hızla çaptığını hissetti. Şehit Sinan'ın üzerinden kaldırdığı portatif Rus kaleşnikofunu okşadı. Emniyetini açtı, yavaşça mekanizmayı indirerek namluya mermi sürdü. Silahı dizlerinin arasına aldı, koyun sürüsünün otlandığı tarafa baktı. Tarlalar, üzüm bağları iki dağın arasındaki vadinin yamaçlarına kadar uzanıyordu. Yamaçlara

kurulan köyün güzelliğine doyamadı. Sağ taraftan gelen rüzgar, yoldan kaldırdığı tozları Bêrîvan'ın gözlerine doldurdu. Ekinler rüzgarın etkisiyle denizlerdeki dalgaları andıran bir biçimde gidip geliyordu.

Tepeleri dikkatle inceledi. Askerler veya korucular tepeci çıkarmış olabilirlerdi. Bir şey göremedi.

Oldukça sakın yürüdüğünü fark edince kendisi de şaşırdı. Sanki gideceği yer tehlikeli bir yer değil de daha önce gidip geldiği, tanıdık insanların köyüydü. Sırttan aşağıya kendisini bırakınca ayağının altından kayan taşlar yuvarlanarak aşağıya indi. Taşların çıkardığı sesler bitişikteki bağlardan duyulabilirdi. Daha dikkatli yürümeye başladı, hızını kesti. Köyün geniş yoluna inince kalp atışlarının sesini kendisi de duymaya başladı. Rahat hali şimdi yerini heyecana bırakmıştı. Yerde tankların bıraktığı palet zincir izlerin onu heyecanlandırmıştı. İzler köye doğru gidiyordu.

Köy yolundan çıktı tekrar bağların arasından köye doğru giden dar patıkaya girdi. Yürüdüğü yol bağların arasından geçen, her iki tarafı ağaç ve çalılıklarla kapalı ve gölgeliydi. Yürürken “keşke köyün kadınlarına rastlasam, onlara durumu daha iyi anlatır, elbise alırım, bu halimle köye girmem doğru olmaz” diye düşünüyordu. Çevreye bakındı, tarlada çalışan, gidip gelen kadınlar yoktu. Çocuk sesleri de duyulmuyordu. Sessizlik kendisini ürkütüyordu.

Biraz daha ilerleyince köyün ilk evini gördü. İki katlı yeni badanalandığı, kirlenmeyen badansından anlaşılıyordu. Evin önünde bir kadın önündeki kovadan rengarenk çocuk giysilerini çıkarıp ipe asıyordu. Uzun süredir insan görmemişti. Kadını bir süre ilgiyle izledi. Kadının yüzünü görmeye ve anlam vermeye çalışıyordu. Güzel ve temiz bir yüzü vardı kadının. Kadınla konuşmayı düşündü. Söze nasıl ve nereden başlayacaktı? Kadının ilk tepkisi nasıl olacaktı?

Bêrîvan köye girmeden önce planını yapmıştı. Şehit Sinan'ın üzerinden aldığı telsiz görünecek biçimde cebindeydi. Telsize bağlanan kabloların yeleğinin cebinde ve pilsiz olduğunu kimse bilemezdi. İlk gerilla komutanlarından Agit'in taktiklerini uygulayacaktı. Köylülere “arkadaşlarımız köyü ablukaya almış durumda, köyün her tarafı ve tepeler tutulmuş durumda. Amacımız genel durumlarınızı öğrenmektir, başka herhangi bir amacımız yok. Kimse farklı tutumlara ve yanlış yönelimlere girmesin” dedikten sonra biraz konuşacak, köylülerin tepkilerine göre daha sonraki istemlerini devreye sokacaktı.

Patika bitiyordu, geniş yola girdiğinde köyün öbür ucundaki tankı gördü, ürperdi. Tekrar yoldan çıkarak yan taraftaki taşların arkasına atladı ve eğilerek yürümeye devam etti. Tankın yanındaki askerlerle kendi arasındaki üç dakikalık uzaklığı düşününce heyecanı daha da arttı. Biraz daha ilerledi ve durdu. Beklediği yerin asker mevzisi olduğunu anlayınca hemen çıktı.

Bêrîvan'ın planında tank ve askerler yoktu. En çok korucu köyüydü ve onlarla karşılaşacaktı. Şimdi işler sarpa sarmıştı. Elleri heyecandan titriyordu. Korku değildi bu, hazırlıksızdı telaşı ondandı.

Girmeyi düşündüğü ilk evi geçmişti. Çünkü oradan tank ve askerler rahatça görünüyordu. Biraz daha çaprazda duran evlerin arasına girdi. Evlerin arsında iki kadın göründü. Biri ellerini göğsüne bağlamış, diğeri de heyecanla ve el kol hareketleri yaparak, bazen elini boşluğa kaldırıp hızla yere doğru indiriyordu. Kendilerince önemli bir konuda koyu bir sohbete dalmışlardı ve sohbetin kısa sürede bitecek gibi bir hali yoktu, iki kadın da rahattı. Biraz daha ilerledi Bêrîvan.

Bir şey söylemesine gerek kalmadı. Kadınlardan sürekli konuşanı Bêrîvan'ı görür görmez bir çığlık attı ve aksi yönde kaçmaya başladı. Diğeri şaşkındı. Gördüğü insanı anlamaya çalışıyordu. İnsandı, ama insanlıktan çıkmıştı. Üstelik bir kadındı. Üstü başı lime lime olmuş, elmacık kemikleri çıkmış, saçları kirden keçeleşmiş eli silahlı bir kadın. Fakat diğeri gibi korku ifadesi yoktu yüzünde. Şaşırp kalan Bêrîvan'a doğru yaklaştı. Gözlerinde büyük bir acıma duygusu vardı. Sakat veya ağır yaralı insanlarla karşılaşıldığında insanın içine girdiği bir görünümü vardı.

– ‘Kimsin sen? Nerden geldin? Neden bu hale düşmüşün?’ sorularını peş peşe sordu.

Bêrîvan da kendisini biraz toparladı. Elini dudağına götürdü, tanklardan yana bakarak;

– Çok uzun mesele, uygun bir yer bulursak hepsini anlatacağım, dedi.

Biraz önce korkup kaçan kadın da fazla uzaklaşmadan gelmişti. Bêrîvan'a soru soran diğerine çok acele elbise bulup getirmesini, gördüklerin de hiç kimseye anlatmamasını tembih etti.

İçine girdikleri yer iki katlı bir evin alt katında, küçük ve karanlık bir yerdi. Kışlık erzak konulan depo olduğu, kıştan kalma kabak, palamut gibi yiyeceklerden anlaşılıyordu. Oldukça serin bir yerdi. Elbiselere giden kadın elinde bir bohça ile geldi, elbiseleri bıraktı ve gitti. Bêrîvan kısaca gerilla olduğunu ve köyün dışında arkadaşlarının beklediğini de söylemişti. Ama kadın söylenenleri anlamamıştı. Elbiseleri Bêrîvan'a uzattı;

– Al, bu elbiseleri kendi elbiselerinin üstüne giyin. Raxtını çıkar önce.

Bêrîvan söylenenleri hızla yaptı. Raxtını kadına uzatırken biraz da endişeliydi;

– Raxtım ve silahım ne olacak? dedi.

– Raxtını benim yeleğimin içine koyacağız. Silahını da ben elime alacağım. Sorarlarsa kocamın olduğunu söyleyeceğim. Kocam korucudur. Yürürken rahat ol, sağa sola çok bakma.

Bêrîvan içinde bulundukları karanlık yerin bu kadına ait olmadığını anladı. Demek yürüyeceklerdi. Kendisine yardım eden bu kadın korucu karısıydı. Kendisini gördüğünde çılgılık atan kadın, elbiseleri getirdikten sonra ortalıktan kaybolmuştu. En kötüsü de raxtını ve silahını korucunun karısına kendi elleriyle teslim etmişti. Kendisine kızdı? “Ne kadar gafil ve tedbirsizsin, bu şekilde yığınla arkadaşın şehit düştü, hala aklın başına gelmedi” dedi kendi kendine. Yine telaş ve heyecandan terlemiş, sırtı su gibi olmuştu. Bir ara kadının elindeki silahını istemeyi aklından geçirdi. Henüz hareket etmemişlerdi. Kadının, kendi başındaki tülbenti düzeltirken gösterdiği özen ve gülen saf temiz gözleri Bêrîvan'ı bu düşünceden vazgeçirdi. Kadının tavrı, mimikleri ve gözlerindeki mana şeytani değildi.

İkisi yan yana yürüyorlardı. Bêrîvan'ın giydiği fistan yere kadar uzanıyordu. Bir dakikada yolu geçerek askerlere en yakın noktadan sağa saptılar. Bêrîvan, kadının uyarılarını dikkate almıştı, hiç sağa sola bakmıyordu. Baksa da göreceği bir şey yoktu. Kafası o kadar karışık ki gördüklerini anlayabilecek durumda değildi.

Kadın ahırın kapısını açtı, ikisi birlikte içeri daldılar. Bêrîvan derin bir soluk aldı. Hemen ahırın küçük penceresinden dışarı baktı. Evin az ilerisinden korucu ve askerler gidip geliyordu.

Bêrîvan, kadını tanımaya çalışıyordu. İkisi birbirini baştan aşağıya süzüyordu. Kadın yaş olarak küçüktü, ama yüzünde olgun ve deneyimli bir insanın ifadesi vardı. Kimbilir belki o da erken yaşta evlendirilmiş, daha ayırdına varmadan birçok sorumluluğun altına girmişti.

Kadın Bêrîvan'a yaklaştı. Üzerindeki tülbenti çektikten sonra sevecen bir tavırla saçların düzeltti. İçinden de “ne olmuş buna böyle, ne hale gelmiş, ne de güzel gözleri var” diye geçirdi. Bêrîvan başını kaldırıp gülümsemeye çalıştı, göz göze geldiler. Kadının yüzündeki acıma duygusunu gördü Bêrîvan. Kendisi zavallı, çaresiz bir konuma girmemeye özen göstermiş, kendisini acındıracak en küçük bir hareket dahi yapmamıştı. Ama kadın onu anlamıştı. Sanki aylardır yaşadıklarını biliyordu. Öyle üzgün üzgün bakıyordu kendisine. Bir süre öyle birbirlerini süzdüler...

Kadın pencereden dışarıyı süzdükten sonra;

– Gel, şimdi kardeşimin evine gideceğiz. Tülbentini eskisi gibi ört, dedi.

Dışarı çıktıklarında güneş ufukta batmak üzereydi. Hızlı adımlarla biraz ilerde bir evin kapısından içeri daldılar. İçerideki iki kadın gelenleri görünce şaşırdılar. Bêrîvan'ın götürülen;

– Bir şey yok, misafirimiz var. Çocukları dışarı çıkarın, dedi.

Kadınlardan biri hemen yan odadaki çocukları dışarı çıkardı. Bêrîvan köşedeki yer minderine oturmuştu. Ev sahibi yastığın iyice oturması için Bêrîvan'ın sırtına göre ayarlamaya çalışıyordu. Üçü de Bêrîvan'ın karşısına oturdular. Bütün dikkatleri ile onu süzüyorlardı. Bakışlarında acımayla karışık bir saygı ve hayranlık ifadesi de vardı. Bêrîvan bunu anlamada zorluk çekmedi. Bu

durumdan yararlanıp insiyatifi ele almalı, soruları o sormalıydı.

– Ani bir durum oldu. Sizi de biraz yorduk galiba. Kusura bakmayın.

Oldukça rahat kendinden emin konuşmuştu. Üçü birden Bêrîvan'ın lafını keserek önemli olmadığını belirttiler. Bêrîvan devam etti;

– Nasılsınız, işleriniz nasıl gidiyor?

Kadınların üçü birden;

– Biz iyiyiz, siz nasılsınız?

Bêrîvan rahattı artık;

– Biz de çok iyiyiz, arkadaşlarımızda iyi, hepsinin selamı var.

Bêrîvan Dicle'yi düşündü o an 'bütün arkadaşlar' dediği Dicle'ydi. Durumu neydi acaba. Şu an ne yapıyordu? Ya düşman aşağılara inip izlerini görse...

Bêrîvan'la ilk karşılaşan;

– Senin adın nedir? dedi.

– Bêrîvan'dır. Ya sizin adınız nedir?

– Benimki Nafiye'dir. Bu ikisi de bizim gelin oluyorlar. Birinin adı Laleş'tir, büyük gelinimiz. Küçük gelinin ismi de Ayten'dir.

Dördü birlikte güldü. Nafiye, Ayten'e dönerek;

– Haydi kalk bir şeyler hazırla, dedi.

Küçük gelin hemen kalktı ve odadan çıktı. Nafiye aktif bir kadındı. Rahat ve kendinden emindi. Bêrîvan'a güven vermişti. Şimdi de o soruyordu;

– Nereden geliyorsun Bêrîvan, ne olmuş senin haline böyle. Biz de arkadaşları az çok tanıyoruz. Daha evvel de karşılaştık. Ama senin gibisini ilk kez görüyoruz. Anlat hele.

Nafiye konuşurken Laleş'e de arada bir bakıyordu. Laleş söylenenleri başıyla onaylıyordu.

Bêrîvan, 'köyün dışında arkadaşlar var, köyü çembere almışlar, tepeler de tutulmuş' taktığının tutumayacağını anlamıştı. Köye girerken kendisini hazırladığı konuşmayı yapamıyordu. Üstelik karşındaki insanlar hiç kül yutacak cinsten değildi. Kadınlar sanki her şeyi biliyorlardı. Bakışlarındaki manayı çok iyi biliyordu. Böyle bir hikaye anlatsa da kimse inanmayacaktı.

– Ben ve bir bayan arkadaşım, arkadaşlarımızdan koptuk. Buraya bize yardımcı olmanız, bizi onlara ulaştırmanız için geldim.

Nafiye araya girdi;

– Çatışmaya mı girdiniz?

– Doğru çatışmaya girdik. Çatışma yeni oldu. Arkadaşlardan koptuk. Pil bittiği için telsiz bağlantısı da kuramadık. Arkadaşlar Besta'dalar. Fakat biz yolu bilmiyoruz.

Telsizin pili bitti derken telsizi cebinden çıkarmış, yanına indirmişti. Laleş onu dikkatle dinliyordu, Nafiye'yi bakarak;

– Şimdi biz sana nasıl inanalım. Korucu kızları da çevre köylerden zaman zaman geliyor. Gerilla süsü vererek bizim tepki ve yaklaşımlarımızı ölçmeye çalışıyorlar. Yardım edip etmeyeceğimizi öğrenmeye çalışıyorlar. Aynen senin gibi giyiniyorlar ve senin gibi konuşuyorlar.

– Öyle mi yapıyorlar? dedi Bêrîvan.

Şimdi bir de güvensizlik doğmuştu. Kadınlar devletin bin bir türlü oyunu oynayabileceğini biliyorlardı, biraz temkinli yaklaşıyorlardı. Ama Bêrîvan'ın bunu anlayacak hali yoktu. Biran önce

sorununu çözmeliydi. Bu yaklaşım kendisini oldukça rahatsız etti. Fakat devrimciliği, eğitimlerde sık sık dile getirilen ‘her koşulda kendine güven, hiçbir zaman yılgınlığa kapılma, iradeni kullan’ sözleri geldi aklına. Böyle gidemezdi, bir yerinden müdahale etmeliydi.

– Peki neden bana yardım ettiniz?

– Ne bileyim? Halin çok perişan görünüyordu. Senin gibi gerilla da görmemiştim. Dayanamadım işte. İçim yandı, üstünü, başını görünce insanın içi parçalanıyor. Yüzün zayıflamış. Her halinle yardıma muhtaç olduğun belli. Onun için yardım ettim.

– Tamam... Korkmanıza, rahatsız olmanıza hiç gerek yok. Size hiçbir zarar vermeyeceğim ve başımızdan geçenleri olduğu gibi anlatacağım, dedi Bêrîvan.

Çatışma gününü kısaca anlattıktan sonra Dicle’yi uzun uzun anlattı. Ayağındaki yaraları, yaraların kurtlanmasını, onu sırtı ile aylarca dolaştırdığını, düşman çemberinde günlerce nasıl kaldıklarını...

Kadınlar pür dikkat dinliyorlardı. Gözlerini Bêrîvan’ın gözlerinin içine dikmişlerdi. Bêrîvan anlatırken yanındaki telsizle oynuyor, bazen gözlerini kadınların gözlerine diyor, bazen odadaki bir noktada sabitleştirerek konuşmasını sürdürüyordu.

İki ayı geçen bir süredir ağzına ekmek koymadığını, ot ve diğer bitkilerle beslendiklerini anlattıktan sonra durdu Bêrîvan. Her şeyi anlatmıştı zaten. Yalana gerek yoktu. Köye erzak aramaya gittiğinde bir arkadaşlarının cesedi ile karşılaştığını, bu telsizin de ona ait olduğunu anlattı.

Yemek getirmeye giden Ayten bir iki kez girip çıktı. Biraz dinleyip gitmişti. Şimdi o da oturmuş anlayabildiği kadarıyla çözmeye çalışıyordu. Bêrîvan onları inandırmak için Şehit Sinan’ın üzerinden aldığı kimliği de gösterdi. Yemek yerde bekliyordu. Bêrîvan’ın gözleri yine duvardaki bir çiviye takılı kaldı. Bir ara gözlerini ayırıp tekrar kadınlara baktı. Üçünün de gözlerinden yaşlar akıyordu. Nafiye ile Laleş’in gözleri kurumuştu, Ayten’in gözyaşları yeni yeni akıyordu. Bêrîvan ne olduğunu anlayamadı. Bêrîvan şaşırmıştı. Kadınlar donup kalmıştı adeta. Nafiye tülbenti ile yanaklarını siliyordu. Laleş ikide bir burnunu çekiyor, dirseği ile gözlerini kurutmaya çalışıyordu. Küçük gelin Ayten ise ağlama faslına yeni başlamıştı. Ayten, aslında anlatılanlardan daha ziyade diğer ikisinin ağlamasına ve Bêrîvan’ın duruşuna ağlıyordu. Bêrîvan’ın saygı değer bir insan olduğunu, büyük amaçlar için savaşırken büyük zorluklarla karşılaştığını anlamıştı hepsi o kadar...

Bêrîvan kendi durumunu unuttu bir an. Ne yaman çelişki diye düşündü kendi kendine. Devlet nasıl da oynuyor insanlarımızla. Bir kısmını silahlandırıp bize karşı savaştırıyor, bir kısmını ajanlaştırıyor. Ama onlardaki bir kısım cevherleri söndüremiyor, bütünüyle öldüremiyor. Bunlar da korucu eşi, ama hepsi tertemiz, pırıl pırıl insanlar diye iç geçirdi. Başını kaldırıp tekrar baktı, üçü de yan yana oturmuş, gözlerini kendisine dikmiş ağlamaya devam ediyorlardı. Bêrîvan’ın da anlatacak bir şeyi kalmamıştı, daha fazla tutamadı kendini. Onun da gözlerinden akan yaşlar yanağından süzülüp boynuna kadar iniyordu.

Dört kadın birlikte konuşmadan bir iki dakika ağlamaya devam ettiler. Karmakarışık duygular içindeydi her biri. Ama ortak noktaları insan sevgisiydi. Bu sevgi için, çekilen acılara verilen değeri.

Yemek soğuyordu. Nafiye yine ataktı. Gözlerindeki yaşlara aldırış etmeden şimdi de gülüyordu.

– Yeter ağladığımız. Bêrîvan arkadaş şimdi bir güzel karnını doyursun hele, sonra yine konuşuruz.

Karşılaştıklarından beri ilk kez kendisine arkadaş denildiğini duydu Bêrîvan. Bu da bir işaretti, bir semboldü, gerillaya aitti ve Nafiye kadın da bunu bilerek kullanmıştı.

Onlar yemeğe oturmazdılar. Hayretle ve hayranlıkla Bêrîvan’ı izliyorlardı. Bêrîvan da bütün gözlerin kendisini izlediğini biliyordu. Biraz da duygusal ortamın verdiği etki ile yemeği canı istemiyordu. Birkaç lokma yiyebildi. Oysa aylardır açtı. Şimdi önünde sıcak yemek vardı, ama o yiyemiyordu. Dicle’yi hatırladı bir daha. Şimdi ne yapıyordur acaba, yiyecek ne bulmuştur ki? Yemeğin son lokması düğüm olup boğazına takılıverdi. Laleş bu kez müdahale etti;

- Heval niye yemiyorsun? Günlerdir aç olan sen değilmiydin?
- Doğru söylüyorsun, ama inanki yiyemiyorum, boğazımdan geçmiyor.
- Kendini biraz zorla heval, dedi Ayten.
- Sofrayı kaldıralım, acıkırsam yine isterim, dedi Bêrîvan.

Sofrayı kaldırdılar. Ayten çaydanlığı getirdi. Yıllar sonra Bêrîvan ıssız, temiz, kapaklı bir çaydanlık görüyordu. Garibine gitti. Bêrîvan çayı da müthiş özlemişti. Konuşurlarken peş peşe 4-5 bardak içti. Kadınlar da eşlik ediyorlardı. Sohbet epey uzadı. Kadınlar artık Bêrîvan'ı tanıyor ve ona inanıyorlardı. Laleş;

– İyi ki bize rastladın. Şükür allaha ki şansın varmış. Diğer koruculardan birinin eşine rastlasan belki kötü şeyler de olabilirdi.

– Diğerleri hepsi devletten yana mıdır? Onlar isteyerek mi yapıyorlar koruculuğu?

Bêrîvan'ın sorusunu Nafiye yanıtladı;

– Bir ikisi dışında kimse isteyerek yapmıyor. Senin önünde durduğun o ilk ev bir milisin evidir. Kaç gündür gidip geliyorlar. Onu da silah almaya zorluyorlar. Onu ihbar etmişler, çocuklarına bile işkence yapıyorlar.

Kadınlar yakınmaya devam ediyorlardı. Eskiden bu köyden de gerillaya katılımlar olmuş hatta dört tane de şehitleri varmış. Yaşanan yığınla olaydan sonra parti ile aralarının açıldığını, partiye ve halka karşı hiç de iyi bir konumda olmadıklarını sık sık dile getiriyorlardı. En son meydana gelen bir çatışmada bir gerilla ile köyden bir korucu ölmüştü. Bunu anlatırken Nafiye'nin yüzünde derin bir acı yayılıyordu. Yüzünü ekşitiyordu.

Bêrîvan, alanda şehit düşen gerillayı tanıyordu. Adı Hamza'ydı.

– Demek Hamza arkadaşı bu köyün korucuları vurdu...

Kadınların başı eğikti, sorumlusu olmadıkları halde yaşanan ihanetin utancını iliklerine kadar hissediyorlardı. Nafiye;

– Ah! Hamza çok gelip gidiyordu. Onu çok seviyorduk. O da çok değerli bir arkadaştı. Zarar görmememiz için elinden geleni yapıyordu. Vurulduğunda askerler bize “gidip cenazesini kaldırmayacaksınız” dedi. Biz yine de gizlice gidip cenazesini kaldırdık.

Bêrîvan her şeyi daha iyi anlamıştı. Köydeki korucuların büyük bölümü baskı sonucu koruculuğu kabul etmişti. Şimdi de yaptığı işin utancını yaşıyor, gönüllü çalışmıyordu. Hatta olanak yaratılırsa birçoğu gerillaya yardım etmeye hazırdı. Ne var ki aralarında bir kısmı ajanlık yapıyor, korucuları bile ihbar ediyordu. Bir halkın garip çelişkisiydi. ‘Düşürülmüş bir halkın dramı’ da denilebilirdi. Bir yandan düşmanın yanında yer alarak halka ihanet, diğer yanda her türlü riski göze alarak gerillaya yardımcı olmak...

Evin erkeği o gece sabaha kadar askerlerin yanında nöbette idi. Korucular ve askerler gece boyunca Bêrîvan'ın yattığı odanın önündeki evin damına çıkarak etrafı gözetliyor, bazen damda geziniyorlardı. Bêrîvan sabaha kadar uyumadı. Işığı söndürüp karanlıkta bekledi. Arada bir perdeyi hafifçe kaldırıp dışarıyı gözlüyordu. Ayten de Bêrîvan'ın yanından ayrılmıyordu. Onu rahat uyuması için ikna etmeye çalışıyordu. Kadınların anlattıkları onu daha çok endişelendirmişti. Şimdi kendisi ile beraber ev halkının da durumu tehlikeye girmişti. Askerler onun evde olduğunu anlasa hiçbir şey sormadan evi ateşe verirlerdi.

Kadın, Bêrîvan'a askerleri, uygulamalarını, ne kadar acımasız olduklarını anlatıyordu. Bêrîvan “bunları anlatmana gerek yok” diyemezdi.

– Heval, bu son gelen komutan işi çok sıkı tutuyor. Çok da acımasız biri. Kocalarımızı, oğullarımızı askerlerin önüne koyup sık sık operasyona çıkarıyor.

Bêrîvan'ın aklı Dicle'deydi. Başka şeylerdeydi. Bu durum planda yoktu. Halkın da tehlikeye atılmasının hesabını hiçbir şekilde açıklayamazdı, parti hesap sorardı. Yan odada hiçbir şeyden habersiz oynayan, bağırان çocukların başına kendisi yüzünden bir felaket gelirse...

Bêrîvan bir anda elektrik şoku yemiş gibi sarsıldı. Ayten öyle bir soru sormuştu ki;

– Heval Bêrîvan, yakalanırsan bizi ele verir misin?

Kadının bir art niyeti yoktu aslında. Sadece meraklı onunki. Bêrîvan'ın dayanıklılığını, bağlılığını öğrenmek, ölçmek istiyordu kendince.

Bêrîvan kendinden emin, sakın ve kararlı bir ses tonu ile cevapladı bu önemli soruyu.

– Söz veriyorum ki asla öyle bir şey olmaz. Sadece sizde değil, hiçbir evde kalındıktan sonra oraya ihanet edilmez. Ben her şeyden önce Kürt halkı için savaşıan bir devrimciyim. Bizim kurallarımızda ihanet, düşkünlük, namertlik yoktur. Bu konuda rahat olabilirsiniz. Ayrıca sizin bu iyiliğinizi de unutmam mümkün değil. Kanımın son damlasına kadar direnirim, ama sizi asla ele vermem.

Ayten de Bêrîvan'ın yaşında ya var ya yoktu. Evlilik onu büyütmiş, yaşından daha olgun bir görünüm vermişti. Bêrîvan'ın bu içten, samimi ve kararlı sözleri, onu hem ikna etmiş hem de sevindirmişti. Bêrîvan'a yaklaştı, kollarını açtı ve onu kendisine doğru çekti, ikisinin omuzları birbirine değdi. Ayten ona sarılmak onu sevmek istemişti. Böyle cesaretli, sağlam ve üstelik bir kadın gerilla ile tanışıp dost olmak ne güzeldi.

Günün ilk ışıkları evin içini aydınlatmaya başladığında, Bêrîvan, göz kapaklarına daha fazla hükmedemedi. Oturduğu yerde uyumaya başlamıştı. Ayten de yerdeki minderin üzerinde kıvrılmış, üzerine bir şey örtmeden uyumuştı.

Dış kapının sertçe vurulması üzerine ikisi aynı anda ayağa fırladı. Ayten, bir yandan üzerini düzeltirken;

– Sen yatağa gir ve üzerini ört, yüzünü duvara doğru çevir. Gelenler asker ise onlara “bu bizim gelindir” derim.

Bêrîvan büyük bir heyecanla denilenleri yaptı. Bir yandan da silahını düşündü. Bir şey olursa eli kolu bağlı teslim olmak zorunda kalacaktı. Kendisine kızdı. İşleri bu kadar çığıırından çıkardığı için, bu insanlara duygusal yaklaştığı için ve gerilla kurallarını hiçe saydığı için...

Kapının gıcirtısını duydu. Bütün dikkatini kulaklarına yükledi ve bekledi. Kapı kapandıktan sonra aralıkta fısıltılı konuşmaları duydu. O an bir rüyadan uyanır gibi gelenlerin kendi arkadaşları olduğunu görse...

Odanın kapısı açıldı. İçeriye, Ayten'in önünde uzun boylu, raxtlı, silahlı biri girdi. Bu Laleş'in kocasıydı. O da korucuydu. Bêrîvan'ın ayağa kalktığını görünce;

– Rahatsız olma, yat bacım, dedi.

Bir şey sormadığına göre evin gelinleri her şeyi kendisine anlatmışlardı. Sabahtan akşama, akşamdan sabaha kadar askerlerin yanında kalan, onlarla birlikte gerillaya karşı operasyonlara katılan bu adama nasıl güvenebilirdi Bêrîvan. İhbar edebilir miydi? Kadınların duygusal yaklaşımını bir tarafa itebilir miydi? Bunlar Bêrîvan'ı düşündüren sorulardı.

Bêrîvan, kadınlarla beraber üzüm bağlarına gitti. Kadınların arasında ve üzerindeki giysi ile korucuların da, askerlerin de onu tanıması olanaksızdı. Günü bağda geçirmek daha güvenceliydi. Eve gidenler, gelenler olabilir veya asker şüphelenebilirdi. Laleş'in kocası akşam evden battaniye alıyor, sabaha kadar nöbet tutuyor, sabah battaniyeyi bırakıp tekrar gidiyordu.

Askerler ve devletin yanında gönüllü ve istekli çalışan korucuların aileleri dışında hemen herkes köyde bir bayan gerilla olduğunu duymuştu. Hepsinde büyük bir merak vardı. Fırsatını bulan, gizlice onu görmeye gidiyordu. Bêrîvan ve Dicle'nin öyküsü de kendilerine özetlendiği için, Bêrîvan'a bir kahraman gözü ile ve gıpta ederek bakıyorlardı. Gelenler kendileri de gerillanın

kutsallığını ve yüceliğini anlatarak, içinde bulundukları lanetli durumdan yakınıp duruyorlardı.

Nafiye ve evin diğer iki gelini iki gün içinde Bêrîvan'a iyice ısınmış, onu memnun etmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Akşam su ısıttılar, Nafiye biraz mahçup;

– Kusura bakma heval, sana banyo yaptırmayı akıl etmedik. Su hazır, kalk banyo yap.

Neredeyse yıl oluyordu sıcak sudan, sabundan yoksun banyolarla idare ediyordu. Son dört aydır doğru dürüst yıkanamamışlardı. Dicle'nin yaralı bacağını, kirden yapışmış saçlarını düşündükçe banyo isteği kayboldu. Bêrîvan;

– Elinize sağlık, ama banyo yapmayacağım. Dicle'ye diğer arkadaşlara kavuşunca yaparım.

Bu kez küçük gelin Ayten zorladı;

– Niye yıkanmıyorsun? Hem kirlisin, rahatlırsın. Biz de sen yıkanırken nöbet tutarız, dedi.

– Doğru söylüyorsun, ama benim arkadaşımın hali gözlerimin önüne gelince henüz banyoyu haketmediğimi düşünüyorum, diyerek ısrarın önünü kesti Bêrîvan.

Onu görmeye gelen kadınlardan biri;

– Çorabın darmadağınık olmuş, bari çorabını değiştir, dedi. Bêrîvan;

– Şimdilik idare ediyor, sağ olun çorap da istemiyorum. Hele bir partiye ulaşayım bütün sorunlarımı çözerim o zaman.

Kadınlar hayranlıkla izliyordu onu. Bu kadar zamandır kendi başlarına açlığa, soğuğa karşı amansız bir direniş gösteren, yaralı arkadaşını aylarca sırtında taşıyan bu insanların iradesini, onları güçlü kılan büyüü anlamaya çalışıyorlardı. Bütün bunlara karşın bir an önce tekrar arkadaşlarına kavuşma istemi ve onlara bağlılığı anlaşılır gibi değildi.

– Biraz sabırlı ol. Kendini biraz toparla, o zaman seni ulaştırırlar, dedi orta yaşlı bir kadın.

Ertesi gün kadınlar, gerillanın Çiyayê Felle'de görüldüklerini haber verdiler. Askerler oraya operasyon yapacaktı. Koruculara da hazırlanmaları talimatı verilmişti. Bêrîvan evin içinde dışarıdaki hazırlık telaşını rahatlıkla izliyordu. Bir astsubay askere bağırıyordu;

– Nerde bu adamlar, neden gelmiyorlar?

– Bilmiyorum komutanım söyledik, ama gelmediler hala, dedi bir asker. Astsubay;

– Ne demek gelmiyorlar! Para alıp harcamayı biliyorlar ama. Devlet boşuna mı bu kadar maaş veriyor bunlara? Her operasyonda uğraştırıyorlar bizi. Git söyle beş dakikaya kadar herkes hazır olacak!

Bêrîvan heyecanlıydı. Operasyonu unutmuştu bir an. Onun için arkadaşlarının yakında olması önemliydi. Demek ki, bizimkiler artık vurmaya hazırlanıyor. Düşmanın bütün operasyonlarında aynı süreç yaşanıyordu. Düşman çekilirken gerilla vuruyordu. Muhtemelen yine o aşamaya gelindi, diye düşündü Bêrîvan.

Köydeki askerler ve korucular köyü terk ederken damların üstüne çıkan kadınlar ve çocuklar, kocalarının, babalarını arkasından bakıyorlardı. Bir kısmı açıktan ve yüksek sesle küfür ediyordu. Lanet okuyorlardı devlete. Öğlene kadar köydeki kadınlar adeta yasa boğulmuştu.

Öğlen saatlerinde gidenler geri döndüler. Operasyon ani olmuştu. Onlar gidinceye kadar çevre birliklerle askerlerin operasyonu yapılmıştı. Çatışmada iki asker ölmüş, bir korucu da yaralanmıştı. Gerillaların pususuna düşmüşlerdi. Helikopterler, Çiyayê Felleye doğru inip kalkıyor, bombalıyordu. Bêrîvan gelişmelere sevindi. Heyecanı arttı birden.

Laleş'in korucu olan eşi operasyondan dönüşte eve uğradı. “Merhaba heval” diyerek Bêrîvan'ın elini sıktı. Terliydi ve yorgun görünüyordu. Elindeki paketi de Bêrîvan'a uzattı. Gelirken köyün bakkalından Bêrîvan için bir şeyler almayı uygun görmüştü. Konuşurken başı öne eğikti;

– İki gündür burdasın seni görmeye gelemedik. Kusurumuza bakma heval. Boğazımıza kadar batmışız, kurtulmaya çalışıyoruz, ama onun da yolunu, çaresini henüz bulamadık. Arkadaşların, dostların içine çıkacak yüzümüz kalmadı. Sana biraz yardımcı olur, arkadaşlara ulaştırabilirsek biz de biraz mutlu olacağız. Seninle konuşmadık, ama durumunu anlattılar, her şeyi biliyorum. Gerçekten çok üzüldüm. Diğer yandan bu kadar süre dayanmanız sizin ne kadar inançlı olduğunuzu gösteriyor. Hepimiz size saygı duyuyoruz. Senin gidiş işini ayarlamaya çalışıyoruz.

Laleş’in kocası iç çeke çeke konuşuyordu. Pişmanlığı ve yaptığı işin utancını iliklerine kadar yaşadığı her halinden belliydi. Hiç yapmacık değildi. Konuşurken ikide bir alnında terler birikiyordu, sık sık terini siliyordu. “Bu seferde parti ile birleşebilseydik” sözlerini söylerken gözlerinin içi gülüyordu. Bu, onun bu konudaki samimiyetini gösteriyordu. Bêrîvan araya girdi.

– Böye düşünmeniz iyi. Ama gerçekten durumunuz iyi değil. Giderek daha kötü durumlara da düşebilirsiniz. Bunu bir an önce çözmek gerekiyor. Aslında içinde bulunduğunuz durum salt sizin sorunuz değil. Bu hepimizin sorunu. Ve eğer halkımızı, ülkemizi seviyor, şehitlerimize saygı duyuyorsak bu kötü duruma son vermeliyiz.

Bêrîvan etkili konuşuyordu. Çoğul eklerini bilerek ve seçerek kullanıyordu. Çeşitli nedenlerle koruculuk yapmak zorunda kalan bu insanları doğrudan doğruya suçlamak doğru olmazdı. Onların yaklaşımları, düşünceleri Bêrîvan’ı derinden etkilemiş hem üzmüş hem de devletle ilişkilerindeki zayıflığı görünce sevinmişti. Kazanılmayı bekleyen bir köydü, tertemiz insanlardı bunlar... Bir soru ile konuşmasını tamamladı Bêrîvan.

– Peki sizin partiye söyleyeceğiniz bir şey var mı? Ya da eleştirdiğiniz, doğru bulmadığınız konular var mı? Varsa emin olun sizin adınıza ben kendim bunları en üst yerlere kadar ulaştıracağız.

– Hayır, hayır. Bizim ne eleştirimiz olabilir ki? Sen durumumuzu anlatırsan yeterlidir. Yarın büyük ihtimalle gideceksin, seni onlara ulaştıracağız, dedi evin erkeği.

Bêrîvan gece uyuyamadı. Aylardan sonra arkadaşlarla karşılaşacaktı. Konuşmasını, anlatacaklarını bile hazırladı. İki üç saat uyuyabildi. Sabah erkenden evin kadınları Bêrîvan’ın hazırlığını yaptılar. Laleş’in kocasının getirdiği paketi de açmadan bir naylon torbanın içine koydular. Korucular sabah erkenden göreve gidiyorlardı. O da ayrılırken;

– Belki bir daha görüşemeyiz. Kusurumuz olduysa bağışla. Hatalarımızdan dolayı bizi affedin, arkadaşlara da selamlarınızı söyleyin.

Bêrîvan bu sözlere çok duygulanmış sevinmişti. O da her şey için çok teşekkür ettiğini, kendilerinin bu konuları ile aslında partinin yanında yer aldıklarını, partinin de bu olumlu tavırları değerlendireceğine inandığını belirtti. Adam tokalaştı, çıktı.

Ev halkıyla da vedalaşma zamanı gelmişti. Üçüncü gün oluyordu tanışmaları. Ama sonunda ayrılık zamanıydı. Sanki birbirlerinin kırk yıllık dostuydular. Bêrîvan bu içten, bu samimi ve güzel insanların içinde bulundukları zor durumu kabullenemiyordu. Onlardan ayrılırken onları bekleyen zorlu süreçleri az- çok tahmin ediyor ve üzülyordu. Ayrılık anları hüznün ve duygu anlarıydı onun için. Yine duyguluydu. Kadınların yaşaran gözlerine baktıkça kendi gözleri de sulandı hemen. Teker teker birbirlerine sarıldılar. “Bizi unutma” dediler.

Onu üzüm bağına götüren kadın başka biriydi bu kez. Bêrîvan’ın silahını ve raxtını bir torbanın içine koymuştu. Konuşmadan bağlara kadar yürüdüler. Yolun sağından ve solundan sarkan asmaların üzümleri olgunlaşmış, parlıyordu. Bağda, gür asmanın altında iki erkek onları bekliyordu. El sıkıştılar. Bunlardan biri kendisini yollayan korucunun kardeşi Ahmet’ti. Ahmet hemen açıklama yaptı;

– Biz, ikindiye kadar burada bekleyeceğiz. Akşam üstü yola çıkacağız.

Bêrîvan biraz ileri giderek raxtını taktı, silahını eline aldı. Kendisini getiren kadın da onları yolcu ettikten sonra köye dönecekti. Kadın, Bêrîvan’a sorular soruyor, onu sürekli konuşturuyordu. Sohbetleri oldukça uzun sürdü.

Bitişikteki bağın içinden birileri kendilerine doğru geliyordu. Bêrîvan elini silahına götürdü. Erkekler de geleni izliyorlardı. Bêrîvan da onlara yanaştı. Gelen sırayla herkesle tokalaştıktan sonra, Bêrîvan’a dönerek;

– Biz yukarıdaki yamaçta senin nöbetini tutuyoruz. Seni anlattılar ben de yerime kız kardeşimi bıraktım ve seni görmeye geldim, dedi. Bêrîvan utangaç bir gülümseme ile,

– Buyur otur, dedi.

Adı Kemal’di. O da gerillaya ilişkin sorular soruyordu. Cebinden bir paket sigara çıkardı ve Bêrîvan’a uzattı. Sigarayı derinden çekiyordu. Köyün ve köylülülerin durumunu o da kısaca anlattı. Diğerlerinin yakınmaları, çıkış arayışları, üzüntüleri neyse Kemal de aynı şeyleri tekrarladı. Evli olmasa çoktan gerillaya katılmış olacağını belirtti. Hatta bir ara katılma aşamasına geldiğinde Şehit Hamza ona “sana burada ihtiyaç var, sen burada lazımsın” diyerek onun istemini geri çevirmişti.

Bêrîvan fazla düşünemiyordu artık. Onun tek düşüncesi bir an önce arkadaşlarına ulaşmaktı. O kadar gergin bir bekleyiş başlamıştı ki, sigara üstüne sigara yakıyordu. Bir ara getirdikleri ekmekle üzüm toplayıp yediler. Kemal partinin koruculara ilişkin son tavrını sordu. Bêrîvan;

– En son üç ay kadar önce parti, korucuları affetmek için altı aylık bir süre tanımıştı. Parti bu konuda son derece esnek ve kazanımcı yaklaşıyor. Düşmanca ve intikamcı bir anlayış göstermiyor. Yeter ki korucular içinde bulundukları kötü durumu fark etsin ve bu duruma son versin.

Bu kez Bêrîvan Kemal’e sordu;

– Peki siz bundan sonra ne yapmak istiyorsunuz?

– Ben evimi Güney’e taşımayı ve oradan da partiye katılmayı düşünüyorum. Diğer koruculuk yapan köylülerle de konuştuk. Aslında kimse artık yapmak istemiyor. Operasyonlara zorla ve gönülsüz gidiliyor. Bu işi isteyerek yapan bir korucubaşı var bir de iki üç kişi daha. Diğerlerinin durumu aynı, herkes bir kurtuluş arıyor.

Kemal’i dikkatle dinledi Bêrîvan. Güneş etkisini kaybediyordu giderek. Gitme zamanı yaklaşıyordu. Bêrîvan’ın da heyecanı doruğundaydı. Bu kadar aradan sonra tekrar dağlara dönmek müthiş bir heyecan veriyordu.

Gitme vakti geldi. Kemal’le vedalaştılar. Ahmet önde, diğer milis Bêrîvan’ın arkasından yürümeye başladılar. Bahçelerin ve bağların arasından ilerliyorlardı. Karanlık da yavaş yavaş çöküyordu. Bêrîvan’ın arkasından gelen orta yaşlı bir milisti, ama oldukça rahat yürüyordu. Birkaç saat yürüdükten sonra Bêrîvan yorulmuştu. Uzun süredir iyi beslenememek, uzun süre düzensiz hareket tarzı onu hantallaştırmış, kondisyonunu düşürmüştü. Yaşlı milis hemen fark etti ve Ahmet’e seslendi;

– Birkaç dakika dinlenelim ondan sonra devam ederiz, dedi.

Oturdular. Üçü de terlemişti. Ama Bêrîvan bir an önce kalkmak istiyordu. Bir an önce arkadaşlara kavuşmak için sabrı tükenmişti.

Hilal ay gökte parlıyordu. Yol bitmek bilmiyordu. Bêrîvan iyice güçten düşmüştü, ama belli etmemeye çalışıyordu. Birkaç saat konuşmadan yürüdüler. Bêrîvan yaşlı milise dönerek;

– Daha çok var mı?

– Sabırlı ol heval ulaşmak üzereyiz, dedi gülerek yaşlı milis.

Çıplak alan sona ermiş, ormanlık bir alana gelmişlerdi. Ahmet buraları iyi biliyordu. Tereddüt geçirmeden yürüyordu. Ateş böceklerinin sesleri ortalığı kaplamıştı. Ahmet ilerde durdu ve Bêrîvan’ın umutlarını sarsan bir cümleyi oldukça inandırıcı bir biçimde söyledi;

– Burada değiller.

Bêrîvan telaşla;

– Nerde olabilirler peki?

Yaşlı milis yine gülerek;

– Merak etme onları mutlaka bulacağız, dedi. Ve konuşmasını sürdürdü. Eskiden arkadaşların silahları yoktu, onlara silah getirirdik. Agit arkadaş, Ebubekir arkadaş verirdik.

Bêrîvan şaşkın, araya girdi;

– Siz Agit arkadaş gördünüz mü?

– Hem de çok yakından ve çok uzun bir süre, dedi yaşlı milis.

Bêrîvan;

– Çok şanslısınız. Öyle büyük ve değerli komutanları görmüşsünüz. Onlara layık olmak gerekiyor, dedi. Onlar konuşurken Ahmet araya girdi;

– Burada arkadaşların ayak izleri var.

Bêrîvan ayağa kalktı. Kalbi çarpıyordu. Arkadaşların ayak izlerini görecekti. Hem de aylar sonra. Yanlış anlamasalar şu an eğilip bu izleri öpecekti. Yere eğildi dikkatle baktı. Ay ışığında mekapların ince çizgileri görünüyordu...

– Doğru! Bunlar arkadaşların izleri, dedi.

İzleri takip ettiler. Ormanın içine girip kayboluyorlardı. Etrafta kazılmış manga yerleri, teneke kutular, kullanılmış piller ve boş çuvallar vardı. Birkaç kez bağırıp işaret verdiler. Hiçbir yanıt gelmiyordu. Bêrîvan'ın içi daralıyordu. Ya bu kadar zorluk ve riskten sonra yine onlara ulaşamazsa? Bu soru onu telaşlıyordu.

– Hani yoklar, dedi heyecanla.

Yaşlı milisin sesi bu kez biraz kızgın ve sertti;

– Merak etme heval! Biz buraları da, arkadaşların gidebileceği yerleri de biliyoruz. Seni ulaştıracağız!

Bêrîvan yaşlı milise dönerek;

– Piro'ya gidelim orada olabilirler, deyince milis;

– Orada şimdi düşman üstlenmiş durumda, dedi.

Ay ışığında oturdular. Her biri bir sigara yaktı. Bêrîvan umutsuzluğa kapıldı bir an. Her ne kadar Bêrîvan'a belli etmeseler de aslında milisler de şaşmıştı. Onları bu çevrede bulabileceklerinden emin hareket etmişlerdi. Şimdi onları bulamıyorlardı. Elde hiçbir iz, işaret de yoktu. Tek belirti yeni gittikleriydi. Noktayı yeni değiştirmişlerdi. Biraz dinlendikten sonra yola devam ettiler. Yola çıkış altı saati aşırıyordu. Hala onları bulamamışlardı. Bêrîvan yaşlı milise dönerek;

– Silah sıkıp işaret vereceğim, dedi. Milis;

– Arkadaşlar kızmaz mı?

– Mecburuz, onları bulamıyoruz, dedi Bêrîvan. Ahmet;

– Hayır, silah sıkmak doğru olmaz. İlerde bir su var orada izlerini bulabiliriz.

Ahmet'in konuşması yeniden umut yaratmıştı. Suyu doğru ilerlediler. Ahmet suya yaklaşmadan daha ileriye geçti ve yeri kontrol etti.

– Bakın izleri var! Kesin aşağıdalar, dedi.

– Gerçekten aşağıda olabilirler mi? diye sordu Bêrîvan.

Yaşlı milis;

– Bu izler çok taze, yeni gitmişler, dedi.

Diğer ikisi yere oturmuştu. Bêrîvan geziniyordu. Biraz ilerdeki kayanın altından bir kağıt parçası buldu. Getirip Ahmet’e verdi, okumasını istedi. Ahmet bu kağıdın sabun torbalarına konulan marka olduğunu söyleyince Bêrîvan utandı.

Milisler yanlarındaki çıkınlardan çıkardıkları peynir ve ekmeği orta yere koydular. Her biri bir parça yedi. Yorgunluktan ötürü fazla açlık hissetmiyorlardı.

Aşağıya inip bir şey göremezlerse durum daha kötüleşirdi. Aşağı denilen noktaya en çabuk bir saate inilebilirdi. Bu yokuşu çıkmak ise üç saatten erken mümkün olmazdı. Yamaçtan aşağıya kendilerini bıraktılar. Orta da bir yerlerde Bêrîvan silah sıkacağını bu kez kesin bir ifade ile açıkladı. Günlerden beri ilk kez silah sıkacaktı. Emniyeti açtı, kurşunu namluya sürdü ve tetiğe bastı. Ses yankılandı, Bir süre hiçbir yanıt gelmedi. Ardından gür bir ses;

– Ew kîyê?*

Nöbetçiydi bu. Nöbet noktası bulundukları yere çok yakındı. Bêrîvan sevinçten uçuyordu. İşte beklenen an buydu. Bunun adı umuttu... Yeniden yaşama dönmek... Direnerek ayakta kalmanın ödülüydü bu ses... Her şeyi unuttu bir an avazı çıktığı kadar bağırdı;

– Hevaaaaal! Hevaaaaal!

Aşağıdaki mangalarda bir hareketlilik başladı hemen. Herkes gelenleri merak etmişti. Hemen yayıldı haber. Tüm gerilla gücü on dakika içinde Bêrîvan’ın geldiğini duydu. Onların Dicle ile birlikte şehit düşüklerini anlatıyorlardı. Herkes onları şehit biliyormuş. Bêrîvan Dicle’nin durumunu da kısaca anlattı. Tam bir şok hali yaşıyordu Bêrîvan. Kah ağlıyor, kah gülüyordu. Gözlerinden yaşlar boşanıyordu.

Birkaç gerilla milislerle ilgileniyordu, ama onlar sık sık değişiyordu. Çünkü herkes Bêrîvan’ı dinlemek, onunla konuşmak istiyordu. Yirmi dakika geçmemişti ki çay ve yemek getirdiler. Bölük komutanı Bêrîvan’la şakalaşıyordu;

– Bak bu kadar büyük bir direniş savaşı sergilemişsiniz, ama yine de kadın özelliğinizi atamamışsınız, bu sulu gözlerini hali ne? Bêrîvan’ın sinirleri gevşemişti. Duygularını anlatabilmesi imkansızdı. Sinirleri gevşemişti, yaşadıklarını unutmuştu. Artık doyasıya ağlayabilirdi. Şimdiye kadar hep kendisini sınırlıyor, güçsüzlüğe neden olur diye doğru dürüst ağlayamamıştı.

Onu dinleyen komutanlardan biri bu sessizliği bozmaya çalıştı;

– Tessadüfe bakın hele, dün akşam parolamız Dicle ve Bêrîvan’dı. Demek geleceğiniz içimize doğmuş. Ama biz sizi kesin şehit biliyorduk. Neyse... Yarın ki parolamız da belli oldu böylece...

Herkes yarın geceki parolanın ne olduğunu merak edip baktı. Konuşan gerilla bastırarak söyledi;

– Parola; Bêrîvan –hat, Bêrîvan– geldi olacak.

Gerillaların kahkahaları vadide gecenin içine girip kayboldu.

Dicle, Bêrîvan’ı uğurladıktan sonra büyük bir tedirginlik içindeydi. Kendisini değil, Bêrîvan’ı merak ediyordu. Ya arkadaşlara ulaşamazsa? Ya düşmanla karşılaşır esir düşerse? Ya bir pusuda şehit olursa? Acaba bir daha görüşebilecekler miydi?

Dicle başının uçundaki Politik Rapor’u eline aldı. Arka sayfalardaki başkanın fotoğrafına baktı. İlk kez böyle uzun ve detaylı inceliyordu. Başkan oldukça sert ve keskin bakıyordu. Bu bakışlara kendince anlamlar yüklemeye, bunlardan kendisine de paylar çıkarmaya çalıştı. Güçlü olmalıyım, direnmeliyim, dedi kendi kendine. “Devrimci en zor koşullarda kendisini yaşatabilendir” sözünü bir kez daha hatırladı. Bu söz başkana aitti. Sanki Dicle’yi düşünerek söylemişti.

Kitabı karıştırdı. Bêrîvan’ın çalışırken karaladığı bir sayfa gözüne ilişti. Kağıda düzgün olmayan bir

yazımla ‘Direnmek yaşamaktır, Be-ri-van.’ yazılmıştı. Yazıyı okurken Bêrîvan’ın sözlerini hatırladı. “Benim yazılarımın kamburu çıkıyor, seninkiler on beşlik kızlar gibi güzel ve dimdik” diyordu.

Epey okumuştı ki, acıktığını hissetti birden. Bêrîvan’ın getirdiği ve daha evvel kırdıkları cevizlerin kabuklarını bir kez daha ayıklamak geçti içinden. Sonra bu kadar yiyeceğe bağlanmanın ‘zaaf’ olduğunu düşündü. Biraz daha dayanmanın gerekliliğine kendisini inandırmaya çalıştı. Ama susuzluğa daha uzun süre dayanamazdı. Bêrîvan’ın bulup getirdiği sarı bidon boştu. Onu eline aldı, sürünerek mağaradan çıktı. Bêrîvan’ın her gün gidip geldiği yola dikkatle baktı. Yol bomboştu...

Su çok uzak değildi, ama sürünerek gidince çekilmez oluyordu. Özellikle yukarıdan gidişte meyil nedeniyle oldukça zorlanıyordu. Diz kapakları lime lime olmuştu. Aşağıdan gelişte su bidonunu kolunun uzanacağı en son noktaya kadar uzatıyordu. Bidonu bıraktıktan sonra kendisini sürüklüyor, bidonun hizasına gelince aynı hareketi tekrarlıyordu. Mağaranın önünü sıırıksıkam bir şekilde ulaşabili. Bir saate yakın orada oturarak ‘Bêrîvan’ın yolu’na baktı. Yine kimseler görünmüyordu.

Dicle yeleğinin üst cebinden defteri çıkardı ve yazmaya başladı; “Bu gün 83. gün doldu. Bêrîvan’dan ayrılışımızın ise 2. günü. Kendi başıma ilk kez aşağıdaki çeşmeden su taşıdım.” Rüzgar esiyordu. Nereden aklına geldiye birden İğdır ovasında dedesinin pamuk tarlalarını hatırladı. Bembeyaz oluyordu, gökteki beyaz ve tombul bulutlara benziyordu pamuk tarlaları.

Mağaranın içine girdi ve Politik Rapor’u tekrar okumaya başladı. Bir kez daha Başkan’ın fotoğrafını açtı uzun uzun baktı.

Bir ses geldi. Başını kaldırıp mağaranın kapısına baktı. Gördükleri karşısında başından bir kova kaynar su döküldü sanki. Kapıda iriyarı iki komando asker duruyordu. Onlardan biri sırtarak;

– İşte sonunda günlerdir aradığımızı bulduk, dedi.

Dicle büyük bir hızla başının yanındaki el bombasına elini atmıştı ki beş altı asker birden üzerine çullandılar ve bombayı kullanmasına fırsat vermediler. O “alçaklar, alçaklar” diye bağırıyordu.

Dicle’yi ortalarına almışlardı. Biri postalları ile onun yaralı ayağını çiğniyordu. Diğer yandan da söyleniyordu;

– Artık kaybettin. Teslim ol! Boşuna direnme! Diğer arkadaşın nerde?

Kapıda ise daha önce bayan gerillayı esir alan subay duruyordu. Kızgın bir sesle o da askerin söylediklerini tekrarladıktan sonra;

– Bize katılacak mısın? Yoksa Yılmaz’a yaptığımızı sana da yapalım mı?

Yılmaz’ı, yani Yılmaz Uzun’u tanıyordu Dicle. Önceki yıl bölge komutanıydı. Operasyon sonrasında bir yere giderken pusuya düşürülmüş sağ olarak ele geçirmişti. Düşman onu konuşturamayınca diri diri kulaklarını, burnunu kesmiş, işkencenin her türlüünü denemişti. Ama Yılmaz arkadaş çözülmemiş, sonuna kadar direnerek şehit düşmüştü. O da direnmeliydi. Zaten Bêrîvan bu üç ayın ismini ‘Berxwedan Jiyane’ koymuştu. İyi direnmişler, mücadele etmişlerdi. Bu süreci ona layık bir biçimde sona erdirmeliydi. Acıyla haykırdı;

– Size teslim olmayacağım, söyleyecek hiçbir şey de yok!

Askerler topluca saldırdılar. Yarasına basıyorlardı...

Attığı çığlığı kendisi duymuştu. Uyandı, bu bir kabustu, kötü bir rüyaydı. Ter içinde kalmış, derin derin soluk alıp veriyordu. Sarı bidona uzandı. Başına dikti. Biraz da yüzüne çarptı. Rahatlamıştı... Ay ışığına saatini tuttu. Saat on ikiye geliyordu. Artık uykusu kaçmıştı. Bin bir türlü düşünce geçti aklından. Bolca su içti. Ağzı kuruyordu.

Suyu bitmek üzeriydi. Demek ki, sabah yeniden su getirmesi gerekecekti. Sonra Cudi şehrini düşündü. “Bir gün mutlaka öyle güzel bir şehir kurulacak” dedi içinden. Belki bu mağaraya da o zaman Bêrîvan’la Dicle’nin mağarası ismi verilir, insanlar ziyaret eder diye düşündü.

Gözünü açtığında güneşin epey yükseldiğini, boynunun terden ıslandığını hissetti. Ağzı kurumuştu, ama bidonda su olmadığını biliyordu. Yüzüstü yere uzandı, kendisini aşağıya doğru sürüklemeye başladı.

Çeşmenin başından erken ayrılma bu kez. Saçlarını suyun altına tuttu. Boynunu, ensesini, yüzünü birkaç kez yıkadı. Serinlemiş, biraz rahatlamıştı. Tekrar zorlu yolculuğa başladı. Mağaranın önüne kadar süründü.

Dördüncü gün oluyordu. Açlıktan benzi solmuştu. Sudan başka ağzına bir şey sürmemişti. Artık kötü şeyler düşünüyordu. Bêrîvan bu kadar geçiktiğine göre mutlaka bir aksilik olmuştur diye düşündü. Birden her zaman gelen iki kuşun yanında iki kuş daha görünce hayret etti. Diğer ikisi yavruları mıydı acaba?

Artık uyku saatleri de birbirine karışmıştı. Uyandığında mağaranın önüne kadar gidip yola bakıyordu sadece. Tek değişiklik buydu. Sonra oturuyor, düşünüyor, tekrar uyuyordu. Yeni dalmıştı ki, bir sesle uyandı;

– Heval Dicle, heval Dicle!

Bu Bêrîvan'ın sesiydi. Ama inanamadı. Dün de rüyasında askerler tarafından yakalandığını görmüştü.

– Heval Dicle! dedi bir kez daha birileri.

Gözleri kararmıştı. Doğrulmadı, anlamaya çalıştı. Ama konuşma sürüyordu;

– Gelin heval, burada yatıyor işte.

Birden fırladı Dicle. Bu gerçekten Bêrîvan'ın sesiydi.

Bêrîvan, silahını kenara bıraktı, Dicle'ye yaklaştı ikisi birbirine sarıldı. Birbirini sıkıyor, bırakmıyorlardı.

Arkadaşları da onları keyifle izliyor gülüyorlardı.

Cudi şehri uzakta değildi artık. Hep birlikte oraya gidecekler, yaşananları anlatacaklar ve paylaşacaklardı.